

**YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**KENT ORMANLARININ REKREASYONEL AMAÇLI
KULLANIMI VE İSTANBUL İLİ ÖRNEĞİNDE
İRDELENMESİ**

Peyzaj Mimarı Şerafeddin USLU

**FBE Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı Peyzaj Planlama Programında
Hazırlanan**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Tülay AYAŞLIGİL (YTÜ)

İSTANBUL, 2006

İÇİNDEKİLER

Sayfa

EK L L STES	v
Ç ZELGE L STES	vii
ÖNSÖZ	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT.....	x
1. G R	1
1.1 Ara tırmanın Amacı.....	1
1.2 Ara tırmanın Kapsamı	1
1.3 Ara tırmada Kullanılan Materyal ve Yöntem.....	1
2. KAVRAM VE TANIMLAR	3
2.1 Orman Kavramı ve Tanımı	3
2.1.1 Ormanların Sınıflandırılması ve Orman Türleri	7
2.2 Kent Ormanı ve Kent Ormancılı ı Kavram ve Tanımları	8
2.2.1 Kent Ormanı ve Kent Ormancılı ı Kavramlarının Tarihsel Geli imi.....	14
2.2.2 Kent Ormanı Kavramının Hukuksal Boyutu	16
2.3 Rekreasyon Kavramı ve Tanımı	18
2.3.1 Bo Zaman Kavramı	20
2.3.2 Rekreasyonun Tarihsel Geli imi.....	21
2.3.3 Rekreasyon Çe itleri ve Nitelikleri.....	21
2.3.4 Rekreasyonun Özellikleri ve Sınıflandırılması.....	25
2.3.5 Orman Rekreasyonu.....	28
2.3.6 Mesire (Orman ç i Dinlenme) Yerleri	29
3. KENT ORMANLARININ ÖZELL KLER , LEVLER , REKREASYONEL AMAÇLI KULLANIMLARI VE KENT ORMANI ÖRNEKLER	33
3.1 Kent Ormanlarının Önemi	33
3.2 Kent Ormanının Özellikleri	33
3.3 Kent Ormanlarının levleri	35
3.3.1 ehircilik Açısından levleri.....	35
3.3.2 Kent klimi Açısından levleri.....	36
3.3.3 Peyzaj ve Kent Esteti i Açısından levleri.....	38
3.3.4 Psikolojik ve Ruh Sa lı ı Açısından levleri	39
3.3.5 Ekolojik Açıdan levleri	40
3.3.6 Ekonomik Açıdan levleri	41
3.3.7 Fiziksel Açıdan levleri	42
3.4 Kent Ormanlarının Rekreasyonel Amaçlı Kullanım Olanakları.....	42
3.4.1 Oyun ve Spor Alanı	42

3.4.2	Kent Parkı	43
3.4.3	Bölge Parkı.....	44
3.4.4	Hayvanat Bahçesi.....	45
3.4.5	Botanik Bahçesi	46
3.4.6	Arboretum	47
3.4.7	Rekreasyon Alanı	48
3.4.8	Piknik Alanı	48
3.4.9	Kamp Alanı	49
3.4.10	Golf Alanı	53
3.4.11	Motel ve Tatil Köyü.....	54
3.4.12	Marina	55
3.5	Ülkemizden Kent Ormanı Örnekleri.....	55
3.5.1	Adana Sakıp Sabancı Kent Ormanı	55
3.5.2	Ankara Kent Ormanı.....	56
3.5.3	Artvin Kent Ormanı	57
3.5.4	Balıkesir Kent Ormanı	57
3.5.5	Bursa Kent Ormanı	59
3.5.6	Düzce Kent Ormanı	59
3.5.7	Erzincan Atatürk Kent Ormanı	59
3.5.8	Erzurum Kent Ormanı.....	61
3.5.9	Eski ehir Kent Ormanı.....	61
3.5.10	zmir Kent Ormanı	63
3.5.11	Karabük Kent Ormanı.....	63
3.5.12	Sinop Kent Ormanı	64
3.5.13	stanbul Kent Ormanı.....	65
3.6	Geli mi Batı Ülkelerinden Kent Ormanı Örnekleri.....	67
3.6.1	Epping Forest, Londra, ngiltere.....	67
3.6.2	Bos Park, Amsterdam, Hollanda.....	68
3.6.3	Bremen Stadtwald, Bremen, Almanya.....	69
3.6.4	The Black Country, Birmingham, ngiltere	70
4.	STANBUL L ÖRNE NDE REKREASYONEL AMAÇLI KULLANILAN KENT ORMANLARI.....	74
4.1	stanbul li'nin Co rafi Konumu, Bitki Örtüsü ve Nüfusu Yapısı.....	74
4.1.1	Co rafi Konum	74
4.1.2	Bitki Örtüsü.....	74
4.1.3	Nüfus Yapısı	78
4.2	stanbul li Örne inde Rekreasyonel Amaçlı Kullanılan Kent Ormanı rdelemeleri	78
4.2.1	Örnek Alanların Belirlenmesi	78
4.2.2	Örnek Alanların Analizi.....	78
4.2.3	Örnek Alanların “Kent Ormanı Kriterleri” ne Uygunlu unun Saptanması.....	83
4.2.3.1	Kent Ormanı Kriterlerine Uygun Olmayan Örnek Alanlar	83
4.2.3.2	Kent Ormanı Kriterlerine Uygun Olan Örnek Alanlar	84
5.	SONUÇLAR VE ÖNER LER	107
5.1	Kavram ve Tanımlar Bakımından.....	107
5.2	Yasa ve Yönetmelikler Bakımından	107
5.3	Kent Ormanlarının Önemi ve Özellikleri Bakımından	108
5.4	Kent Ormanlarının Fonksiyon ve levleri Bakımından.....	108

5.5	Kent Ormanlarını Planlama Yaklaşımı Bakımından	109
5.6	Örnek Alan İncelemeleri Bakımından.....	110
KAYNAKLAR		112
ÖZGEÇMİŞ		116

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa
ekil 3.1 Kent ormanlarının rüzgar hızını azaltmaları.....	38
ekil 3.2 Bir piknik alanı örneği.....	49
ekil 3.3 Bir kamp alanı planlaması.....	50
ekil 3.4 ABD milli parklarındaki kamp alanlarında oto + karavan ve oto + çadır biçiminde konaklamaya uygun birim düzenleme örnekleri.....	51
ekil 3.5 9 delikli 2 tekrarlı golf alanı.....	54
ekil 3.6 Adana Sakıp Sabancı Kent Ormanı'ndan bir görünüm.....	56
ekil 3.7 Ankara Kent Ormanı'ndan bir görünüm.....	57
ekil 3.8 Artvin Kent Ormanı'nda yer alan ahap köprü ve yürüyüş yolundan bir görünüm..	58
ekil 3.9 Balıkesir Kent Ormanı'ndan bir görünüm.....	58
ekil 3.10 Bursa Kent Ormanı yürüyüş ve tırmanma parkurundan bir görünüm.....	60
ekil 3.11 Düzce Kent Ormanı ana girişi kapısından bir görünüm.....	60
ekil 3.12 Erzincan Atatürk Kent Ormanı ana girişi kapısından bir görünüm.....	61
ekil 3.13 Erzurum Kent Ormanı ana girişi kapısından bir görünüm.....	62
ekil 3.14 Eskişehir Kent Ormanı ana girişi kapısından bir görünüm.....	62
ekil 3.15 İzmir Kent Ormanı ana girişi kapısından bir görünüm.....	63
ekil 3.16 Karabük Kent Ormanı orman evinden bir görünüm.....	64
ekil 3.17 Sinop Kent Ormanı ana girişi kapısından bir görünüm.....	65
ekil 3.18 İstanbul Kent Ormanı ana girişi kapısından bir görünüm.....	66
ekil 3.19 İstanbul Kent Ormanı yol haritası.....	66
ekil 3.20 Epping Forest kent ormanından bir görünüm.....	68
ekil 3.21 Bos Park kent ormanından bir görünüm.....	69
ekil 3.22 Buerger Park'tan bir görünüm.....	70
ekil 3.23 The Black Country kent ormanı vaziyet planı.....	71
ekil 3.24 The Black Country kent ormanından bir görünüm.....	71
ekil 4.1 İstanbul lili orman alanlarının dağılımı.....	76
ekil 4.2 İstanbul lili mesire yerlerinin Türkiye geneline oranı.....	79
ekil 4.3 İstanbul lili mesire yerlerinin Avrupa ve Anadolu Yakası'na göre alansal (ha) dağılımı.....	81
ekil 4.4 İstanbul lili mesire yerleri.....	82
ekil 4.5 İstanbul lili ilçelerine göre mesire yerlerinin alansal (ha) dağılımı.....	83
ekil 4.6 İstanbul lili mesire yerlerinin dağılımı ve kent merkezine uzaklıkları.....	85
ekil 4.7 Ayvat Bendi mesire yerinden bir görünüm.....	86
ekil 4.8 Azizpaşaa mesire yerinden bir görünüm.....	87
ekil 4.9 Bentler (Valide Sultan) mesire yerinden bir görünüm.....	88
ekil 4.10 Fatih Çeşmesi mesire yeri piknik alanından bir görünüm.....	89
ekil 4.11 Fatih Ormanı mesire yeri piknik alanından bir görünüm.....	90
ekil 4.12 Falih Rıfkı Atay mesire yeri piknik alanından bir görünüm.....	91
ekil 4.13 Gazi Mahallesi mesire yerinden bir görünüm.....	92
ekil 4.14 Göktürk Göleti mesire yerinden bir görünüm.....	93
ekil 4.15 Habibler - Cebeci mesire yerinden bir görünüm.....	94
ekil 4.16 İrmak mesire yeri piknik alanından bir görünüm.....	95
ekil 4.17 Kirazlıbent mesire yeri piknik alanından bir görünüm.....	96
ekil 4.18 Marmaracık mesire yerinden bir görünüm.....	97
ekil 4.19 Mehmet Akif Ersoy mesire yeri piknik alanından bir görünüm.....	98
ekil 4.20 Neşetsuyu mesire yeri "Sarıklı Yaşam Yürüyüş ve Köy Parkuru"ndan bir görünüm.....	99
ekil 4.21 Aydos - Yakacak mesire yerinden bir görünüm.....	100

ekil 4.22 Elmasburnu mesire yerinden bir görünüm	101
ekil 4.23 Göztepe mesire yerinden bir görünüm	102
ekil 4.24 Kaymakdonduran mesire yeri piknik alanından bir görünüm	103
ekil 4.25 Mihrabat mesire yerinden bir görünüm	104
ekil 4.26 Sazakçe me mesire yerinden bir görünüm	105
ekil 4.27 Ta delen mesire yerinden bir görünüm	106

ÇİZELGE LİSTESİ

	Sayfa
Çizelge 2.1 Ülkelere göre kent ormanı ve kent ormancılığı tanımları	13
Çizelge 4.1 İstanbul ili ilçelerine göre mesire yerleri ve alansal (ha) dağılımları.....	80

ÖNSÖZ

Günümüzde kentsel mekanların do adan uzakla arak suni ve tek düze mekanlar haline gelmesi, kent insanlarının do a ve ye ile olan özlemlerinin ve rekreasyonel taleplerinin artması gibi etkenler açık ye il alanlara olan ihtiyacı ve gereklili i ortaya koymaktadır. Özellikle ülkemizde, kentlerin geli im sürecine bakıldı ında nüfus artı ı, teknolojik geli meler, plansız ve bilinçsiz yapılar gibi faktörler kent içi ve çevresindeki açık ye il alanların tahrip olmasına ve azalmasına yol açmaktadır.

Ülkemizdeki kentsel açık ye il alanların ço unun nicelik ve nitelik olarak yetersiz olması, kent insanlarının kentin olumsuz ko ullarından uzakla arak do a ile bütünle me iste i ve rekreasyonel taleplerinin artması gibi nedenler, kent halkının kentsel açık ye il alan sistemleri içinde önemli bir yer tutan, kent içi ve çevrelerindeki kent ormanlarına yönelmesini sa lamaktadır.

Bu ba lamda, insan ile do a arasındaki ili kilerin dengelemesi, kentsel ya am ko ullarının iyile tirilmesi, kent insanlarının do a özleminin giderilmesi ve rekreasyonel taleplerinin kar ılanması bakımından, kentsel ye il alanlar olarak kent ormanlarına büyük görevler dü mektedir.

Ara tırmamın her a amasında bilgisini, deste ini ve deneyimini benden esirgemeyen ve çalı mama yön veren danı manım Sayın Yrd. Doç. Dr. Tülay AYA LIG L'e en içten te ekkürlerimi sunarım.

Tez çalı mam süresince maddi ve manevi tüm yardımları için aileme ve her konuda desteklerini esirgemeyen arkadaş larıma da te ekkürlerimi borç bilirim.

ÖZET

Kentle meyle birlikte kent ye ilini olu turan parklar, çocuk oyun alanları, spor alanları ve di er rekreasyon alanları, kent insanının üzerindeki kent ya amından kaynaklanan olumsuz yüklenimleri (stres, trafik, gürültü vb.) atması ve bedensel ve ruhsal yenilenmesi bakımından yetersiz kalmaktadır.

Günümüzde, gerek geli mi batı ülkelerinde ve gerekse ülkemizde kent insanının kent yakın çevresindeki do al alanları ziyaret etme e iliminde artı görülmektedir. Kent insanının bo zamanlarında, farklı do al mekanları ziyaret etme ve kentten uzakla ma iste i, kent ormanlarının rekreasyonel açıdan önemini artırmaktadır.

Bu tez kapsamında, öncelikle ara tırma konusunun temelini olu turan orman, kent ormanı ve kent ormancılı ı, rekreasyon ve orman rekreasyonu kavramları çe itli kaynak ve ki ilere göre detaylı bir ekilde incelenmi tir. Özellikle kent ormanı ve kent ormancılı ı kavramlarının ülkemizdeki ve yabancı ülkelerdeki tarihsel geli im sürecine ve kent ormanı örneklerine yer verilmi tir. Kent ormanlarının, özellik ve kriterleri, kent ve kent insanı için gereklili i, kentsel yerle im alanlarına olan çe itli katkı ve i levleri ortaya konulmu ve çe itli rekreasyonel amaçlı kullanım olanakları irdelenmi tir. Yapılan tüm bu irdelemeler do rultusunda, stanbul li örne inde rekreasyonel amaçlı kullanılan örnek alanlar (mesire yerleri) incelenmi ve bu incelemeler sonucunda, örnek alanlara yönelik rekreasyonel ve fonksiyonel amaçlı kullanım önerileri getirilmi tir.

Anahtar kelimeler: Kent ormanı, kent ormancılı ı, rekreasyon, orman rekreasyonu, rekreasyonel kullanımlar, mesire yerleri.

ABSTRACT

The parks, children play areas, sports areas and the other recreation areas, which are the natural consequences of urbanization, are insufficient for the urban people in order to abandon the negative effects of urban life such as stress, traffic, noise, etc and by means of physical and psychological renovation.

Today, urban people's trends for visiting natural places increase both in developed countries and in our country. Demands for visiting different natural places and the desire of receding from the urban in the spare times increase the urban forests' importance recreationally.

In this thesis, forests, urban forests and urban forestry, recreation and forest recreation concepts, which constitute the basis of this research subject, were analyzed according to different sources and different bodies. Especially, urban forest and urban forestry concepts were analyzed according to the historical development process both in our country and in foreign countries and the samples from foreign countries have been taken place in this study. The characteristics and criteria of urban forests, their essentiality for the urban and urban people, various additional values and roles of them for urbanized residence places have been stated and the different recreational usage areas have been explicated. In the direction of all these explications, the sample areas (popular excursion spot places) that were used recreationally in Istanbul example were analyzed and in the result of these analyses, some suggestions were developed by means of sample areas recreationally and functionally.

Key words: Urban forest, urban forestry, recreation, urban recreation, recreational usages, popular excursion spot places.

1. GİRİŞ

1.1 Araştırmanın Amacı

“Kent Ormanlarının Rekreatif Amaçlı Kullanımı ve İstanbul’da İncelenmesi” başlıklı tezin amacı, oldukça yeni bir kavram olan kent ormanı ve kent ormancılığı olgusunun incelenmesi; kent ormanlarının özellik ve kriterlerinin, kent ve kent insanı için gerekliliğinin ve kentsel yerleşim alanlarına olan çeşitli fonksiyonel katkılarının ortaya konması ile kent ormanlarında uygulanabilecek rekreatif amaçlı kullanım olanaklarından yola çıkılarak, kent ormanları içerisinde, kent insanının çeşitli rekreatif ihtiyaçlarına hizmet sunabilecek alan kullanım önerilerinin geliştirilmesidir.

1.2 Araştırmanın Kapsamı

Beşinci bölümden oluşan çalışmanın, birinci bölümünde araştırmanın amacı, kapsamı, kullanılan materyal ve yöntemi açıklanmıştır.

İkinci bölümde, araştırma konusunu oluşturan orman, kent ormanı ve kent ormancılığı, rekreasyon ve orman rekreasyonu kavramları incelenmiştir.

Üçüncü bölümde, kent ormanlarının özellikleri, kent ve kent insanı için gerekliliği, kentsel yerleşim alanlarına olan katkı ve seviyeleri, rekreatif amaçlı kullanım olanakları incelenmiştir, ülkemizdeki ve yabancı ülkelerdeki kent ormanı örneklerine yer verilmiştir.

Dördüncü bölümde, tez kapsamında İstanbul’da seçilen alanlar incelenmiştir. Örnek alınan ve değerlendirme alanı olarak belirlenen mesire yerlerine yönelik analiz çalışmaları yapılmıştır. Mesire yerleri, kent ormanı kriterlerine uygun olanlar ve olmayanlar olmak üzere değerlendirilmiştir ve kent ormanı kriterlerine uygun olan mesire yerleri için rekreatif ve fonksiyonel amaçlı alan kullanım önerileri getirilmiştir.

Araştırmanın beşinci ve son bölümünde ise, önceki bölümlerde aktarılan bilgiler ışığında, genel bir özetleme yapılarak, kent ormanı ve kent ormancılığı kavramlarına, kent ormanlarının seviyelerine ve rekreatif amaçlı kullanım olanaklarına ve İstanbul’da incelenen örnek alanlara yönelik sonuçlar ve öneriler ortaya konmuştur.

1.3 Araştırmada Kullanılan Materyal ve Yöntem

Araştırmada, öncelikle yerli ve yabancı kaynaklardan yararlanılıp konu ile ilgili literatür araştırması yapılarak bir arşiv oluşturulmuştur. Özellikle, araştırma konusu olan “Kent

Ormanı” ile ilgili yapılmı yüksek lisans ve doktora tezleri, kongre ve sempozyum bildirileri, kitaplar, internet kaynakları ve foto raflar de erlendirilmi , ayrıca stanbul Çevre ve Orman İl Müdürlü ü ve stanbul Orman Bölge Müdürlü ü’nden temin edilen orman amenajman plan ve raporlarından yararlanılmı tır.

Ara tırmada izlenen yöntemde, çalı ma konusunun temel kavramlarını olu turan orman, kent ormanı ve kent ormancılı ı, rekreasyon, orman rekreasyonu gibi kavramların kapsam ve içeriklerine yönelik literatür ara tırması ve de erlendirmesi yapılmı tır. Kent ormanlarının özellikleri, i levleri ve rekreasyonel amaçlı kullanım olanakları ara tırılmı tır. Özellikle ülkemizdeki ve geli mi batı ülkelerindeki kent ormanı örnekleri incelenmi ve stanbul li örne inde örnek irdeleme alanı olarak belirlenen mesire yerlerinde gözlem ve analiz çalı maları yapılmı tır. Bu alanlara kent ormanı niteli ini kazandırmak ve geli tirmek için rekreasyonel amaçlı kullanım önerileri getirilmi tir.

2. KAVRAM VE TANIMLAR

2.1 Orman Kavramı ve Tanımı

Terim olarak ele alındığında orman, Latince “Foris”, İngilizce “Forest” ve Almanca “Forst” sözcükleri ile ele anılmaktadır.

Kavram olarak orman, tarihsel gelişim içinde, kendiliğinden yetişen ve her türlü insan yararlanmasına açık bir doğa parçasıdır (Özdönmez vd., 1996).

Ormancılık alanında, literatürde yer alan orman tanımlarından bazıları şöyle sıralanabilir (Özdönmez vd., 1996):

Fischbach (1856)’a göre orman, “kendiliğinden yetişen ve birbiri ile büyük ölçüde bağılıklık ve ilişkisi bulunan ağaçlarla kaplı bir alandır”.

Wiese (1874)’e göre orman, “ağaçlarının yaş ve tür bakımından belli arazi parçası üzerinde sürekli ve karışık olarak buldukları ağaç gruplarıdır”.

Rubner (1939)’ın tanımına göre orman, “yabani ağaç türleri ile kaplı geniş bir alan; toprak, toprak vejetasyonu ve ağaçtan oluşan bir varlık; bütün bunların birbiri üzerinde karşılıklı etkisinin yer aldığı bir yaşam birliğidir”.

Dengler (1944)’e göre orman, “belli yükseklikteki ve ekildeki ağaçların, belli bir arazi parçası üzerinde ve belli sıklıkta birleşerek oluşturdukları bir vejetasyon tipi ve bitki formasyonudur”.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) (1968)’ne göre orman, “her büyüklükteki ağaçların egemen olduğu, vejetasyon örtüsü taşıyan, işletilsin veya işletilmesin odun veya diğer orman ürünleri üreten, iklim ve su rejimi üzerinde etkisi bulunan ve evcil ya da yabani hayvanlara barınak sağlayan bütün alanlardır”.

Saatçioğlu (1976)’na göre, orman kavramı ile ilgili mekanik ve organik görüş olmak üzere iki tanım bulunmaktadır. Mekanik görüş tarzına göre orman; ağaç ve ona bağımlı ürünler yetiştirmeye yarayan bir üretim işletmesidir. Organik görüş tarzına göre ise orman; statik değil, dinamik bir konu ve tabiat varlığının bir parçasıdır. Orman bir canlı, bir organlar topluluğu hatta bir organizmadır.

Atay (1988)’a göre, canlı ve cansız çevre ile bu çevreyi oluşturan tüm varlıkların kendileri ve çevreleriyle oluşturdukları ilişkilerin tamamı orman ekosistemini meydana getirmektedir. Bu

ekosistemin ö eleri; a açlar, a açların meydana getirdi i topluluk, hayvan (memeliler, ku lar, böcekler, mikroskopik hayvansal canlılar) ve bitkiler dünyası (çalılar, otlar, e retiler, yosunlar, likenler, mantarlar, algler, bakteriler), toprak ve iklimdir.

Herhangi bir bitki örtüsünü orman olarak nitelendirebilmek için u ö eler bulunmalıdır (Atay, 1988):

- A açlardan olu ması,
- Bu a açların belirli büyüklükte bir alanı kaplaması ve bu alandaki bireylerin topra ı belirli bir oranda siperlemesi (kapalılık)*, bununla ili kili olarak da birim alanda belirli sayıda a acın bulunması (sıklık)**,
- Kendine has (özgü) bir iklime sahip olması.

Aslanbo a (2004)'ya göre ise orman, “belirli özelliklere sahip yeti me ortamlarında var olan, ana ö eleri a aç ve a açıklar olmak üzere, di er bitkisel, hayvansal ve minarelerden olu an, bu ö eler arasında kar ılıklı etkileri ve kendine özgü ya ama beraberli i olan bir do al varlık, yeryüzündeki tüm canlılara ve yakın çevresindeki insanlara orman ürünleri ile di er yararlar sa layan ulusal bir servettir”.

Bu tanım orman varlı ının dört ana niteli ini özetlemektedir:

- Orman, yeryüzüne do al olarak yayılımı çe itli vejetasyon formasyonlarından biridir, ancak belirli özelliklere sahip yeti me ortamlarında var olur.
- Ormanı öncelikle a açlar olmak üzere bitkisel, hayvansal ve mineral ö eler olu turur.
- Orman kendini olu turan ö elerin kar ılıklı etkile imi ve ya am beraberli i sonucu kurulmu do al bir sistemdir. Herhangi birinin eksikli i, orman varlı ının süreklili ini tehlikeye sokar.
- Orman, yeryüzü ekosistemine olan etkisi nedeniyle evrensel, yayıldı ı alan ve yakın çevresinde ya ayan insanlara sa ladı ı çe itli yararlar ve ekonomik de eri nedeniyle de ulusal bir servettir.

* Me cereyi olu turan toplulukta kom u a aç tepelerinin birbirlerine yakla mak suretiyle, bu yakla manın derecesi ölçüsünde, topra ı siperlemesine “kapalılık” denir.

** Bir me cerede normal hasılatın sa lanmasını emniyet altına alan a aç sayısının bulunuu u “sıklık” deyimi ile

Aytu (1976)'a göre ise orman, “Oldukça geni bir alanda, kendine özgü iklim yaratabilen, belirli bir yükseklik, yapı ve sıklıktaki ağaçların, ağaçlık, çalı ve otsu bitkiler, yosun, eğreltiler ve mantarlar, toprak altı ve üstünde yaşayan mikroorganizmalar ve de çeşitli böcek ve hayvanlarla, orman toprağının birlikte oluşturduğu hayat birliğidir”.

Orman yasalarında yer alan orman tanımları ise şöyle sıralanabilir:

❖ 1.6.1937 günü yürürlüğe giren 3116 sayılı Orman Kanunu, orman tanımına 1. maddesinde yer vermiştir. Bu maddeye göre:

“Kendi kendine yetimi veya emekle yetiştirilmi olup da herhangi bir çeşitli orman hasılatı veren ağaç ve ağaçlıkların toplu halleri yerleri ile beraber orman sayılır. Sazlıklar ve muhitin tabiatı itibarıyla koru ve baltalık yapılamayan veya step florası ile örtülü yerler, her çeşitli dikenlik ve fundalıklarla parklar ve ormanlara bitişik olmayan 5 ha'dan az sahipli arazi üzerindeki ağaçlar ve ağaçlıklar orman sayılamaz” (Özdönmez vd., 1996).

❖ 3116 sayılı yasaya bazı hükümler eklenmesi ve yasanın 1. maddesinde de diklik yapılması amacıyla 13.7.1945 günü çıkartılan 4785 sayılı yasanın 12. maddesinde yeni bir orman tanımına yer verilmiştir. Bu maddeye göre:

“Kendi kendine yetimi veya emekle yetiştirilmi olup da herhangi bir çeşitli orman hasılatı veren ağaç ve ağaçlıkların toplu halleri yerleri ile beraber orman sayılır.

- Sazlıklar,
- Yörenin özelliğiyüzünden orman yapılamayan yerler,
- Her çeşitli dikenlikler ve fundalıklar,
- Parklar ormandan sayılamaz” (Özdönmez vd., 1996).

❖ 5653 sayılı yasanın 1. maddesinde orman şöyle tanımlanmıştır:

“Kendi kendine yetimi veya emekle yetiştirilmi olup, herhangi bir çeşitli orman hasılatı veren ağaç ve ağaçlıkların toplu halleri yerleri ile beraber orman sayılır. Ancak:

- Her çeşitli dikenlikler,
- Parklarla şehir, kasaba ve köy mezarlıklarındaki ağaçlıklar,
- Sahipli her çeşitli ziraat arazisi içinde emekle yetiştirilen ve tabii olarak ormanlarda yeti meylen kavak, okaliptüs, söğüt, akasya gibi ağaçlıklar,

- Ormanların dı ında sahipli arazide ve bunların kenarlarında bulunan, da ınık veya yüzölçümü 3 ha'ı geçmeyen ve devlet ormanlarına mesafesi 3 km olan grup halindeki her nevi a aç ve a aççıklar,

- Maki cinsinden her türlü a açlıklarla örtülü yerler orman sayılmaz” (Özdönmez vd., 1996).

❖ 6831 sayılı Orman Yasası 8.9.1956 günü yürürlü e konmu tur. Bu yasa ile 3116 ve 5653 sayılı yasalar yürürlükten kaldırılmı tır. 6831 sayılı Orman Yasası'nın 1. maddesinde yeni orman tanımı öyle yapılmı tır:

“Tabii olarak yeti en veya emekle yeti tirilen a aç ve a aççık toplulukları yerleri ile birlikte orman sayılır. Ancak:

- Sazlıklar,
- Step nebatları ile örtülü yerler,
- Her çe it dikenlikler,
- Parklar,
- ehir mezarlıkları, kasaba ve köylerin hudutları içerisindeki mezarlıklarda a aç ve a aççıkla örtülü yerler,
- Sahipli arazide bulunan ve civarındaki ormanlarda tabii olarak yeti meyen a aç ve a aççık nevelerinin bulundu u yerler, sahipli ziraat arazisi olarak kullanılan ve da ınık, yer yer küme ve sıra halinde bulunan her nevi a aç ve a aççıklarla örtülü yerler,
- Devlet ormanlarına biti ik olmayan ve yüzölçümü 3 ha'dan yukarı bulunmayan sahipli arazideki her nevi a aç ve a aççıklar,
- Sahipli arazide ve muhitin hususiyetlerine göre yeti mi veya yeti tirilecek olan fıstık çamlıkları ve palamut me elikleri dahil olmak üzere her nevi meyveli a aç ve a aççıklar,
- Sahipli arazideki a ılı ve a ısız zeytinliklerle hususi kanunu gere ince devlet ormanlarından tefrik edilen ve edilecek olan ve imar, ıslah ve temlik artları yerine getirilmi bulunan yabancı zeytinlikler ile 6777 sayılı kanunda tasrih edilen yabancı ve a ılanmı fıstıklık, sakızlık ve harnupluklar,

- Funda veya makilerle örtülü orman ve toprak muhafaza karakterini taşımayan yerler orman sayılmaz” (Özdönmez vd., 1996).

2.1.1 Ormanların Sınıflandırılması ve Orman Türleri

Ormanlar, oluşum ve işletme ekilerine göre iki sınıfa ayrılırlar. Oluşum ekilerine göre orman türleri, Bakir Orman, Tabiat Ormanı, Kültür Ormanı ve işletme Ormanı olmak üzere dörde; işletme ekilerine göre orman türleri ise, Korum Ormanı, Baltalık Ormanı ve Korulu Baltalık Ormanı olmak üzere üçe ayrılmaktadır (Atay, 1988).

Oluşum Şekillerine Göre Orman Türleri

1. Bakir Orman: Doğal kanunlarına tabi olarak, türün biyolojik imkanları dahilinde yetimi ve insanların maksatlı herhangi bir müdahalesinin söz konusu olmadığı ormanlardır.
2. Tabiat Ormanı: İnsanlar tarafından işletilen, fakat doğal kuruluşu ve doğal yapısı değiştirilmeyen, doğal kanunlarının etkisiyle oluşmuş ormanlardır.
3. İşletme Ormanı: İnsanlar tarafından işletilirken doğal kuruluşları, doğal yapısı ve bileşimleri büyük ölçüde değiştirilmiş ormanlardır.
4. Kültür Ormanı: Suni gençleştirme* ve ağaçlandırma** yoluyla oluşturulan ormanlardır.

İşletme Şekillerine Göre Orman Türleri

1. Korum Ormanı: Olgun çağa gelip kesilen mecereler yerine, yeni ve genç kuşağın tohumdan meydana geldiği ormanlardır.
2. Baltalık Ormanı: Kesilmiş ağaçların kütük, kök ve gövde sürgünlerinden meydana gelen ormanlardır.
3. Korulu Baltalık Ormanı: Altta sürgünden meydana gelmiş alçak bir baltalık tabakası ile üstte tohumdan meydana gelmiş koru tabakası içeren ormanlardır.

* Suni Gençleştirme: Önceden orman taşıyan alanlarda ormanın bozulduğu yahut tıraşlanıp kaldırıldığı yerde ekim yahut dikim suretiyle yeniden genç bir nesil getirmektir.

** Ağaçlandırma: Önceden orman taşımayan alanlarda örnek olarak terkedilmiş tarım, mera alanlarında v.s. ekim yahut dikim suretiyle yeni orman kurmadır.

2.2 Kent Ormanı ve Kent Ormancılığı Kavram ve Tanımları

Kent ormancılığı kent planlama, çevre yönetimi, peyzaj mimarlığı, mimarlık, orman mühendisliği, biyoloji, botanik, toplumbilim vb. çeşitli etkinlik alanlarının bileşimi sayılabilecek bir alanda, tümelik ve dinamik bir yaklaşımla gerçekleştirilmesi gereken ekolojik, estetik ve teknik tasarım ve uygulamaları kapsamaktadır (Akesen ve Akgün, 2004).

“Kent Ormancılığı” kavramı ilk kez 1965 yılında, Toronto Üniversitesi’nde ortaya konmuştur. Kent Ormancılığı deyimini ilk kullanan kişi Prof. John W. Andresen’dir (Grey ve Deneke, 1986).

1971’de Carlozzi basit bir şekilde kent ormancılığı nı “kentsel bir toplumda bütün ormanlar kent ormanıdır” şeklinde tanımlamıştır (Akesen ve Akgün, 2004).

1972’de Amerikan Ormancıları Birliği bir kent ormancılığı çalışmaları grubu oluşturmuş ve bu grup kent ormancılığı ile ilgili şu tanımlamayı yapmıştır (Akesen ve Akgün, 2004):

“Kent ormancılığı, kent toplumlarının psikolojik, sosyal ve ekonomik rahatlığına mevcut ve potansiyel katkıları için ağaçların yönetimini ve yetiştirilmesini amaç edinen, ormancılığın uzmanlaştığı bir dalıdır. Kent ormancılığının temel özelliği, kentsel çevredeki ağaç ve ilgili bitkilerin rolü hakkında kent halkının eğitilmesini planlayan kapsamlı bir program olmasıdır. En geniş anlamda kent ormancılığı yerel yönetim bölgeleri, havzaları ve atık döngüleri, yaban hayatı doğal ortamları, açık hava rekreasyon olanakları, peyzaj düzenlemeleri, ağaçların genel olarak korunması ve ham madde olarak odun ürünlerini içeren çok yönlü bir yönetim sistemini içerir”.

1978’de Amerika’da kent ormancılığı resmi olarak tanımlanmış ve ormancılık ile ilgili bir yasada kent ormancılığı şu şekilde tanımlanmıştır (Akesen ve Akgün, 2004):

“Kent ve toplum ormanları kentte yaşam alanlarının yaşam kalitelerini geliştirir, konut ve ticari alanların ekonomik değerini artırır, hava kalitesini düzenler, karbondioksit birikimini azaltır, kent alanlarına sıcak havanın etkisini azaltır ve toplumun düşünce ve sosyal rahatlığına katkıda bulunur”.

Grey ve Deneke (1986), kent ormancılığı nı şu şekilde tanımlamıştır: “Kent ormancılığı kent toplumunun psikolojik, sosyal ve ekonomik refahına sağladığı katkılarının dolayısıyla ağaçların yönetilmesidir. Kent ormancılığı insanların yaşadığı yerlerdeki ağaçlık alanlar, ağaç grupları ve tek tek bulunan ağaçlar ile ilgilidir. Bu durum, ağaçların çeşitli yarar ve sorunlarının meydana geldiği alanlarda birden çok doğal ortamı (yolları, parkları, sahipsiz ortamlar vb.)

içeren kentsel alanlar için çok yönlüdür”.

Miller (1988) tarafından yapılan tanımda, kent ormancılığı “kent sakinleri için birçok çevresel ve sosyal yararların korunma altına alınması amacıyla kentlerdeki ağaçların yetiştirilmesi, bakım ve yönetimiyle bütünleşmiş kapsamlı bir kent yaklaşımı” olarak değerlendirilmiştir. Haris (1992) ise kent ormancılığını, “tek bir ana ilkedense daha geniş ilkeler üzerine kentsel alanlardaki ağaçların yönetimini içeren ormancılığın uzmanlaşmış bir dalı” olarak tanımlamıştır (Miller, 1996).

Jorgensen (1993)’e göre ise, “kent ormancılığı genel ormancılığın özel bir dalıdır ve kent toplumunun psikolojik, sosyolojik ve ekonomik rahatlığına ağaçların mevcut ve potansiyel katkıları için bu ağaçların yönetimi ve bakımını kendine amaç edinmiştir. Ağaçların katkıları, çevreye rekreasyonel ve genel rahatlatıcı özellikleri kadar, kapsamlı iyileştirici etkilerini içerir” (Akesen ve Akgün, 2004).

Blouin ve Comeau (1993)’e göre, “kent ormancılığı, insanlara ekonomik, çevresel, sosyal ve toplumsal sağlık açısından sağlanan yararlar için kent içerisinde ve çevresindeki ağaçların, ormanların, yeşil alanların ve bu alanlarla ilgili kaynakların sürdürülebilir planlama, bitkilendirme, koruma ve bakım çalışmalarıdır”. Tanım kırsal alanlar çevresine kentsel toplumların uzanması nedeniyle ağaçlar ile ormanların sürdürülebilirliği veya devamlılığını içermektedir, ayrıca yapılanmadan sonra kentsel çevrelerin kritik bölümlerinin tekrar oluşturulmasını kapsamaktadır. Sonuçta, kent ve kamu ormanlarına olan insan ilgisinin gelişimini ve sürdürülen uzun dönemli ağaçlandırmaları, korunma ve yetiştirilme programlarına yatırımların desteklenmesini kapsar (Jensen, 2000).

Lewis (1991), “kent ormancılığı, kent alanlarında özel olarak değil genel olarak bulunan ağaçları içine alan bütün tipik aktiviteleri kapsamaktadır” ifadesini kullanmıştır.

1994’de “Sürdürülebilir Kent Ormancılığı”nın unsurlarının tartışıldığı bir çalışmada kent ormancılığına farklı bir bakış açısı getirilmiş ve kent ormancılığı, “ekolojik, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik amacıyla kent orman peyzajının içinde veya yakınındaki kamu ve özel alanların planlanması ve yeterli olacak şekilde yönetilmesi” olarak tanımlanmıştır. Kent ormancılığı sosyal bilimlerde, peyzaj mimarlığında ve kent planlamalarında diğer temel ve uygulamalı bilimlerle teknolojiyi içermesi yanında, farklı bir disiplin olarak gelişmektedir. Genel ormancılığa olduğu gibi kent ormancılığının temel anlayışı sürdürülebilirliktir (Akesen ve Akgün, 2004).

Carter (1995)'in yaptığı tanımda ise, “kent ormancılığı, kentsel toplumların psikolojik, sosyolojik ve ekonomik rahatlıklarına ağaçların katkısını sağlamak amacıyla ağaçların yönetilmesidir. Kent ormancılığı insanların yaşadığı yerlerdeki ağaçlık alanlar, ağaç toplulukları ve tek tek bulunan ağaçlar ile ilgilenmektedir” denilmektedir.

Kuchelmeister (1998) tarafından yapılan tanıma göre, “kent ormancılığı, bir kentteki bölgesel toplumlara değer eklenmesi ya da bu toplumlar için değer yaratılması amacıyla ağaçların, ormanların ve ilgili vejetasyonun planlanması, yönetilmesi ve korunmasıdır. Kent ormancılığı uzun dönemli planlamayı, disiplinler arası uzmanlık düzeyinde eğilim ile bölgesel katılımı kapsayan kent ağaç yönetiminin modern bir kent ekosistem yaklaşımıdır”.

Helms (1998) tarafından yapılan tanıma göre, “kent ormancılığı, ağaçların toplumlara sağladığı psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve estetik yararlar için kentsel toplum ekosistemleri içindeki ve çevresindeki ağaçlar ile orman kaynaklarının yönetim sanatı, bilimi ve teknolojisidir”.

1999 ve 2000 yıllarında yapılan kent ormancılığıyla ilgili bir araştırmada kent ormancılığı, “kent içinde veya yakınında bulunan ağaçlar ile orman topluluklarının rahatlatıcı değerleri ile birlikte planlanması, tasarlanması, kurulması ve yönetilmesi” olarak tanımlanmıştır. Bu araştırma kapsamında, ormancılık, peyzaj mimarlığı ve peyzaj ekolojisinin kent ormancılığı araştırmalarında payı olan bazı disiplinler oldukları ortaya konulmuştur. Kent ormanı kaynaklarını, kentsel açık alanlar, kentsel parklar ve tek ağaçlar ya da yollarda bulunan küçük ağaç gruplarının oluşturdukları belirlenmiştir.

insan topluluklarının kentsel orman kaynakları ile ilişkisi ise üç grupta toplanmıştır. Birinci grup biçim, fonksiyon ve politikalar, ikinci grup bitki ve materyalinin seçimi ve yöntem, üçüncü grup ise yönetim olarak sıralanmıştır (Akesen ve Akgün, 2004).

Konijnendijk (2003)'in kent ormancılığı ile ilgili saptamaları ise şunlardır:

“Kent ormancılığı sadece kent alanları yakınındaki ve içindeki ormanları değil, diğer ağaç kaynaklarını ve ilgili bitki örtüsünü de kapsamaktadır. Örneğin, parklarda ve yollar boyunca bulunan ağaçlar, bahçeler ve diğer özel arazilerdeki ağaçlar kent ormancılığının çalışma alanı dahilindedir.

“Kent ormancılığı, bölge planlama ve yönetimi konusunda güçlü bir sosyal odağa sahiptir. Bunlara bağlı olarak kent alanları içinde ormancılık genel anlamdaki ormancılıktan yapısal olarak farklıdır, genel ormancılık kent içindeki ormanlara uyarlanan yeni yaklaşım ve

yöntemlere gereksinim duyar”.

2003 yılında Kanada’da düzenlenen Dünya Ormancılık Kongresi’nde sunulan kent ormancılığı ile ilgili bildiride kent ve yarı kent ormancılığı anlayışı kentsel yeşil yapının planlanması ve yönetilmesi için geliştirilmiş yeni bir yaklaşım olarak değerlendirilmiştir. Kent ormancılığı “kent çevresindeki orman ve ağaçların çok yönlü yararlarının sürdürülebilir gelişimini amaçlayan, kentsel yeşil alanların ağaç ağırlıklı kısımlarına odaklanan, stratejik, bütünleştirici, disiplinler arası ve katılımcı yaklaşımdır” şeklinde açıklanmıştır.

Yine 2003 yılında Ohio Eyalet Üniversitesi’nde Ormancılık ve Kent Ormancılığı programında kent ormancılığı, “insan aktivitesinin egemen olduğu ormanlaşmış ekosistemlerin yönetimi” olarak açıklanmaktadır. Ayrıca kent ormancılığı her ağaç ve ağaç topluluğunun üzerine ayrı ayrı dikkatin toplanması yerine bir bütün olarak kent ormanlarının yönetimini içeren ekolojik bir yaklaşım olması nedeniyle geleneksel ormancılık ve ağaçlandırmalardan farklılık gösterdiği belirtilmiştir. Kent ormancısı ise kent, şehir ve köyler ile iç içe olan ya da yakınlarında bulunan ağaç ve ormanların korunmasından sorumlu olan kişi olarak ifade edilmiştir (Akesen ve Akgün, 2004).

Kent ormanı ve kent ormancılığı kavramı, dünyada olduğu gibi ülkemizde de bazı araştırmacılar tarafından tanımlanmıştır. Bu tanımlardan bazıları şöyledir:

Saatçioğlu (1978)’na göre kent ormanı, “başta kentin içinde bulunan fakat daha ziyade yakın çevresindeki rekreasyon ormanları ve mesire yerleri, çeşitli karakterdeki park ormanları, milli parklar, büyük, küçük ağaç topluluklarının oluşturduğu korular ve şehir parkları olmak üzere bünyelerinde münferit, küme ve gruplar veya sıralar halinde ağaçları ve süs çalılarına kadar boy boy ağaççıklar, çiçek tarhlarını, çim alanlarını ve bunlarla uyumlu bulunması gerekli yol, oyun yerleri, havuzlar vb. gibi yapay tesisleri içeren çeşitli tiplerdeki alanların tümüdür”.

Pamay (1978), kültürel yeşil alanlar kavramını ortaya atmış ve bu alanları kentsel ve kırsal çevredeki orman ve korular, park ve bahçeler, yeşil yamaç ve çayırlar, bostan ve meyvelikler vb. olarak tanımlamıştır.

Kılıçoğlu (1978) ise yeşil alanları, kent içinde düzenlenmiş park ve dinlenme yeri niteliğindeki küçük yeşil alanlar ve tabii orman örtüsü olarak tanımlamıştır.

Yeşil alanı, unsurlarını belirlemek suretiyle ifade eden bir başka tanım da şöyledir: “Çocuk bahçeleri, mahalle parkları, semt parkları, şehir parkları, spor alanları, kentte mevcut tesis bahçeleri ve refüjler, kuru, orman ve çayırlar ve mezarlıklar tür ve büyüklükleri değişmekle

birlikte yeşil alan sınıfına girerler” (Çetiner, 1978).

Kent ormanı tanımı içine; bir kentin içinde ve yakın çevresinde tabiat ormanından kalma koruluklar, sonradan tesis edilmiş suni ormanlar (yeşil kuşak uygulamaları dahil), şehir parkları, kamu binaları çevresi ve özel mülklerdeki ağaçlar, cadde ve yollardaki ağaçlar girmektedir. Böylece kent ormanı şehirler içinde ve çevresindeki bütün odunsu, en küçük kasabadan büyük şehirlere kadar tüm yerleşim alanları ve civarındaki tüm odunsu vejetasyonunu içine alır. Bu bağlamda kent ormancılığı kent içindeki ağaçlar yanında yerleşim alanlarının çevre koşullarını etkileyen yeşil kuşak alanlarını, belediye su havzalarını, rekreasyon alanlarını, kara yolu ağaçlandırmalarını kapsamaktadır (Atay, 1988).

Kent Ormanı kavramına AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı’nda da yer verilmiştir. Burada, “Sosyal, kültürel ve çevresel nedenlerle doğal ormanlara olan sosyal baskının azaltılması amacıyla yeşil kuşak ve parklar şeklinde oluşturulacak kent ormanları ve hatıra ormanları kurulması özendirilecek ve yaygınlaştırılacaktır” ifadesi yer almaktadır (Coşkun ve Velioğlu, 2004).

Geray (2003) ise kent ormancılığı kavramını tanımlamıştır. Bu tanıma göre kent ormancılığı, “tarihi, mimarisi, dokusu, organizasyonu, kültürü ile sürdürülebilir kent yaşamını güvenceye almak ve kent toplumunun fizyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal, moral düzeyine katkıda bulunmak üzere orman ekosistemlerinden, ağaçlıklardan, ağaç, ağaççık ve çalılardan yararlanmak ve bu kaynakları korumak, geliştirmek, yönetmektir”.

Kent ormancılığının, ormancılığın özel bir dalı olup disiplinler arası bir yaklaşımı gerektirdiği görüşüne göre; peyzaj düzenlemesi, belediyeye ait su havzaları, yaban yaşam habitatları, açık hava rekreasyonu gibi konulara ilişkin çeşitli etkinlikleri içeren kent ormancılığı, ormancılar ve peyzaj mimarlarının, şehir plancılarının ve katkısı olacak diğer kişi ve kuruluşların birlikte çalışmalarını zorunlu kılmaktadır (Özdönmez vd., 1996).

Kent ormanı ve ormancılığına ilişkin araştırmacıların ve bilim adamlarının yapmış oldukları tanımlarda kent ormanı ve ormancılığı kavramları ülkeler bazında farklı anlayış ve fonksiyonlara sahiptir. Kent ormanı ve ormancılığı terimini ormancılık literatürüne katmış ülkelerin tanımları özet olarak Çizelge 2.1’de verilmiştir.

Çizelge 2.1 Ülkelere göre kent ormanı ve kent ormancılığı tanımları (Konijnendijk, 2003).

Ülke	Kent ormanı ve kent ormancılığı tanımları
Finlandiya	Kent alanı içinde veya çevresinde yer alan, temel amacı ve fonksiyonu rekreasyon olan orman alanıdır.
Almanya	Kent insanının rekreasyon ihtiyacını karşılamak için yönetilen ve tasarlanan alanlardır.
Yunanistan	Kentsel yeşil alanlardır. Şehirlerde cadde kenarlarında bulunan ağaçlar, şehir kenarlarındaki park ve bahçeler, şehir ve kasaba etrafındaki ormanları kapsar.
İzlanda	Odun ihtiyacı, doğal güzellik, peyzaj, hayvan barınağı, rekreasyon gibi topluma pozitif değerler sağlayan kent alanları, yasal sınırları içinde yer alan ağaç meşcereleri ve plantasyon sahalarıdır.
İrlanda	Bir kent alanının içindeki ve etrafındaki ormanlık alan ve ağaçların tümüdür.
İtalya	Kent ormanı ve ağaçları kentsel yeşil alan, kentlerdeki açık alanların bitkilerle tasarlanması ise kent ormancılığıdır.
Litvanya	Kentlerdeki cadde ağaçlandırmaları ve diğer yeşil alanlardır.
Slovakya	Vatandaşlar için çevresel ve sosyal fonksiyonlara sahip olan park ve ağaçlık alanların kaynağıdır.
Hollanda	Kent ormanı kavramı yerine "kent yeşili" ifadesi kullanılır ve kent içi yeşil alanların hepsini kapsar.
İngiltere	Kent içi doğal alanlar, ağaçlıklar, yol kenarı ağaçlandırmaları kamu parkları ve bahçelerdir.
ABD	Toplumun yaşam kalitesinin zenginleşmesinde yarar sağlayan bitki örtüsü ve yeşil alanlar bütünüdür.

Ülkelere göre kent ormanı ve kent ormancılığı tanımlarına bakıldığında, kent ormanlarının benzer özellik ve fonksiyonlar kadar farklı özellik ve fonksiyonlar üstlendiği görülmektedir. Tanımların ortak noktasına bakıldığında, kent ormanlarının, kent içerisinde ve yakın çevresinde yer alan kent yeşilinin tüm özellik ve fonksiyonlarını, park ve bahçelerin kapsadığı donatıları ve rekreasyonel aktiviteleri içeren, büyük bir görev üstlenmiş doğal ve yeşil alanlar olduğu anlaşılmaktadır.

Kent ormancılığı ve kent ormanı kavramlarına yönelik yapılan tüm bu tanımlamalar doğrultusunda, bu iki kavramı özgün bir tarifile şöyle tanımlayabiliriz:

Kent ormancılığı, “kent içi ve yakın çevresinde doğal olarak bulunan veya yapay olarak tesis edilmiş ağaç, ağaç grupları ve orman alanlarının, kamu yararına uygun olarak planlama, tasarım, tesis, koruma ve yönetim işlemlerini gerçekleştiren özel bir ormancılık disiplini”.

Kent ormanı ise, “kent içi ve yakın çevresinde doğal olarak bulunan veya yapay olarak tesis edilmiş, kentsel yapıya estetik ve işlevsel katkılar sağlayan, kent insanına rekreatif imkanlar sunabilen ve kısa mesafede ulaşım imkanı bulunan alanlardır”.

2.2.1 Kent Ormanı ve Kent Ormancılığı Kavramlarının Tarihsel Gelişimi

20. yy ile birlikte artan kentleşmenin sonucunda kent alanları içindeki veya yakınındaki ağaçlık alanlar ve ormanlara olan ilgi artmıştır. Bu gelişme adı geçen alanların belli amaçlara yönelik yönetilmesini gerektiren kent ormancılığı kavramını ortaya çıkarmıştır. Kent ormancılığı kentsel gelişimlerin paralelinde günden güne önem kazanan bir disiplin haline gelmiştir, ancak, bu gelişim uzun yıllar almıştır. Tarihsel gelişim sürecine bakıldığında, kent ormancılığının kent çevrelerindeki doğal kaynakların yönetimi için yeni bir yaklaşım olarak 1960’larda Kuzey Amerika’da geliştiği görülmektedir (Konijnendijk, 2003).

Kuzey Amerika’da kent ormancılığının ormancılığın farklı üç evresi sonucunda doğduğu görülmektedir. Bu evreler klasik ormancılık, ekonomik ormancılık ve ekosistem yönetimidir. Klasik ormancılık, Amerikan ormancılarının Avrupa’da aldıkları eğitim aracılığıyla Avrupa’dan Kuzey Amerika’ya gelmiştir. Klasik ormancılık yönetimi yaklaşımı, özel ormanların odun rezervleri olarak kullanıldıkları zaman süresince özellikle özel arazilerde sürdürülmüştür. II. Dünya Savaşı sonrası, odun arzındaki ekonomik değişimler ile birlikte 2. evre olan Ekonomik ormancılık devri başlamıştır; uygulayıcı ve ekonomik ormancılar klasik ormancılık teknikleri yerine artan oranlarda ekonomik analizlerle ilgilenmiş, sık sık diğer kaynak faktörleri yerine ekonomiyi seçmişlerdir. Bu arada kamu alanlarındaki kesimlerin hızlanması sonucu, yüksek verim ve yeterli derecede üretim sağlayan bir teknik olarak yeniden ön plana çıkmıştır. Ancak halkın bu konuda farklı fikirlere sahip oluşu 1960’lı yıllarda ormancılık mesleğinin, özellikle kamu alanlarında, odun üretim politikaları nedeniyle kamuoyu eleştirileri etkisinde kalmasına yol açmıştır.

Sonuçta, ormancılık mesleği kamu baskısından etkilenmiş ve ekonomik ormancılık evresi yerini ekosistem yönetimi evresine bırakmıştır. Ekosistem yönetimi, biyolojik çeşitlilik,

estetik, yaban hayatı doğal ortamları (habitatlari), su kaynaklarının korunması, rekreasyon ve toprak koruma vb. konuları ekonomiyle bütünleştiren yaklaşım özelliklerini yansıtmaktadır. Sonraki zaman dilimlerinde ormancılar çevre akımının destekçileriyle iletişim kurdukça kırsal alanlardaki toplum taleplerinin bir tek ormancılık mesleği aracılığıyla karşılanamayacağı anlaşılmış, böylece ormancılığın uzmanlaşmış bir dalı olarak çevresel ormancılık ve ardından kent ormancılığı yavaş yavaş gelişmeye başlamıştır (Miller, 1996).

1970’de Amerika Ormancılık Örgütü geçmişten beri devam eden kent ormancılığı ile ilgili araştırma ve çalışmaların merkezi olarak “Çevresel Ormancılık Çalışmaları” adı altında bir enstitü kurmuştur. Yaklaşımın Amerikan Ormancıları Birliği’nce tanınmasına rağmen, kent ormancılığının geniş bir uzman grubu tarafından kabul görmesi uzun zaman almıştır. Burada ormancıların kent alanlarında ormancılık yönünden bir rol üstlenmedeki gönüllüzlüğü önemli rol oynamıştır. Ancak, birleştirici ve disiplinler arası özellikteki bu anlayışın uygulama yararlarının anlaşılması, Amerikan Ormancılığı gibi ilgi gruplarının kulis çalışmaları ile yaklaşım için politik destek kazanılmıştır. Bunun sonucunda kent ormancılığı çalışmalarını, politikalarını ve uygulamalarını desteklemek amacıyla oldukça kapsamlı bir fon oluşturulmuştur (Konijnendijk, 2003).

Amerika’daki bu gelişimin benzerlerini Kanada, Avrupa ve Avustralya’da da görmek mümkündür. Birçok ülkenin kent ve şehirlerinde kentsel çevrenin (gürültü, hava kirliliği, sıcaklık, hava akımları vb.) karmaşık ve sıkıcı görünüşünü değiştirmek amacıyla ağaçlarının nasıl kullanılması gerektiği konusuna kent ormancılığı çözüm aramaktadır (Carter, 1995).

Amerika kent ormancılığı anlayışına karşı başlarda oluşan direniş ile Avrupa’ da da karşılaşmıştır. Bu direnişler 1990’ların başlarına kadar, yani kent ormancılığının geniş kabul ve destek gördüğü zamana kadar sürmüştür. Daha sonra, Avrupa Kent Ormancılığı Araştırma Topluluğu, kent ormancılığının politika, program ve yüksek eğitim gibi konularıyla ilgilenmiştir.

Kent yeşil alanlarının işlevlerine yönelik taleplerin büyümesi ve yeşil alanlar üzerindeki baskıların artması, 1970’ler ve 1980’lerde kent ekolojisi ve kent yeşil yapısının planlaması gibi daha çok stratejik ve bütünleşmiş yaklaşımlara yönelik bir ilgiye yol açmıştır. Bazı Kuzey Amerika kent ormancılığının öncüleri Norveç’te 1976 yılında “insan yerleşimleri için ağaçlar ve ormanlar” konulu sempozyumun düzenleme çalışmalarına dahil edilmiştir. Bu sempozyum Birleşik Devletler Ortak Yaşam Forumu ve IUFRO (International Union of Forestry Research Organization) ile ortaklaşa yapılmıştır.

İngiltere, kent ormancılığının Avrupa'daki ilk kalesidir. İlgili devlet birimleri ve gruplar, anlayışın desteklenmesine yardımcı olacak Amerikan gruplar ile sıkı bir işbirliği içine girmiş bu işbirliği sayesinde İngiltere'de kent ağaçlarının dikimi ve bu ağaçların yönetimi ile ilgili planları uygulama fırsatı bulmuşlardır. Hükümet ilgisi 1980'lerin sonlarında halkın kamu ormanlarına olan ilgisine bağlı olarak gelişmiştir. Orman ile ağaç dikimi ve yönetim planları birçok kentte çevresel, sosyal ve ekonomik gelişimin bir aracı olarak kullanılmıştır. NUFU (The National Urban Forestry Unit) 1995'de sağlık, arazi ıslahı, insan gelişimi ve eğitimi gibi farklı birimlerin ağaç dikimi, korunması ve yönetimi ile bütünleştirilmesi amacıyla bağımsız bir organizasyon olarak kurulmuştur (Konijnendijk, 2003).

Bu tarihsel süreç içinde başlangıçta kent ormancılığı çoğunlukla peyzaj gelişimi ve refah amacı açısından ele alınmakta iken, günümüzde artan bir şekilde hava ve ses kirliliği ile mikro klima değişimlerinin kontrolü gibi yeni çevresel etkilerle daha öncelikli ilgilenir olmuşlardır (Carter, 1995).

2.2.2 Kent Ormanı Kavramının Hukuksal Boyutu

Kent Ormanı kavramı, planlama literatüründe ve ilgili yasal mevzuatta yer almayan bir kavramdır. Dolayısıyla kent ormanının yasal bir tanımı, kapsamı, yasal statüsü, kent ormanı yönetiminde yetkili ve görevli idareler, kent ormanlarından yararlanma usul ve esasları konularının tam bir yanıtı yoktur. Genel kullanımıyla büyük ölçüde planlama ile ilgili ve kent yaşamı içinde dünyaca kabul görmüş bir kavram olması itibariyle de hukuk sistemiyle yakın ilgisi bulunmayan bir yapıya sahip gibi algılanmaktadır, çünkü kent ormanı kavramı Türk Orman ve Çevre Mevzuatı içerisinde hala yer almamıştır. Farklı tanımlar içerisinde kendisine yüklenen farklı fonksiyonlar ve içerdiği farklı unsurlar nedeniyle yasal anlamda sabit bir statüye oturtulamamıştır.

Bu nedenle, daha çok planlaması ele alınan, hangi türlerle yapılması gerekliliği tartışılan, fonksiyonlarından ve kentliye sağlayacağı pek çok yarardan bahsedilen, kent ormanı kavramının öncelikle net bir yasal statüye kavuşması gereklidir. Böylece mülkiyet durumunun nasıl olacağı, bu alanların yönetiminden sorumlu idarenin veya idarelerin kimler olacağı, bu alanlarda işlenen suçların ve yaptırımların ne şekilde belirleneceği konuları açıklığa kavuşturulmuş olacaktır (Coşkun ve Velioğlu, 2004).

Kent ormanının yasal statüsünü tanımlarken öncelikle adından başlamak gereklidir. Konuya yasal çerçeveden bakıldığı anda, kent ormanı ifadesinin içinde yer alan "orman" kelimesi nedeniyle kent ormanı olarak kabul edilecek alanların Orman Kanunu'nda belirtilen orman

tanımına ve orman tiplerinden birine uygun olması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Ancak, Orman Kanunu'nda yapılan orman tanımları arasında kent ormanı ayrımı bulunmamaktadır.

Orman Kanunu dışında kalan çevreye ilişkin yasal düzenlemelerde de, kent ormanının yasal statüsünü belirleyebilecek herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Çevre mevzuatı içinde konuyla ilgili kabul edilebilecek kanunlar da şu şekilde sıralanabilir (Coşkun ve Velioğlu, 2004):

Doğrudan kent ormanı ifadesini içermese de, orman mevzuatının bir parçasını oluşturan 4122 sayılı Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberlik Kanununda konuyla ilgili bir düzenleme yer almaktadır. Kanunun 4. maddesinde bu kanun kapsamında ağaçlandırma ve erozyon kontrolü seferberliğine katılacak kamu kurum ve kuruluşları ile tüzel kişiler ve yapacakları işler yer almaktadır.

İlgili madde incelendiğinde kendilerine ait arazilerde veya tahsis yapılan arazilerde ağaçlandırma seferberliğine katılan kamu kurum ve kuruluşları ile tüzel kişilerin orman kurmalarının yasal zorunluluk olduğu ortaya çıkmaktadır. Kanunda ilgili kurum ve kuruluşların kurmak zorunda olduğu ormanlar isimleri ve kuruluşları ile birlikte aşağıda verilmiştir (Coşkun ve Velioğlu, 2004);

- Belediyeler; Belediye Ormanları
- Milli Eğitim Bakanlığı; Okul Ormanları
- Diyanet İşleri Başkanlığı; Diyanet Ormanları
- İçişleri Bakanlığı; Özel İdare Ormanları ve Emniyet Ormanları
- Üniversiteler; Üniversite ve Fakülte Ormanları
- Milli Savunma Bakanlığı; Ordu Ormanları
- Köy Tüzel Kişilikleri; Köy Ormanları

Yukarıda sayılan ormanların çoğunun kent sınırları içerisinde kurulabileceği dolayısıyla kent dokusuna ve kentliye yarar sağlayabileceği açıktır. Bu nedenle dolaylı da olsa bu yasal düzenleme kent ormanı mantığına hizmet eder niteliktedir. Bu kanuna göre kurulan ormanların idaresi ve işletilmesi ve bu ormanlardan yararlanma usul ve esasları da 6831 sayılı Orman Kanunu hükümlerine göre olacaktır.

2960 sayılı Boğaziçi Kanununun 5. maddesi “yeşil alanlar” başlığını taşır. Bu başlık altında yeşil alanlar şu şekilde tanımlanır (Coşkun ve Velioglu, 2004):

Boğaziçi alanında orman sayılmayan, kamu kurum ve kuruluşlarına veya özel mülkiyete ait koru, koruya katılacak alan, çayır, mesire yeri, bostan ve benzeri alanlar yeşil alan sayılır ve bitki varlıkları geliştirilerek muhafaza edilir. İmar planında yeşil alan olarak belirlenen arsaların ağaçlandırılması için gerekli tedbirler Boğaziçi İmar Müdürlüğü’nce alınır.

Buradaki tanımda, Boğaziçi alanında bulunan ancak orman alanları dışında kalan koru, çayır, mesire yerleri yeşil alan olarak değerlendirilmiştir.

Türk Çevre ve Orman Mevzuatında yorum yoluyla kent ormanı ile ilişkilendirilebilecek yasal düzenleme örnekleri çoğaltılabilir. Ancak, hiç birinde kent ormanı kavramına rastlanmadığından sadece fikir vermesi açısından bu kadarıyla yetinilmiştir.

2.3 Rekreasyon Kavramı ve Tanımı

Halen kullanıldığı şekliyle batı dillerinden Türkçeye geçen “rekreasyon” Latincedeki re=yeniden ve create=yaratma sözcüklerinin bileşimden oluşmuş, yeniden yaratma anlamındaki recreate sözcüğünün karşılığı olup, oyun, eğlence yeniden oluşma, yeniden kendine gelme anlamlarını taşımaktadır (Barnhart, 1975).

Butler (1959) rekreasyonu, “bir kazanç amacıyla yapılmayan bireye bedensel, ruhsal ve yaratıcı kaynak olan değil, bir itimle katıldığı, bireyde hoş ve doyurucu duygular bırakan eylemler” olarak nitelemektedir (Pehlivanoğlu, 1987).

Aran (1970)’a göre ise rekreasyon, “günlük yaşamın sıkıcı, disiplinli ve monoton geçen çalışmalarından sonra, insanların sevdiği ve hoşlandığı bir işle uğraşması, yıpranan vücudunun yenilenmesi, tazelenmesi ve enerji kazanması ile yine verimli bir çalışma safhası için yapılan hazırlıkların tümü”dür.

Tocher (1970), rekreasyonun çalışma karşıtı bir kavram olduğunu ve çalışma dışı boş zamanlarda gerçekleştirilen çeşitli faaliyetlerin bu kavramın sınırları içinde düşünülebileceğini savunmaktadır. Bu görüşe göre, genellikle yeniden güçlenme, yaşamın monotonluğundan kurtulma ve zevk alma amaçlarına yönelik etkinlikler, rekreasyon kavramı içine girmektedir.

Bayraktar (1972) ise rekreasyonu, “öncelikle zevk almaya yönelik eğlence, dinlenme, öğrenme ve gezi gibi boş zamanları değerlendirme olanakları” olarak tanımlamaktadır.

Pehlivanoğlu (1987)'na göre rekreasyon, ‘‘bireyin kendi istek ve içgüdüsüne göre olanakları lusnde kullanabileceği boş zamanlarında yer alan bedensel ve ruhsal dinlenme gereksinmelerini karşılayarak, bireyi boşaltan ve yenileyen, çalışma ve yaşama istek ve gücünü ayakta tutan ve sürdürdüğü sürece kişiye zevk veren, gelir sağlama kaygısından uzak her türlü eylemi kapsayan davranışlar bütünüdür.’’

Gülez (1989)'e göre ise rekreasyon, ‘‘genellikle serbest zamanlar içinde yapılan, kişinin kendi isteği ve içtimai durumu sonucu oluşan, kişiye fiziksel ve düşünsel yönden yeniden canlandırmayı amaçlayan, kişinin sosyal, ekonomik ve kültürel olanaklarıyla, yaşadığı toplumun yapısı ile bağımlı olarak gerçekleştirilen fiziksel ve düşünsel etkinliklerin tümü’’dr.

Tüm bu tanımlamalarda kavramın niteliğini belirleyici ortak bazı özelliklere yer verilmiştir. Bu nedenle olgunun planlama, plancı ve doğal kaynak yöneticisine yararlı olacak şekilde ortaya konabilmesi için tanımların bir sıralamasını yapmaktan çok kapsamlı bir rekreasyon tanımının irdelenmesi daha yararlıdır. Akesen (1978), değişik kaynaklardan yararlanarak böyle bir tanım oluşturmuştur. Buna göre rekreasyon: ‘‘Bireylerin beğenisi bakımından doyurucu, ruhsal ve bedensel yenilenme amacı taşıyan, aynı zamanda bireyin, sosyal, kültürel, ekonomik ve fizyolojik olanakları ile bağımlı boş zaman kullanımlarını içeren eylem yada eylemlerdir.’’

Bu tanımdan rekreasyonun kısaca,

- Bireylerin beğenisine yönelik, yani estetik özelliği olan,
- Ruhsal ve bedensel yenilenme amacı taşıyan,
- Sosyo ekonomik, kültürel ve fizyolojik olanaklarla büyük ölçüde ilgili, yani bu faktörlerin bir fonksiyonu olan,
- Boş zamanlarda ortaya çıkan eylem ya da eylemlerden oluştuğu ortaya çıkmaktadır.

Yukarıda verilmeye çalışılan bu tanımların dışında, rekreasyonla ilgili çeşitli meslek grupları ve kuruluşlarca kabul edilmiş tanımlar da mevcuttur.

Sosyolog De Grazia (1970) rekreasyonu, işten arta kalan zamanlarda insanlara çoğu kez değişiklik (eğlence- dinlenme) sağlayan ve onları işleri için tazeleyen bir faaliyet olarak kabul etmiştir.

Smith (1989), rekreasyonun belirli bir dizi arazi kullanım şekli ya da sınıflandırılmış bir eylemler listesi olduğunu ve hiçbir zaman dar anlamda yorumlanamayacağını vurgulamış, rekreasyonun boş zaman, turizm, spor, oyun ve bir dereceye kadar kültür gibi olayları da içine aldığını belirtmiştir.

ABD'deki Federal Register rekreasyonu, “yüzme, piknikçilik, botçuluk, avcılık ve balıkçılıktan ibaret boş zaman aktiviteleri” şeklinde tanımlamaktadır. Yine ABD'deki Açık Hava Rekreasyon Bürosu (BOR) tarafından, “kişi doygunluğu ve zevki için boş zamanların değerlendirilmesi” rekreasyon olarak tanımlanmakta ve buna ek olarak, “bireysel ya da topluca yürütülmesi, kendiliğinden ya da planlı olarak gerçekleştirilmesi, aktif ya da pasif olabilmesi, belirli bir beceri ve uğraşa dayanması ya da dayanmaması ile planlanmış ya da planlanmamış alanlara ihtiyaç duyulması” gibi rekreasyona ilişkin bazı ayırıcı özellikler verilmektedir (Pehlivanoğlu, 1987).

Yukarıda belirtilen kriterler değerlendirilerek rekreasyonun tanımı şu şekilde yapılabilir: Sadece herhangi bir ödül ya da başarı kazanma amacı taşımayan, bireylerin fiziksel, zihinsel, yaratıcı güçlerini dış etkilerin baskıları ile değil, içlerinde duymalarından dolayı, dışarıya verebilme fırsatını yaratan, katılımında istek ve ilgi, uygulamasında zevk, sonucunda ise doyum sağlanabilecek her türlü aktivitelerdir.

2.3.1 Bo Zaman Kavramı

Boş zaman kavramı ile ilk kez Aristo ilgilenmiş ve “her uygar kişinin yaratıcı özelliklerini ortaya koyduğu bir zaman parçası” olarak tanımlamıştır (Pehlivanoğlu, 1987).

Genel anlamda boş zaman, uyku, zorunlu bireysel faaliyetler ve işten arta kalan zaman olarak tanımlanmaktadır. Boş zaman ve rekreasyon birbiriyle yakın ilişkilidir, ancak aynı anlama gelmemektedir. Boş zaman kavramı, zamanın özel bir çeşidi iken, rekreasyon bir faaliyet çeşididir. Rekreasyon boş zaman süresi içinde yer alır, ancak tüm boş zaman rekreasyona ayrılmamaktadır (Clawson ve Knetsch, 1971).

Schulz (1978)'a göre boş zaman kavramı aşağıdaki farklı şekillerde anlaşılabilir (Ayaşlıgil, 1992):

- Meslekle ilgili çalışmalardan geriye kalan zaman,
- İşten ve beden için gerekli olan faaliyetlerden (yemek yeme, vücut bakımı, uyku) geriye kalan zaman,

- Her türlü üretime, bedensel ve ruhsal yenilenmeye dönük faaliyetlerden geriye kalan zaman.

Üretime dönük faaliyetler; mesleki çalışmalar, ev işleri, meslek eğitimi ve öğretim kurumlarına devam etme, fahri olarak yapılabilecek çalışmalar, iş karakteri gösteren çalışmalar ve hobi çalışmaları gibi faaliyetlerdir. Bedensel ve ruhsal yenilenmeye dönük faaliyetler ise; uyku, yemek yeme, vücut bakımı vb. eylemlerdir (Ayaşlıgil, 1992).

2.3.2 Rekreasyonun Tarihsel Gelişimi

Rekreasyon antik çağlarda savaş, din, edebiyat, felsefe, bilim ve güzel sanatlarla ilgili eylemler olarak, ekonomik duruma bağlı mekan olanaklarının farklılığı sonucu gerek çok basit güncel aktiviteler, gerekse kompleks bir yapıda sürekliliğini ve yoğunluğunu değiştirmiştir (Ayaşlıgil, 1992).

Pehlivanoglu (1976)'na göre, eldeki dokümanlar ışığı altında kültürlerin geçmişlerine bakıldığında, bireysel ya da topluca sürdürülen değişik rekreasyonel aktivitelerin, insanlığın gelişim çizgisiyle paralel olarak yoğunluğunda ve çeşitliliğinde değişiklikler olduğu saptanmıştır (Ayaşlıgil, 1992).

2.3.3 Rekreasyon Çeşitlileri ve Nitelikleri

Rekreasyonu boş zamanları değerlendirme yönünden ele alan Cherry rekreasyon eylemlerini;

- Ev içi eylemler,
- Kapalı yer eylemleri,
- Açık hava eylemleri olmak üzere 3 grupta toplamıştır (Pehlivanoglu, 1987).

Televizyon izlemek, radyo dinlemek, plak çalmak, okumak, yatıp dinlenmek, bireyin kendi beğenisi ile uyumlu uğraşılarda bulunması ve arkadaş ziyareti gibi eylemler, ev içi eylemlerini oluşturmaktadır.

Kapalı yer eylemleri ise, toplumun kullanımına açık kapalı yerlerde oynanan çeşitli oyunlar, sinema, tiyatro, gece kulübü gibi eğlence yerlerindeki boş zaman değerlendirmelerini, toplantılar ve benzeri eylemleri içermektedir.

Açık havada yapılan tüm sporlar, kampçılık, kıyıları ve kırsal yöreleri ziyaretler, bahçeye ilişkin uğraşlar, açık havada yürüyüş ve benzeri eylemler ise açık hava eylemlerini oluşturmaktadır (Pehlivanoglu, 1987).

Konuya ilişkin araştırmalarda rekreasyonun özel işlevleri dikkate alınarak, belirli eylem ve durgunluk hallerinin oluşturduğu değişik rekreasyon tipleri üzerinde durulmuştur. Bu rekreasyon tipleri şunlardır:

- Etkin rekreasyon (Active recreation)
- Edilgen rekreasyon (Passive recreation)
- Ticari rekreasyon (Commercial recreation)
- Sosyal rekreasyon (Social recreation)
- Uluslararası rekreasyon (International recreation)
- Kırsal rekreasyon (Countryside recreation)
- Estetik rekreasyon (Aesthetic recreation)
- Entelektüel rekreasyon (Intellectual recreation)
- Fiziksel rekreasyon (Physical recreation)
- Kapalı yer rekreasyonu (Indoor recreation)
- Açık hava rekreasyonu (Outdoor recreation)

Etkin Rekreasyon

Tüm rekreasyon eylemlerini etkin-edilgen olarak iki ayrımda toplamak mümkündür. Bu nedenle gerek etkin gerekse edilgen rekreasyon geniş kapsamlı bir rekreasyon tipidir denilebilir. Etkin rekreasyonda temel ilke eylemin dinamik bir nitelik taşımasıdır. Örneğin yüzme yada golf oyunu etkin rekreasyon eylemleridir (Taylor, 1970).

Edilgen Rekreasyon

Etkin ve edilgen rekreasyon birbirini içeren iki kavramdır. Bu nedenle edilgen rekreasyonu oluşturan eylemlerin en önemli nitelikleri durgun bir yapıya sahip olmalarıdır. Örneğin bireyin deniz kenarında piknik yapma veya televizyon programı izlerken çay içme, birer edilgen rekreasyon eylemidir (Taylor, 1970).

Ticari Rekreasyon

Bireyler boş zamanlarını değerlendirmede bir takım gereksinimlerini herhangi bir masraf

yapmadan giderebilirler. Ya da talep ettikleri rekreasyona ilişkin hizmetleri yine kendileri arz ederek masrafsız bir rekreasyon biçimi seçebilirler. Örneğin elde ettiği boş zamanının yatıp dinlenerek değerlendiren birey bu eylemin karşılığında bir ücret ödemeyebilir. Fakat çağımızın hızla değişen sosyo-ekonomik koşullarının sonucu değindiğimiz bu tür boş zaman değerlendirmeleri bir takım ayrıntıların dışında, kurumsal bir düşünce niteliğini taşımaktadır.

Günümüzde, özellikle batı ülkelerinde, toplumun her çeşit rekreasyon gereksinimlerine yanıt verebilecek en küçük bir kurumdan, çok yönlü hizmet ya da ürün üretebilen en gelişmiş kuruma değin çok sayıda örgüt bulunmaktadır. Söz konusu ülkelerde (örneğin İngiltere’de) kar amacıyla hizmet sunan bu örgütlerin sağladıkları rekreasyon kolaylıkları önemli bir yer tutmaktadır. Moteller, kamp alanları, eğlence yerleri, halk evleri, binicilik tesisleri, sinemalar ve çeşitli oyunlara açık bu sahaları adı geçen rekreasyon kolaylıklarına örnek gösterilebilir. Bireyler rekreasyona ilişkin çeşitli gereksinimlerini bu kurumların sundukları hizmetten ücret karşılığı giderebilirler (Burton, 1968).

Sosyal Rekreasyon

Sosyal rekreasyon bir veya birkaç bireyin özellikle akşamları herhangi bir toplantıda beraberce yemek yemesi ya da içki içmesi gibi eylemleri içermektedir. Aile geliri ile doğrusal bir ilişki içinde bulunan sosyal rekreasyon tipine giren eylemler daha çok yüksek gelir düzeyine ulaşmış toplumların yaşantısında önemli yer tutmaktadır. Örneğin İngiltere’de söz konusu alkollü içki tüketiminin büyük bir kısmının ev dışındaki topluma açık yerlerde, tüketilmesi, sosyal rekreasyonun yüksek gelirli toplumlardaki önemini belirtmesi bakımından ilgi çekici örnektir (Burton, 1968).

Uluslararası Rekreasyon

Aile ve bireylerin bir yerden başka bir yere gidebilme, başka bir deyişle hareket edebilme olanakları bugüne değin rekreasyon tiplerinin belirlenmesinde anahtar etken olmuştur. Günümüzde de bu niteliğini korumaktadır. Başlangıçta rekreasyon özellikle ev içini ve çevresini kapsamakta iken çağımızda, bir yandan bireylerin rekreasyona daha çok zaman ayırabildikleri, öte yandan motorlu taşıt endüstrisinde meydana gelen hızlı gelişmeler ve ulaşım olanaklarının artması, rekreasyon amaçları ile kullanılan alanların giderek genişlemesine yol açmıştır. Bu gelişmeye paralel olarak da önce kent içi rekreasyon gelişmiş, daha ileri aşamalarda ise, rekreasyon eylemleri kent kenarı kırsal alanlara ve günümüzde de uluslararası boyutlara ulaşmış bulunmaktadır. Bireylerin başta yaz tatili olmak üzere elde ettikleri uzun süreli boş zamanlarını yurtdışı dinlenme ve gezileri biçiminde değerlendirmeleri

de uluslararası rekreasyon tipini ortaya çıkarmıştır (Burton, 1968).

Kırsal Rekreasyon

Yukarıda değindiğimiz gelişmelerin yanı sıra toplumlardaki doğayı kullanmaya yönelik içgüdü, kapalı ve sıkıcı kent yaşamından geçici bir süre içinde olsa kurtulma çabası sonucu, bireyler boş zaman değerlendirme amaçlarına araç olarak kırsal alan kullanımını seçmişlerdir. Bu biçimde oluşan, “kırsal rekreasyon” tipi avcılık, dağcılık, piknik yapma, balık avcılığı ve benzeri eylemleri içermektedir (Burton, 1968).

Estetik Rekreasyon

Bir takım bireyler karakter yapıları nedeniyle etkin rekreasyona karşı ilgisiz kalıp, boş zamanlarını genellikle sanat olaylarını izleme, ünlü klasik müzik yapıtlarını dinleme gibi uğraşlarla değerlendirirler.”Estetik rekreasyon” diye tanımlanabilen bu tür eylemler edilgen niteliğe sahiptir. Ayrıca, bireyin estetik rekreasyonu gerçekleştirebilmesi için belirli bir kültür düzeyine hatta yüksek düzeyde bir kültüre sahip olması gerekir (Taylor, 1970).

Entelektüel Rekreasyon

Estetik rekreasyonla entelektüel rekreasyon tiplerinin içerdikleri eylem ve durgunluk hallerini birbirinden ayırmak çok zordur, çünkü, entelektüel rekreasyon tipinin en önemli nitelikleri edilgenlik ve yüksek kültür düzeyi koşulu gerektirmesidir. Bu tipi oluşturan eylemlerde ulusal çalışma ağırlık taşımaktadır, böylece estetik rekreasyon tipindeki eylemlerden ayrılırlar. Sanat, politika gibi çeşitli konulardaki konferansları izleme, fikir tartışmalarına katılma entelektüel rekreasyon eylemi olarak gösterilebilir (Taylor, 1970).

Fiziksel Rekreasyon

Estetik ve entelektüel rekreasyon tiplerinin tam karşıtı olan fiziksel rekreasyon genellikle, açık ya da kapalı yerlerde yapılan tüm spor çeşitlerini içermektedir. Etkin nitelikteki eylemlerden oluşması ve masraflı oluşu ile diğer rekreasyon tiplerinden ayrılmaktadır. Bunun yanı sıra özellikle genç kuşakların boş zaman değerlendirmelerinde önemli bir yer tutmaktadır (Taylor, 1970).

Kapalı Yer Rekreasyonu

Kapalı yer rekreasyonunun en önemli niteliği kapalı bir çevrede ya da kapalı bir yapı içinde oluşmasıdır, ayrıca daha düzenlenmiş daha geliştirilmiş bir çevre gerektirmesi, bireylerin günlük yaşamlarında her an yer alabilmesi bakımından da açık hava rekreasyonundan

ayrılmaktadır. Seyahat boyunca harcanan zaman, sinema, tiyatro ve kapalı oyun salonlarındaki boş zaman değerlendirmeleri diğer rekreasyon çeşitlerinin içeriğine girmekle beraber genel boyutları ile kapalı yer rekreasyonu niteliğini taşımaktadır (Douglass, 1982).

Açık hava Rekreasyonu

Açık hava rekreasyonu, açık havada yapılan eylemlerin tümünü içeren bir rekreasyon tipidir. Bunun yanı sıra, birçok sosyolog, psikolog, sosyal araştırmacı ve diğer bilim adamlarına göre açık hava rekreasyonu bireyin modern kent yaşamında kapalı yerdeki ruhsal gerginliğinden kurtulması, rahatlaması için fizyolojik ve ruhsal bir gereksinimdir (Clawson ve Kenetsch, 1971).

2.3.4 Rekreasyonun Özellikleri ve Sınıflandırılması

Pehlivanoglu (1987)'na göre rekreasyon kavramının içerdiği başlıca özellikleri şöylece sıralayabiliriz (Ayaşlıgil, 1992);

- Rekreasyon, bu yöndeki uğraşlardan oluşan bir yaşamdır,
- Rekreasyonel uğraşların, rekreasyoncular tarafından üstlenilmesi gerekir,
- Rekreasyonel uğraşlar, kendi kendini ödüllendirmektedir. Bunların yapısında zevk ögesi mevcuttur,
- Rekreasyonel uğraşlar, rekreasyoncuların kişisel ve serbest seçimlerine bağlıdır,
- Rekreasyonel uğraşlar, ancak zorunlu zamanlar dışında ortaya çıkar.

Amerika Birleşik Devletleri Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından yapılan sınıflandırmaya göre altı çeşit rekreasyon alanı bulunmaktadır (Akesen, 1999):

1. Yüksek Yoğunlukta Rekreasyon Alanları

Bu alanlar kentsel alanlar içinde bulunmaktadır. Özellikleri şunlardır:

- Kentsel yerleşim alanlarının içinde olması,
- Nüfus yoğunluğunun fazla olduğu bölgelerdeki fiziki tesislerin ağırlığının fazla olması,
- Çok çeşitli kullanım olanaklarını kapsaması,
- Kuruluşundaki amacın günlük kullanım olması.

2. Genel Rekreasyon Alanları

Kentin içinde ve çevresinde doğal verilerin bulunduğu ya da oluşturulan rekreasyon tesisleridir. Bunlar aşağıdaki alanlar olabilir:

- Kent içindeki parklar, doğal ağaçlıklar, koruluklar,
- Kent içinde ve çevresinde çekiciliği olan doğal yerler,
- Kent içindeki mesire yerleri, rekreasyon tesisleri,
- Kent merkezi ile ulaşımı olan yerler,
- Günlük ve hafta sonu tatiline olanak veren, doğaya uygun tesisler ve geceleme tesisleri,
- Kent içindeki göller, sahil şeritleri ve dere kenarları.

3. Doğal Rekreasyon Alanları

Kentlerden çevreye giden ana yollar üzerinde veya metropoliten kentlerin yerleşim alanları içinde kalan doğal karakteri bozulmayan ve özellikleri bulunan rekreasyon sahalarıdır.

- Özellik gösteren doğal karakteri bozulmamış yöreler (Doğa Parkları),
- Büyükleri fazla ve daha çok basit rekreasyon tesisleri bulunan ve dağ sporu, kayak veya yüzme gibi sporlara imkan veren yöreler,
- Rekreasyon tesisleri doğayı bozmayan ve onu tamamlayıcı karakterde yapılara sahip olan yöreler,
- Genellikle hafta tatili veya mevsimlik dinlenmeler için fiziki yapılara sahip olan yöreler.

4. Özellik Gösteren Önemli Doğal Varlıklar veya Alanlar

- Doğa içinde bütünlüğünü veya doğal karakteri bozulmamış koruma alanları (Milli Parklar),
- Ticari amaç ile hiç bir işletmeciliğin yapılmadığı, tarım peyzajının bozulmadığı yöreler,
- Genellikle koruma esasına göre rekreatif ve turistik tesislerin yapıldığı 500 ha ve daha büyük milli parklar.

5. Doğa Koruma Alanları

- Tümü ile doğal yapısı bozulmamış yöreler,
- Koruma esasına kullanımı ve yalnız gezilere açık yöreler,
- Tesislerin yalnız araştırma ve sığınma amaçlı hizmet etmesi hedeflenen yöreler,
- Sayısı azalmış bitki ve hayvan türlerinin yaşantı alanları,
- Ülke çapında verilen kararlarla korunması kabul edilen yöreler.

6. Arkeolojik, Tarihi ve Kültürel Alanlar

Ülke yüzeyinde kırsal ve kentsel alanlardaki bütün tarihi yapıt ve sitelerdir.

- Ülke yüzeyindeki arkeolojik kalıntılar,
- Tarihi savaş meydanları,
- Kültürel değerdeki yöreler,
- Restorasyona tabi yapıtlar,
- Sınırlı ve belli sürelerde halka açılan siteler.

Pehlivanoğlu (1987) ise, rekreasyonu yapısal, yersel, içeriksel ve zamansal olarak dört grupta sınıflandırılmıştır (Ayaşlıgil, 1992):

Yapısal sınıflandırma: Rekreasyonel etkinliklerin sürdürüldüğü mekanın iç mekan, dış mekan olma özelliklerine göre “kapalı yer” ve “açık yer” rekreasyonu.

Yersel sınıflandırma: Rekreasyonun gerçekleştiği mekanın konuma göre “kentsel” ve “kırsal” rekreasyon.

İçeriksel sınıflandırma: Rekreasyonel etkinliklerin temellendiği içeriksel koşullar ya da bireyin harcadığı güç ve hareketlilikten yola çıkan bir ayırımı dayanarak “aktif” ve “pasif” rekreasyon.

Zamansal sınıflandırma: Bireyin gerçekleştireceği rekreasyonel aktiviteye ayıracağı boş zamana bağlı günlük, yıllık, tatil rekreasyonu adı altında sınıflandırılmıştır.

Schulz (1978)’a göre, zaman süresinin farklı oluşuna göre de aşağıdaki rekreasyon tipleri ayırt edilmiştir (Ayaşlıgil, 1992):

Günlük rekreasyon: Genellikle konutta ya da konut yakınında ya da yerleşim alanının içinde olur, yorgunluğu giderir,

Hafta sonu rekreasyonu: Konut yerinin dışında ama (50 - 100 km)'lik çevresinde geçirilir. Normal olarak konutun dışındaki geceleme ile bağlantılıdır, gerilimlerin boşalması söz konusudur,

Uzun süreli ya da tatil rekreasyonu: Birkaç haftalık dinlenmeden sonra güçlerin devamlı bir şekilde yenilenmesi mümkündür. Genel olarak uygun iklim özelliklerine sahip tipik tatil bölgelerinde yapılabilir.

2.3.5 Orman Rekreasyonu

Douglass (1970)'a göre, orman rekreasyonu, ormanlık alanlar içinde yapılan açık hava rekreasyonunun herhangi bir biçimidir (Akesen, 1978).

Orman rekreasyonunu eylemler açısından sınıflandırmak istersek iki eylem türü karşımıza çıkarmaktadır.

- Az yoğun eylemler
- Yoğun ya da dağınık eylemler

Douglass (1970)'a göre yoğun eylemler, genellikle merkezleştirilmiş ve kullanım için geliştirilmiş alanlar içinde görülmektedir (Akesen, 1978).

Douglass (1982)'a göre az yoğun eylemler ise, orman içi yürüyüşler, avcılık gibi herhangi bir alan geliştirilmesine gerek duyulmayan ve geniş alanlar üzerinde yapılan eylemlerdir. Bu eylemler için düşük ziyaretçi sayıları ve sınırlı aktivite çeşitliliğine sahip orman alanları kullanılmaktadır (Pehlivanoglu, 1987).

Orman rekreasyonu doğal ya da yapay bir orman ekosisteminin sunduğu kaynakların durumuna göre şekillenen bir rekreasyon tipidir, bu yüzden ister planlanmış olsun, ister planlanmamış olsun her türlü orman alanında gerçekleştirilebilir. Orman rekreasyonunun sahip olduğu özellikler şunlardır (Pehlivanoglu, 1987):

- Orman rekreasyonu, doğal ya da yapay bir orman ekosistemde ve bu ekosistemin sunduğu doğal kaynakların durumuna göre şekillenir.
- Orman rekreasyonu, planlama yoluyla yetiştirilmiş ya da yetiştirilmemiş her türlü orman alanında gerçeklik kazanabilir.

- Orman rekreasyonunun ortaya çıkmasında, doğal peyzaj karakteristiklerinden kaynaklanan çekim gücünün önemli bir rolü vardır. Geliştirilmiş alanlarda insan yapımı tesis ve kolaylıklarla bu çekiş gücünü arttırmak mümkündür.
- Orman rekreasyonunun kendine özgü karakteristikleri olan tipik bir ziyaretçi kitlesi mevcuttur.
- Orman rekreasyonunda az ya da çok mutlaka belirli bir ziyaretçi yoğunluğu söz konusudur.
- Orman rekreasyonuna ilişkin ziyaretçi yoğunlukları, kullanılan orman alanlarının, büyük yerleşim yerlerine olan yakınlığı ya da uzaklığına göre önemli ölçüde değişebilir.
- Orman rekreasyonunda kullanılan kaynakların özelliklerine ve hedeflerine göre, aktivite çeşitliliğinde önemli değişiklikler olabilir.
- Orman rekreasyonu, kırsal nitelikli diğer açık hava rekreasyon tiplerine göre çok daha zengin aktivite çeşitliliğine dayanır.
- Orman rekreasyonu, genellikle kendine özgü aktivite tesis ve kolaylık çeşitleri dikte eder.

2.3.6 Mesire (Orman çii Dinlenme) Yerleri

Milli Parklar Kanunu'nun 4. maddesine göre mesire yerleri, rekreasyonel ve estetik kaynak değerlerine sahip ormanlık alanlardır (Özdönmez vd., 1996).

Mesire yeri olarak ayrılacak yerlerin sahip olması gereken özellikler şunlardır (Akesen, 1999):

- Mahalli seviyede açık hava rekreasyonu yönünden değişik ve zengin özelliklere sahip olmalıdır,
- Yakın çevresinde yaşayan halkın açık hava rekreasyonu kullanım talebi olmalıdır,
- Alt yapı imkanlarına sahip olmalıdır,
- Kaynak bütünlüğü sağlayacak büyüklükte olmalıdır,
- Orman rejimine tabi olmalıdır.

Ülkemizde var olan mesire yerleri kaynak değerleri ve kuruluş amaçlarına göre üç sınıf altında toplanmıştır (Akesen, 1999):

“A” Tipi Mesire Yerleri

Yüksek kaynak ve ziyaretçi potansiyeline sahip günübirlik, geceleme ve kamp tesislerini içeren alanlardır.

“B” Tipi Mesire Yerleri

Yüksek kaynak ve ziyaretçi potansiyeline sahip günübirlik tesisleri içeren alanlardır ve yoğun kent yerleşim merkezlerine yakın çevrelerde düzenlenirler.

“C” Tipi Mesire Yerleri

Mahalli ihtiyaçları karşılamak üzere günübirlik tesis edilmiş kullanım alanlarıdır ve bu yerlerde kaynak ve kullanım potansiyelleri sınırlıdır.

Sınıflarına göre, mesire yerlerinde bulunabilecek tesisler ise şunlardır (Sakarya, 1996):

“A” Tipi Mesire Yerlerinde Bulunabilecek Tesisler

Genel tesisler:

- Giriş-kontrol-danışma
- Bekçi evi
- Otopark
- Alışveriş ünitesi
- İdare binası ve yönetici konutu
- Lokanta
- Kır kahvesi
- İşçi pavyonu
- Depo
- Manzara seyir terasları
- Yaya gezi yolları.

Günübirlik kullanım tesisleri:

- Otopark
- Sıhhi tesisler (wc, duş, çöp sepeti vb.)
- Piknik üniteleri (masa, ocak, çöp sepeti vb.)
- Çocuk oyun alanları
- Spor sahaları (voleybol, basketbol, mini futbol sahaları vb.)

Organize kamp tesisleri:

- Kamp üniteleri (münferit otopark, çadır yeri, masa, ocak, çöp sepeti vb.)
- Sıhhi tesis kompleksi (wc, duş, çeşme, yemek pişirme-hazırlama-bulaşık yıkama- çamaşır yıkama-ütü yapma yerleri)
- Yaya gezinti yolları
- Karavan üniteleri
- İkmal ve boşaltım tesisleri.

Sabit geceleme tesisleri:

- Dinleme evleri, bungalovlar

“B” Tipi Mesire Yerlerinde Bulunabilecek Tesisler

- Giriş-kontrol
- İdare binası
- Bekçi evi
- Depo
- Otopark
- Satış ünitesi (büfe vb.)
- Sıhhi tesisler (çeşme, wc, duş, bulaşık yıkama yeri)
- Piknik üniteleri (masa, ocak, çöp bidonu vb.)

- Kır kahvesi
- Manzara seyir terasları
- Çocuk oyun alanları
- Spor tesisleri (voleybol, basketbol vb.)
- Yaya gezinti yolları.

“C” Tipi Mesire Yerlerinde Bulunabilecek Tesisler

- Giriş- kontrol
- Otopark
- Wc, çeşme, bulaşık yıkama yeri
- Piknik üniteleri (masa, ocak, çöp bidonu vb.)
- Manzara seyir alanları
- Yaya gezinti yolları
- Çocuk oyun alanları.

3. KENT ORMANLARININ ÖZELLİKLERİ , LEVLER , REKREASYONEL AMAÇLI KULLANIMLARI VE KENT ORMANI ÖRNEKLERİ

3.1 Kent Ormanlarının Önemi

Kent ormanlarının kuruluş amacı; kentsel ortama ve kent insanlarına, ekolojik, rekreasyonel, sosyal, ekonomik ve psikolojik açıdan işlevsel ve estetik amaçlı katkılar sağlamaktır. Bu bağlamda kent ormanlarının kent ve kent insanı için gerekliliği şu şekilde özetlenebilir (Gül, 2002):

- Aşırı nüfus yoğunluğu, atmosferik kirlilik, gürültü, toz, çarpık ve düzensiz yapılaşmalar gibi olumsuzluklar nedeniyle, kent peyzajı ve mekanlarının sürekli bozulması, yaşanabilir olmaktan uzaklaşması ve cazibesini yitirmesi,
- Gelişen yaşam standartları ve artan rekreasyonel talepler nedeniyle mevcut aktif açık yeşil alanların nicelik ve niteliklerinin çok yetersiz kalması,
- Kent insanları için, aktif ve pasif rekreasyon etkinliklerine olanak oluşturması,
- Kent insanının doğaya daha yakın olma istemi ile kente yakın ormanlardan yararlanma talepleri,
- Arazi fiyatlarının bir önceki nesillere göre 100 kat değer kazanmış olması ve dolayısıyla kent yakınlarındaki yeşil alanların daha fazla değer kazanması,
- Ağaçların ve ormanların kent ekolojisine ve yaşam kalitesine yönelik kolektif ve kültürel görev ve hizmetler sağlaması.

3.2 Kent Ormanının Özellikleri

Bir alanının kent ormanı olabilmesi için, bazı temel kriterlere ve özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bu kriter ve özellikler şunlardır:

- Kent ormanı, kent içinde veya yakın çevresinde bulunmalıdır, kent bütününe açık, etki yarıçapı (erişilebilirliği) büyük olmalıdır. Kent ormanının kent merkezine uzaklığı 50 km ya da daha az olmalıdır (Konijnendijk, 2003).
- Orman karakterine yani kendini yenileyebilme özelliğine sahip olmalıdır.
- Ziyaretçilerin yararlanabileceği bir konumda ve yeterli büyüklüğe sahip olmalıdır. Kent

ormanı için düşünülmesi gereken alan büyüklüğü en az 10 ha olmalıdır.

- Kentin fiziksel yapısına, ekolojisine ve peyzajına estetik ve işlevsel açıdan değerler sağlamalı, yeşil dokuyu güçlendirmeli ve bütünlük sağlamalıdır.
- Suni olarak tesis edilecek veya tamamlama yapılacak kent ormanında, gelecekteki estetik ve işlevsel amaçlara ve plan kararlarına göre tür seçimi yapılmalı ve kompozisyon yapısı belirlenmelidir (Gezer vd., 1998).
- Kent ormanlarının yer seçiminde ise şu temel hedefler dikkate alınmalıdır (Gül ve Gezer, 2004):

Rekreasyonel Hedefler

- Kent ormanı yer seçiminde ulaşım, kent ormanının potansiyel doğal, kültürel ve estetik değerleri, rekreasyonel olanakları, mevcut bitki türlerinin yapısı ve kompozisyonu gibi kriterler önemli rol oynarlar.
- Kent ormanına ulaşım, yer seçiminde dikkat edilmesi gereken en önemli kriterlerden birisidir. Kent ormanına, özel ve/veya toplu taşıma araçlarıyla kolaylıkla ulaşılabilmelidir.
- Alan sahip olduğu potansiyel, kültürel ve estetik değerleri ile çeşitli rekreasyonel etkinliklere imkan sağlamalıdır.
- Bitki örtüsü bakımından ise, iğne ve geniş yapraklı karışık ağaç türlerine sahip olan alanlar öncelikli olarak tercih edilmelidir.
- Kent ormanının yer seçiminde, içme suyu kaynaklarının, deniz, göl, gölet, nehir gibi büyük su kaynaklarının ve görsel yönden ilgi çekici manzara noktalarının varlığı da, diğer öncelikli tercih nedenleri olmalıdır.

Kentin Fiziksel Yapısını Güçlendirme Hedefi

- Kent ormanı yer seçiminde, kentsel mekanları sınırlama, bütünleştirme ve tampon oluşturma potansiyeli, kent içi açık yeşil ve kent dışındaki doğal alanlarla organik bağlantı ve bütünleşme potansiyeli yüksek olan alanlar öncelikli olarak tercih edilmelidir.

Ekolojik Hedef

- Kent ormanı yer seçiminde, ekolojik yönden önemli katkı sağlayabilecek potansiyel su kaynaklarına (deniz, göl, gölet, akarsu gibi), yaban hayatı ve bitki çeşitliliği gibi doğa

değerleri bakımından zenginliğe, arazi yapısı bakımından düz veya az eğimli (%0-10) arazi yapısına sahip olan alanlar öncelikli olarak tercih edilmelidir.

3.3 Kent Ormanlarının İlevleri

Kent açık ve yeşil alanlarından olan kent ormanları, kentsel açık ve yeşil mekanların işlev ve fonksiyonlarını aynen yerine getirirler. Kent ormanlarının, kent ve kent halkının yararına yönelik olan bu işlevleri aşağıda açıklanmıştır.

3.3.1 Şehircilik Açısından İlevleri

Kent ormanlarının şehircilik açısından; bölümlenme, sirkülasyon, biyoklimatik ve hijyenik yönden, iyileştirme ve koruma, kenti biçimlendirme ve estetik kazandırma, yaşantı değerini artırma, alan saklama, rekreasyon gibi kullanıcıya dönük kullanım alanı yaratma fonksiyonları vardır (Ayaşlıgil, 1997).

Bölümlenme Fonksiyonu

Herhangi bir yerleşim yerinde korunmuş ve günümüze kadar gelebilmiş orman alanları, yalnızca varlıkları dolayısıyla bile kenti bölümleyen ya da kente biçim veren elemanlar olarak etkin olabilirler.

Sirkülasyon Fonksiyonu

Kenti bölümleyen akslarla birlikte düşünülen yollar ve kent içi yeşil ve ormanlık alanlar, yerleşim yerleri ile endüstri bölgelerinin ve şehrin ulaşımına açılmasını sağlar.

Biyoklimatik ve Hijyenik Fonksiyonu

Yerleşim yerlerinin vejetasyonu, geniş alanlar kaplayan yeşil bantlardan başlayıp özel ev bahçelerine kadar hepsi kent ikliminin olumsuz etkilerini ortadan kaldıracaktır. İncisyon durumlarının söz konusu olması durumunda regüle etme yeteneği sayesinde iklimde iyileşmeye katkıda bulunabilirler.

Koruma Fonksiyonu

Bir kentin yeşil strüktürleri; geniş yeşil alanlardan dar yeşil bir şeride kadar hepsi, kentteki gürültünün, toz ve gaz şeklindeki zararlı maddelerin tutulmasını sağlar. Kent içi ağaçlık alanlar şiddetli rüzgarları önleyerek ve termik rüzgarlar oluşturarak hava kütlelerinin sirkülasyonuna katkıda bulunurlar.

Kenti Biçimleme ve Estetik Kazandırma Fonksiyonu

Kent yeşili, örneğin tarihi bahçelerde buna dahil olmak üzere, çok farklı biçimlerde oluşturulmuş yeşil alanlarla, bir kentin ya da tek tek mekanlarının görsel tablosunu büyük ölçüde etkileyebilir. Özellikle kent içerisinde ve yakın çevresinde yer alan ormanlık alanlar kentin estetiğinin artmasını sağlayabilir. Çok çeşitli ve farklı açık mekanlar yoğun yerleşim bölgelerinde arzulanmayan çekirdek oluşumlarını önleyebilir ve kenti bölümleyerek yaratacakları mekan strüktürleri ile kentin formu üzerinde etkili olabilirler.

Yaşantı Değerini Artırma Fonksiyonu

Açık mekanı kullanan kişiler açısından kent ormanları bir yaşantı değerine sahiptir. Reprezantatif amaçlı düzenlemeler, doğadaki aktif uğraşlar, kentte mevsimlerin yaşanılması da yaşantı değerini artırır.

Rekreasyon Fonksiyonu

Konut yakınında, bir semtte ya da bir şehir bölgesinde bulunan kent ormanları, iş saatleri dışında ve hafta sonlarında çok farklı şekillerde kişilerin rekreasyon ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar.

Alan Saklama Fonksiyonu

Kent gelişimi sürecinde bazı alanların gelecekte olabilecek fonksiyonları ve bunlar için gerekli olan alan ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, geçici olarak başka kullanımlara sunulabilmesine olanak sağlarlar.

Kullanıcıya Dönük Kullanım Alanı Yaratma Fonksiyonu

Yaşantı değerini artırma ve dinlenme fonksiyonu açısından kullanıcıya dönük fonksiyon alanlarının belirlenmesini sağlarlar.

3.3.2 Kent iklimi Açısından levleri

Şehir içindeki ormanlar, şehirlerin doğal olmayan iklim koşullarını etkileyerek bir ölçüde düzelter, doğal koşullara yaklaştıran araçlardır ve böylelikle şehir ikliminin mikroklimatik özellikler kazanmasını sağlarlar. Şehirleşme hareketleri ile ortaya konan yeni formlar, kitleler ve yapı yoğunlukları nedeni ile vejetasyon örtüsü, toprak florası, yüzey şekilleri büyük tahribata ve değişikliklere uğramakta, bataklıkların kurutulması, su yüzeylerinin kaybolması veya yeni su yüzeyleri oluşturulması suretiyle, çevrenin ve şehir havasının nisbi rutubeti,

sıcaklığı, rüzgar hareketleri ve yağış rejimi etkilenmektedir (Pamay, 1978).

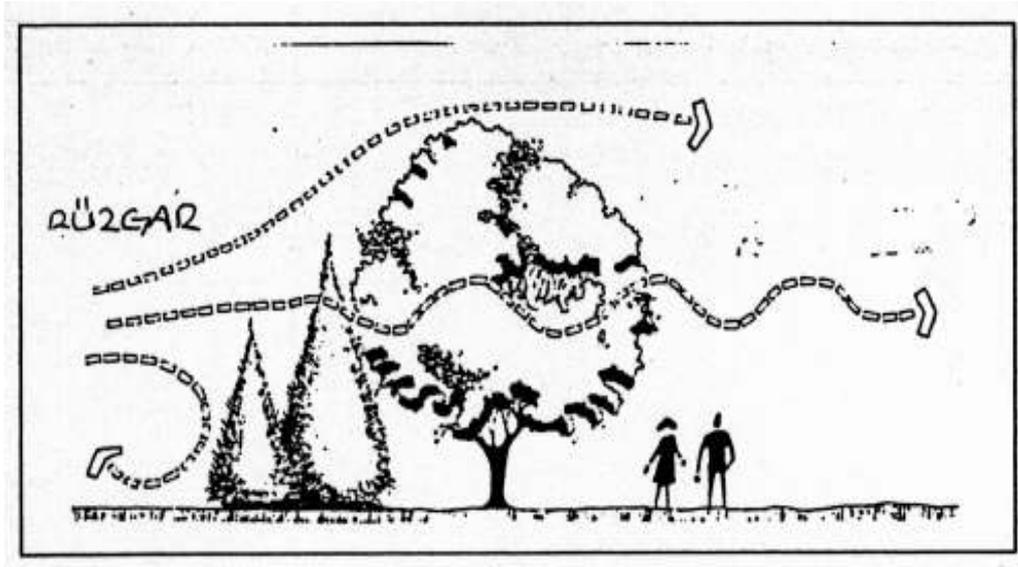
Rüzgar hızı, genellikle şehirlerde azalırken yapı kitleleri arasında çıkış noktaları bulan rüzgar, hızı artarak kuvvetli esintiler halinde ortaya çıkmaktadır. Özellikle geniş yeşil sahalar şehir çevresindeki hava sirkülasyonunu önemli ölçüde düzenlemektedirler. Şehir içindeki ormanlık alanlar ise şehre serin hava sağlanmasında ve hava neminin yükselmesinde etkili olmaktadır. Şehri kuşatan ormanlık alanlardan serin ve nemli hava şehir merkezine doğru çekilmekte böylelikle şehir içindeki sıcak hava yükselirken serin ve nemli hava bunun yerini almakta, hava hareketlerinin oluşması ile şehir havasının temizlenmesi, tazelenmesi sağlanmaktadır. Bu anlamda, yapı ve yapı adaları arasında kalan yeşil alanlar havalandırma kanalı görevini yapmaktadırlar (Pamay, 1978).

Kent ormanları, kentin ekolojik koşullarını toplum yaşamına uygun şekilde değiştirebilmektedir. Bitkilerin fizyolojik fonksiyonları gereği uygun koşullarda yaptıkları özümleme ile karbon dioksiti tüketip oksijen ürettikleri iyi bilinir. Kentsel ortamlarda solunum ile insanlar tarafından gerçekleştirilen oksijen tüketimine benzinli motorların, yağ, kömür ve gazlı ısıtıcıların yanma ile büyük miktardaki tüketimleri de eklenmektedir. Bitkilerin karbondioksiti tüketip oksijeni üretmekle gerçekleştirdikleri doğal temizleme işlevinde kent ormanları büyük paya sahip olmakta, ayrıca oluşturdukları orman havası, hava vitamini diye isimlendirilen insan organizmasına yararlı özel karışımlar içermektedir (Ürgenç, 1998).

Kent ormanları, kentin havasının arıtılmasında da oldukça önemli işlevleri yerine getirmektedir. Kent çevresindeki kirletici kaynaklardan gelen partikül ve aerosollerini yaprak yüzeyleri ile tutmak, absorbe etmek ve hava hareketlerini yavaşlatarak yere düşüşlerini sağlamakta kentin havasının kirlenmesini önlemektedir. Yeşil kuşaklar zararlı gazları yaprakları ile kısmen absorbe ederek, kısmen de tutarak yağışlarla çözünüp toprağa mal olmalarını sağlarlar. Kentler çevresindeki taş, toprak ve maden ocakları gibi hammadde kaynakları ile toz üreten endüstriyel tesisler, kentlerin hava kalitesini bozmaktadır. Ağaçlar ve ormanlar rüzgarlarla taşınan tozların tutulmasında oldukça etkili işlevler üstlenirler. Yapılan bir araştırmada, kenti saran bir yeşil kuşağın arkasında, havadaki kurşun oranının % 85 oranında azaldığı belirlenmiştir (Ata ve Dirik, 2004).

Kentsel mekanlar çok büyük ölçüde beton ve asfalt yüzeylerle kaplı oldukları için kent havasının nem açığını kapatabilecek nem kaynaklarından yoksundurlar. Bu nedenle, kentlerin havası doğal ve kırsal alanlardaki havaya göre daha kurudur. Kent ormanları, diğer kentsel

yeşil alanlarla birlikte yaptıkları transpirasyon vasıtasıyla kent havasının düşük düzeylerdeki bağıl nemini yükseltmekte ve serinlik etkisi yaratmaktadır. Almanya'nın Frankfurt kentinde yapılan araştırmalar, kenti çevreleyen sadece 50 - 100 m. genişlikteki orman kuşağının evapotranspirasyona bağlı olarak kent merkezine oranla hava sıcaklığını 3.5 °C, azalttığı, hava nemini de % 5 oranında artırdığı belirlenmiştir. Kent ormanları ayrıca kuvvetli esen rüzgarların ve fırtınaların hızını keserek zararlarını önlemekte, kent içi hava hareketlerini düzenlemekte ve sıcaklık ekstremelerini azaltarak kent içi iklimini yumuşatmaktadır (Şekil 3.1) (Ata ve Dirik, 2004).

Şekil 3.1 Kent ormanlarının rüzgar hızını azaltmaları (Grey ve Deneke, 1986).

3.3.3 Peyzaj ve Kent Estetiği Açısından İlevleri

Kentler çevresindeki ormanlar estetik açıdan kentin katı ve keskin hatlı oluşumlarını yumuşatırlar, kontrast şekil ve tekstürler oluşturarak ilginç ve etkileyici görünümler yaratırlar. Kentin yakın çevresindeki endüstriyel tesisler, hammadde kaynakları, çöplükler ve diğer görünümü arzu edilmeyen alanların sınırlanma ve kamufle edilmelerinde önemli görevler üstlenirler. Özellikle endüstrileşmiş şehirlerde kentsel yeşil dokunun pasif peyzaj etkisiyle bile kent halkının fiziksel ve ruhsal sağlığına önemli katkıları söz konusudur. Kent ormanları, özellikle kentin ana giriş ve çıkışlarındaki yolların etrafında oluşturdukları yeşil doku ile ziyaretçilerin kent hakkındaki ilk izlenimlerini olumlu yönde etkilemekte ve kente prestij kazandırmaktadır (Ata ve Dirik, 2004).

Doğal Yaşam Ortamı Oluşturma Fonksiyonu

Kent ormanları, içerdiği çok çeşitli ağaç türleri ve diğer bitki türleri ve peyzaj özellikleri ile yaban yaşamı için elverişli bir ortam yaratırlar. Kent ormanlarının korunması ve geliştirilmesi ile kent insanının özlem duyduğu doğal ortamlar yaratılabilir, yeni habitatların gelişmesine olanak sağlanabilir. Sürekli yapay ortamlarda yaşamak ve çalışmak durumunda kalan kent halkı için, istenildiği zaman kolayca ulaşılabilecek doğal yaşam ortamlarının yaratılmasında kent ormanlarının son derece önemli rolleri vardır. Ayrıca, estetik açıdan kentin değerini artırmalarının yanı sıra, yaban yaşama ortamını barındırdıkları için de son derece önemlidirler. Yapılan çalışmalar, kentsel yerleşim alanlarındaki yaban yaşamının, ağaçlar ve diğer bitkiler sayesinde arttığını göstermiştir (Countryside Commission, 1988).

Peyzaj Değerini Yükseltme Fonksiyonu

Her kentin gelişimini ve temelini oluşturan ve belirleyen faktör peyzajdır. Peyzajı relief, akarsu ve durgun sular ile vejetasyon belirler. Kentin çekiciliği, peyzaj elemanları ile yapı elemanları arasındaki ilişkiye dayanmaktadır (Ayaşlıgil, 1997).

Kent ormanları görsel monotonluğu azaltarak peyzaja katkı sağlarlar. Ayrıca kent ormanlarının yapı taşları olan ağaçlar ve çalılar, sahip oldukları çeşitli renkleri, dokuları, formları vb. ile mevsimlere göre gösterdikleri renk farklılıkları sayesinde kent peyzajının kalitesini artırır ve değerini yükseltirler. Kent ormanları aşağıda sıralanan özellikleri ile de kent peyzajına yarar sağlarlar (Countryside Commission, 1988):

- Isınma maliyetlerini azaltmak suretiyle ekonomik yarar sağlamak,
- Gürültü kirliliğini azaltmak,
- Trafik kontrolü sağlamak,
- Kötü görüntüleri perdelemek,
- Çevrenin kalitesinin korunmasına yardımcı olmak.

3.3.4 Psikolojik ve Ruh Sağlığı Açısından İlevleri

Psikolojik açıdan kent ormanlarının kent halkının ruh ve beden sağlığı üzerinde küçümsenmeyecek düzeyde olumlu etkileri vardır. Her şeyden önce insanlara kent ortamında doğa ile temas etme ve zamana ve de mevsimlere göre doğada oluşan değişimleri gözlemleme olanağı vererek doğa ile bütünleşmelerini sağlarlar. Bilimsel araştırmalara göre yeşil renk

insanlarda mutluluk, rahatlık ve huzur duyguları uyandırmaktadır. Penceresinden koruluk ve ağaçların görüldüğü bir hastane odasındaki hastaların diğerlerine göre daha çabuk iyileştikleri, tıp uzmanları tarafından önemle belirtilmektedir (Ata ve Dirik, 2004).

İnsan davranışları incelendiğinde, insanların içinde rahatlıkla dolaşabildikleri, dokunabildikleri, kendi ölçüleri ile kıyaslama yapabildikleri bir mekan dizisi algılamak istedikleri ancak kendi ölçülerine indirgeyebilecekleri mekanlar içerisinde mutlu oldukları ortaya konmuştur. Diğer taraftan, insanlar ancak belli ölçüde kuşatılmak istemekte, sonsuz açıklıklar kendilerini korkuttuğu gibi yoğun biçimde çevreneme duygusu da onları baskı altında tutmaktadır. Şehirlerde artan nüfus ve yapı yoğunluklarından dolayı, insanlar ruhsal yönden büyük baskılar altında kalmakta, çok büyük ve çok katlı yapıların oluşturduğu labirentler içinde, ölçeğini kavrayamadıkları, dokusunu, rengini, kokusunu algılayamadıkları bir mekan içinde, kendilerini yalnız ve yabancı bulmaktadırlar. Bu baskıda, kuşatma öğelerinin boyutları, açıklıkların ölçüleri ve nitelikleri etkili olmaktadır. Kent yeşil alanları insan ile onu kuşatan öğeler arasında olumlu bir denge yaratmaktadırlar. Yapı yoğunluğunu psikolojik yönden azalttığı gibi daha insancıl ölçeğin sağlanmasına yardımcı olmakta, koku, renk vb. özelliklerle insana doğayı hatırlatırken ruhsal bunalımları azaltmaktadır.

3.3.5 Ekolojik Açıdan İlevleri

Kent ormanları ekolojik açıdan; su kaynaklarını koruma, toprak koruma, biyolojik çeşitliliği koruma ve çöplük ve atık depolama alanlarını ıslah etme fonksiyonlarına sahiptir (Ata ve Dirik, 2004).

Su Kaynaklarını Koruma Fonksiyonu

Kent ormanları şehirlere su temininin güvence altına alınmasında önemli rol oynarlar. Kent ormanları yağışlarla gelen suların kentler çevresindeki topraklara sızmasını kolaylaştırarak yüzeysel akışla ortaya çıkan kayıpları azaltmaktadır. Böylece kentin hidrolojik döngüsünü düzenleyen önemli bir elementi oluşturmaktadır. Atık sular, kentsel ekosistemler için önemli bir sorundur. Kent ormanları, bu suların yeterli arıtmadan geçirilmesi sonrasında tekrar doğaya kazandırılabilmesi için uygun ortamlardır. Böylece su kaynaklarının yetersiz olduğu bölgelerde hem kent ormanlarının yetişme koşullarını iyileştirmek, hem de kentler çevresindeki akiferlerin hidrolojik dengelerine katkı sağlamak mümkün olabilmektedir.

Toprak Koruma Fonksiyonu

Kent ormanları, hassas ortamlarda kurulan kentler çevresinde erozyon ve heyelan etkilerine

karşı toprağı korurlar. Özellikle vejetasyonun seyrek ve eğimlerin yüksek olduğu yamaç arazilerde biyolojik mühendislik tekniklerine uygun kurulan kent ormanlarında, toprak koruma işlevi diğer işlevlerine göre ön plana geçer. Kurak ve yarı kurak bölgelerde yer alan kentlerde ise rüzgar erozyonunun yarattığı olumsuzlukların giderilmesine önemli katkılar sağlarlar.

Biyolojik Çeşitliliği Koruma Fonksiyonu

Kent ormanları ve kentsel yeşil doku, kentsel biyolojik çeşitliliğin temeli konumundadır. Ses yansımaları ile hoş etkiler yaratan kuşların, bir çok sevimli hayvanların, faydalı böceklerin barındığı kent içi ve kent çevresi yeşil alanlar, genel anlamda ekolojik dengeye katkı sağlayan fauna çeşitliliğine uygun zemin hazırlayan ortamlardır. IUCN tarafından yapılan araştırmalar, kentlerde uygun bir yeşil alan şebekesinin oluşturulmasının biyolojik çeşitliliğin korunması ve geliştirilmesine hizmet ettiğini, kentleri çevreleyen yeşil kuşaklar ve lineer parklar gibi yeşil kulvarların, aynı zamanda biyolojik kulvarlara dönüştüğünü ortaya koymuştur.

Çöplük ve Atık Depolama Alanlarını Islah Etme Fonksiyonu

Kent ormanları, kentsel bitki varlığının yarattığı atıkların tekrar doğaya kazandırılabilceği uygun ortamlardır. Fakir ülke ve bölgelerde yakacak olarak değerlendirilen bu atıklar, çoğu gelişmiş ülke ve bölgelerde öğütülmüş halde kent ormanlarında değerlendirilmektedir. Kentler çevresindeki çıplak ve degrade alanlarla dolgu sahaları, kent ormancılığının çevre sorunlarına çözüm getiren diğer bir işlevini oluşturur. Dolgu materyali içinde yer alan ve çevre kirliliğine yol açan özellikle ağır metaller, ağaçlar tarafından absorbe edilerek zararsız hale getirilmektedir.

Çöplükler, kentsel yaşamın doğurduğu kaçınılmaz bir olgudur. Ortalama bir yaklaşımla her insanın günde 1 kg çöp ürettiği hesap edilmektedir. Çöplükler, genellikle belli bir uzaklık gözetilmekle birlikte kentleri çevreleyen zonlarda tesis edilmektedir. İşlevini tamamlayan, gaz çıkışı, fermantasyon vb. bakımından yeterli bir durağanlık düzeyine gelen çöplükler, yeniden doğaya kazandırılma çalışmalarına konu edilmektedir. Çöp depo alanları, sosyal değerleri bakımından özellikle gönüllü kuruluşların katılımı da sağlanarak ağaçlandırılmakta ya da koşullar uygun olduğunda rekreasyon alanlarına dönüştürülmektedir.

3.3.6 Ekonomik Açından İlevleri

Kent ormanlarının ekonomik açıdan katkıları, enerjinin korunması, kereste üretimi ve kamp ve piknik alanlarını kullanarak gelir sağlamak olmak üzere üçe ayrılabilir.

Uzun yıllardan beri, bir yönetim planına sahip olmayan ağaçlık alanlardan ve ormanlardan bilinçsizce kereste elde etmek için yararlanılmaktadır. Oysa, dikkatli ve akılcı planlamalar ile yönetilen ormanlarda, hem peyzaj ve rekreasyon olanaklarından fayda sağlanabilmekte hem de yüksek kalitede kereste üretimi yapılabilmektedir. Aynı zamanda, doğal yaşam habitatından da insanlar yararlanabilmektedirler (Grey ve Deneke, 1986).

Ayrıca, kentin bazı semtlerinin yeşil alanlara yakın olmasından dolayı, bu semtlerdeki arsa fiyatları ile yeşil kuşaklar sıkı ilişkiler göstermektedir. Yeşil ve ormanlık alanlar ne kadar fazla ise, arsa fiyatları da o kadar yüksek olmaktadır (Ayaşlıgil, 1997).

3.3.7 Fiziksel Açıdan levleri

Kitle, renk, form ve tekstür özellikleri ile şehir dokusuna fiziksel yönden katkıda bulunmakta, cansız malzeme ile oluşan şehir dokusuna organik öge olarak girerek yapı kitleleri ile açık alanlar arasındaki ilişkiyi, bağlantıyı sağlamaktadırlar. Konut, ticaret, endüstri vb. çeşitli şehir kısımlarını ayırıcı işlevler üstlenerek tampon sahalar oluşturmaktadırlar. Şehir içi insan ve bina yoğunluklarının artmasına engel olmakta daha doğrusu bu yoğunluğu hafifletmekte, çevreye yayılma eğilimi gösteren şehir dışı yerleşmelerin kontrol altında ve dengede tutulmasına yardımcı olmaktadır. Günümüz şehir mekanında insan üstü ölçeklerde gerçekleştirilen yapılara ölçek kazandırmaktadırlar (Atabay, 1994).

3.4 Kent Ormanlarının Rekreasyonel Amaçlı Kullanım Olanakları

Kent ormanları, kent yeşilinin bir parçası olarak, kentsel yeşil alan kullanımlarının sahip olduğu rekreasyonel amaçlı kullanım olanaklarından birçoğunun fonksiyonunu üstlenebilirler. Bu rekreasyonel amaçlı kullanım olanaklarından bazıları aşağıda detaylı olarak incelenmiştir.

3.4.1 Oyun ve Spor Alanı

Kent ormanları, kullanıcıların sportif faaliyet gereksinimlerini karşılamaya yönelik bir çok aktif yeşil alanı bünyelerinde barındırırlar. Voleybol ve basketbol sahaları gençlerin ve yetişkinlerin orman alanlarında en fazla kullandıkları yeşil alan donatılarıdır. Aynı şekilde futbol sahası, olimpik olmasa da, grupların kullanımında yine en fazla tercih edilen spor alanıdır.

Günümüzde bunların dışında da eğlenceye yönelik spor etkinlikleri ortaya çıkmıştır. Buz pateni, kay kay pisti, offroad, bisikletli parkurlar, paintball, su topu, macera alanı, koşu parkurları, dağcılık, tracking, okçuluk, ışıklı ve sesli gösteri alanları vb. grupların

eğlenmelerine yönelik son yıllarda talebe bağlı gerçekleştirilen alan kullanımlarından bazılarıdır.

Bazı araştırmacılara göre spor ve oyun alanlarında yer alabilecek aktivite alanları ve alan standartları şunlardır:

Akdoğan (1962)'a göre, bir spor alanında bir anda yararlanacak her kişi için 200 m² alan ve bu alanlardan yararlanacak olan yaş grubu ise genel nüfusun beşte biri olarak hesaplanmalıdır. Spor alanları için asgari ölçü 40 da, en uygun ölçü ise 80 da olmalıdır.

Atabay (1982)'a göre bu alanlarda organize spor tesisleri (kapalı ve açık), bisiklet yolları, gezi veya koşu yolları, yüzme havuzu (kapalı ve açık) bulunmalıdır.

Ünal (1989)'a göre bu alanlarda futbol, basketbol, voleybol, tenis, yüzme, atletizm, buz pateni ve benzeri spor faaliyetlerini içeren açık ve kapalı tesis alanları bulunabilir (Ayaşlıgil, 1997).

3.4.2 Kent Parkı

Kent ormanları, kapladıkları alansal büyüklükleri ve bitki örtüsü bakımından zengindirler. Sahip oldukları bu doğal peyzaj özellikleri, kent ormanlarının bir çok açık ve yeşil alandan çekim gücünün daha yüksek ve kullanım çeşitliliğinin fazla olmasını sağlamaktadır. Özellikle kent periferisinde (sınırında) ve yakın çevresinde bulunan kent ormanları barındırdıkları bu özellikler ile konumlarına bağlı olarak, erişebilirlik mesafesinde olma durumuna göre “kent parkı” olarak yerleşim hiyerarşisinde önemli bir yer alabilirler.

Parkın hizmet alanı genişliği ya da etki alanının bütün kenti kaplaması, parka uzaklık ve ulaşılabilirlik, parkta sunulan hizmet ve aktivitelerin çeşitlilik ve nitelikleri, park büyüklüğü, parkın estetik özellikleri ve benzeri pek çok etmene bağlı olarak değişmektedir. Kent düzeyi için önemli fonksiyonları içeren bu rekreatif yeşil alanın, her yaş grubu için her türlü aktif ve pasif rekreasyon olanakları sağlayacak şekilde planlanması gereklidir. Aile düzeyinin dışında, bazı profesyonel eylemler için de donatıları içerebilirler (açık hava tiyatroları, konser yerleri, kültür merkezleri vb.) (Oğuz, 1998).

Kentlerin, doğal güzellikler ve özellikler yönünden, en seçkin alanlarını içermesi gereken bu büyük parklar için asgari ölçü olarak 20 ha alan önerilmektedir. Bazı ülkelerde ise alt sınır 40 ha olarak kabul edilmektedir. Şehircilikte kullanılan alan standartlarına göre kişi başına 10 - 40 m²'lik bir park alanı hesap edilmektedir. Kentin özelliği, büyüklüğü ve nüfusu dikkate alınarak; parkın 40 - 400 ha alana gereksinme duyacağı ortaya çıkar. Kent parkları için hizmet etki alanının 3200 - 4800 m. olması uygun görülmektedir. Dış ülkelerde bu tür parklar için

kişi başına 10 - 40 m² alan düşerken bizim ülkemizde ise kişi başına 3 m² alan kabul edilmektedir (Akdoğan, 1984).

Kent parkları 30 - 60 dakikalık bir yürüyüş mesafesinde olabildikleri gibi, ulaşım araçları ile erişebilecek mesafelerde de planlanabilirler.

Bir kent parkında şu donatım ve aktivite alanları yer almalıdır:

- Spor ve oyun alanları (basketbol ve voleybol sahası, tenis kortu, yüzme havuzu ve tesisi),
- Peyzaj çeşitliliği ve su sporlarına olanak sağlamak için, yapay bir su yüzeyi (gölet) veya doğal bir su yüzeyi (göl,dere, akarsu yatağı),
- Doğayı tanıtıcı alanlar, bitki gösteri alanları (demonstrasyon alanları), doğa patikaları, doğal bitki örtüsünü tanıtan bitki alanları,
- Sergi alanları, şenlik, festival ve panayır toplantı alanları, eğlence ve gösteri alanları,
- Diğer donatımlar (büfe, restaurant, kahve, yağmur sığınakları, yangın gözlem kulesi ve su depoları, kuş gözetleme kulesi, manzara seyir noktaları, wc vb).

Bu tür donatımların yer seçiminde fonksiyonlar arası ilişkiler gözardı edilmemeli, kullanıcıları tüm alanda dolaştırabilmek için çeşitli alanlara dağıtılmış odaklar ve dikkat çekici fonksiyonlar oluşturulmalıdır.

3.4.3 Bölge Parkı

Kent çevresindeki kırsal alanlarda yer alan kent ormanları sahip oldukları alansal büyüklük, zengin flora ve fauna, görsel kapasite zenginliği gibi peyzaj özellikleri ile metropoliten bir kenti etki alanları içerisine alabilirler. Kent merkezinden uzak olan bu kent ormanları barındırdıkları bu özellikler ile “Bölge Parkı” olarak kent bünyesindeki yerlerini alabilirler.

Bölge parkları, kent insanına sükunet, gezinti ve gözlem olanağını vererek insanların, moral ve fiziki dinlenme ile zaman zaman doğayı yaşama gereksinimini karşılamaktadır.

Alansal bakımdan bölge parklarının büyüklüğünün 100 ha'dan daha büyük olması önerilmektedir. Bölge ölçeğinde ele alınarak kentin hizmet etki yarıçapının içine kırsal alanlar da girmektedir. Kentsel yerleşik alan içerisinde büyük bir park kurmak oldukça zordur. Bu nedenle kent çevresinde doğal ortamın hakim olduğu kırsal alanlarda ve ormanlarda tesis edilirler.

Bölge parkları, büyük ölçüde koruma amacına yönelik olmakla beraber değişik eğlence, oyun ve spor sahalarını da içermelidir. Bölge parkı kapsamında; göletler, su oyun grupları, doğa kültürünü yaygınlaştırıcı sergi bahçeleri, doğal bitki köşeleri, hayvanat ve botanik bahçeleri, çeşitli spor aktiviteleri (golf, binicilik, okçuluk, kürek, yelken, rüzgar sörfü, kayıkla gezinti, yüzme, kara ve su avcılığı vb.), gerekli yerlerde araç yolu, yürüyüş ve gezinti yolları, gölgeli oturma alanları, kapalı oyun alanları, açık hava tiyatrosu, satış birimleri, spor kulübü ve seyir terasları yer alır. Bu eğlence ve canlılık elemanları çevrenin doğal peyzajı ile bir uyum sağlamalıdır.

Hafta sonu veya akşamüstü gidilebilen, kent ölçeğindeki yerleşim alanlarının gelişip birleşmelerini önlemek üzere oluşturulan alanlardır. Bünyesinde uzun yürüyüşler, kamp, piknik, tabiatı inceleme ve kış sporları gibi faaliyetlere elverişli sahaları bulundurmakla beraber esas gaye doğayı koruma ve geniş rezerv sahalara sahip olmaktır (Ayaşlıgil, 1997).

3.4.4 Hayvanat Bahçesi

Özellikle zengin bir faunaya sahip olan kent ormanlarında, sahip oldukları diğer rekreasyon potansiyeli özellikleri ve doğal peyzaj özellikleri de göz önünde bulundurularak, kent halkının en çok talep gösterdiği rekreasyonel kullanım alanlarından olan hayvanat bahçeleri tesis edilebilir.

Kentliler hayvanat bahçelerinde hem ruhsal ve bedensel yenilenme ihtiyaçlarını giderebilirler, hem de yaban hayatını gözlemleyerek doğayı birebir yaşayabilirler.

Hayvanat bahçeleri belli bir nüfusa ulaşmış, nüfusu en az 20.000 kişi olan kentlerde tasarlanmaktadır. Bir büyük park ve yeşil alan karakteri taşıyan bu tür mekanlar canlı müze niteliğindedir (Bakan ve Konuk, 1987).

Hayvanat bahçesinin genel çizgileri ve düzenlenmesi sadece arazi durumu ve topografyasına bağlı olarak, ne hayvanlar ne de ziyaretçiler için tek taraflı düzenlenmemelidir. Hayvanların teşhir olanaklarının işlevlerini oluşturan programın tehlikesiz olması gereklidir.

Hayvanları tanımak ve onların yaşam ortamlarını, doğal ortamdaki yaşamlarını izleyerek daha iyi anlayabilmek için yarı serbest şekilde tutmak çok önemlidir. Komşu hayvanın parkından ayıran, ancak bir hayvana hapis ve esir hissini vermeyecek etkili bir çit ya da çit görevi görebilecek bölücüler uygulanmalıdır. Düzenlemenin ana noktası, hayvanların yaşadığı doğa ortamını verecek bir peyzaj stiline onlara sağlanmasıdır. Hayvanat bahçesinde dinlenme yerleri, tabiat köşeleri, hayvan müzeleri ve şehir parkındaki bazı donatılar bulunmalıdır.

3.4.5 Botanik Bahçesi

Kent yakın çevresinde bulunan, özellikle flora bakımından zengin olan kent ormanlarında, bilimsel eğitim ve araştırma, doğa koruma ve rekreasyonel kullanım amaçlarına yönelik hizmet veren botanik bahçeleri yer alabilirler.

Botanik bahçeleri, bilimsel amaçlar yönünden çeşitli bitki türlerinin bir araya getirildiği koleksiyon sahalarıdır. Bilimsel eğitim ve araştırmalar ile koleksiyon fonksiyonları yanında kent veya bölge halkının rekreatif aktivitelerine ve gereksinimlerine cevap veren önemli bir kuruluş olup nesli tükenen bitki türlerinin yetiştirilip çoğaltılmaları için de doğa koruma yönüyle özel bir fonksiyona daha sahiptir (Öztan, 1970).

Botanik bahçelerinin en önemli planlama elemanları çeşitli bitki türleri (gerek bitki sistematiği gerekse ekolojik topluluklarıyla) olmakla beraber, belli mimari yapı elemanları dışında, kendilerine özgü konstrüksiyon elemanları vardır ve bir botanik bahçesinde şunlar yer almalıdır:

- Taksonomik olarak, sistematik sınıflandırmalarına göre gruplaşmış bitki alanları,
- Bitki sosyolojisi bakımından doğada birlikte bulunan bitki toplulukları,
- Doğal grupların oluşturduğu doğal ve doğala yakın düzenlenmiş bahçenin küçük bir örneği,
- Kullanım özelliklerine göre yararlılığı gruplandırılmış bitki alanları (tıbbi ve aromatik bitkiler alanı, gül bahçeleri, yer örtücü bitkiler alanı, soğanlı ve rizomlu bitkiler alanı vb.),
- Kuraklığa, toprak isteklerine, fazla güneşe dayanıklı bitki türleri,
- Seralar, kış bahçeleri ve sarılıcı bitki türleri için çardak, kameriye gibi donatı elemanları,
- Araştırma ve servis binaları, laboratuvar, konferans ve koleksiyon salonları.

Botanik bahçelerine enteresan ve dekoratif karakteri vermek oldukça güçtür, dolayısıyla fazla miktardaki bitki koleksiyonunu bir arada ve doğal biçimde sergileyebilmek için botanik bahçesi ölçeğinde onlara ayrılmış olan, bir kompozisyon birliği yaratmaya her zaman müsaade etmeyebilir. Bu bitkilerin sergilenmesinde arazi üzerinde ayrılmış bir bant şeklindeki monoton bir peyzaj stilinden her zaman kaçınılmalıdır.

Botanik bahçelerine ayrılacak sahanın genişliği için, kent nüfusuna göre ve kişi başına 0.10-0.15 m² hesap edilmesi uygun olacaktır (Pamay, 1979).

3.4.6 Arboretum

Özellikle ağaç ve diğer odunsu bitkiler bakımından değişik tür ve varyeteleri barındıran zengin flora yapısına sahip kent ormanlarında, kent halkına ağaç sevgisini aşlamak ve onların rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla arboretum kuruluşlarına yer verilebilir.

Arboretumlar, bilimsel araştırma ve gözlem amacı ile orijini ve yaşları belli, her biri özenle biraraya getirilmiş, çoğunluğu ağaç ve diğer odunsu bitkilerin bir arada sergilendiği tabiat parçalarıdır. Başka bir deyişle, bilgi, emek ve sabır ile meydana getirilmiş canlı bitki müzeleridir (Yaltırık, 1988).

Arboretumlar, uzun ve pahalı seyahatlere gerek kalmadan, bilimsel çalışmalar yapabilmek, değişik tür ve varyeteleri insanlara tanıtarak, onlarda ağaç sevgisini yaymak ve bölge halkının rekreasyon ve eğitim ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, doğal yaşam ortamlarına uygun olarak düzenlenmiş odunsu bitkiler gösteri alanlarıdır.

Arboretumlarda, bitkilerin bulunduğu doğal yaşam ortamı istekleri yerine getirilir. Yükseklik, eğim, bakı, toprak koşulları, suya yakınlık veya kayalık alanlarda bulunma bakımından özel istekleri olan türler için uygun alanlar oluşturulur. Bitkiler, doğada birlikte buldukları türlerle birlikte taksonomik olarak tanıtılır. Bitkilerin adı, ana vatanı, yaşam ortamı istekleri ve yaşı hakkında bilgilerin yer aldığı etiketlerle ziyaretçilere bilgi vermek amaçlanır. Böylece arboretumlar ile, bitkilerin doğal yaşam ortamlarına gidilmesine gerek kalmaksızın ziyaretçilerin bilgi ve beğenisine sunulan, onların doğaya olan ilgi ve sevgisini karşılayan eğitici ve bilgilendirici bir doğa ortamı yaratılmış olmaktadır (Ayaşlıgil, 2005).

Arboretumlar, oluşturdukları yeşil dokunun ve estetiğin yanında öncelikli olarak araştırma ve eğitim işlevlerini yerine getirmektedir. Arboretumların, araştırma, eğitim ve rekreasyonel işlevleri şöyle sıralanabilir (Yaltırık ve Efe, 1989):

- Bölge halkına odunsu bitkiler arasından, süsleme değeri bakımından en iyi olanlarını seçebilme imkanı sağlamak,
- Bulunduğu bölgeye yeni bitki ithaline imkan hazırlamak,
- Hangi varyetelerin hangi lokal şartlarda iyi geliştiğini araştırmak, denenmiş varyetelerin dayanıklılığını saptamak,
- Daha önce o bölgede yetişmeyen bitkileri ithal etmek suretiyle o bölgenin güzelliğini, ekonomik önemini ve verimliliğini artırmak,

- Uzun ve pahalı seyahatlere gerek kalmadan, aynı yönde bilimsel incelemelere imkan vermek,
- Fidanlıklara gerekli üretim materyalini sağlamak,
- Bölge halkının rekreasyon gereksinimini karşılamak, botanik ve tarım eğitimi alan öğrencilere, bu konuda çalışmalar yapan uzmanlara ve araştırmacılara, aynı zamanda amatörlere kaynak oluşturmak,
- Çeşitli kurs ve staj programları ile eğitim hizmeti sunmak,
- Bilimsel incelemelere yakın bir çevrede imkan vermek,
- Sınırlı dahi olsa flora ve faunası ile yüksek bir potansiyele sahip alanların korunmasını sağlamak ve insanları flora - fauna koruma programlarından haberdar etmek,
- Seleksiyon ve melezleme gibi hortikültürel araştırmalarla bitki materyalinin geliştirilmesini ve elde edilen sonuçların, bitki materyali yönünden Peyzaj Mimarlığı'nda kullanılmasını sağlamak,
- Bilimsel tanımlamaların yanı sıra, bitkilerin dendrolojik özelliklerinin (ölçü, form, tekstür, çizgi ve renk özellikleri) doğal güzelliği ve zenginliğini ziyaretçilere tanıtmak.

3.4.7 Rekreasyon Alanı

Özellikle orman rekreasyonu potansiyeli özelliklerine sahip kent ormanlarında yer alan, kentlilerin gününbirlik eğlence ve dinlenme ihtiyaçlarını karşıladıkları alanlardır. Bu alanlarda, büfeler, oturma ve yemek yeme yerleri, çeşmeler, oyun alanları, yemek pişirme yerleri, lokanta, gazino, çay bahçesi vb. tesislerle otoparklar bulunur.

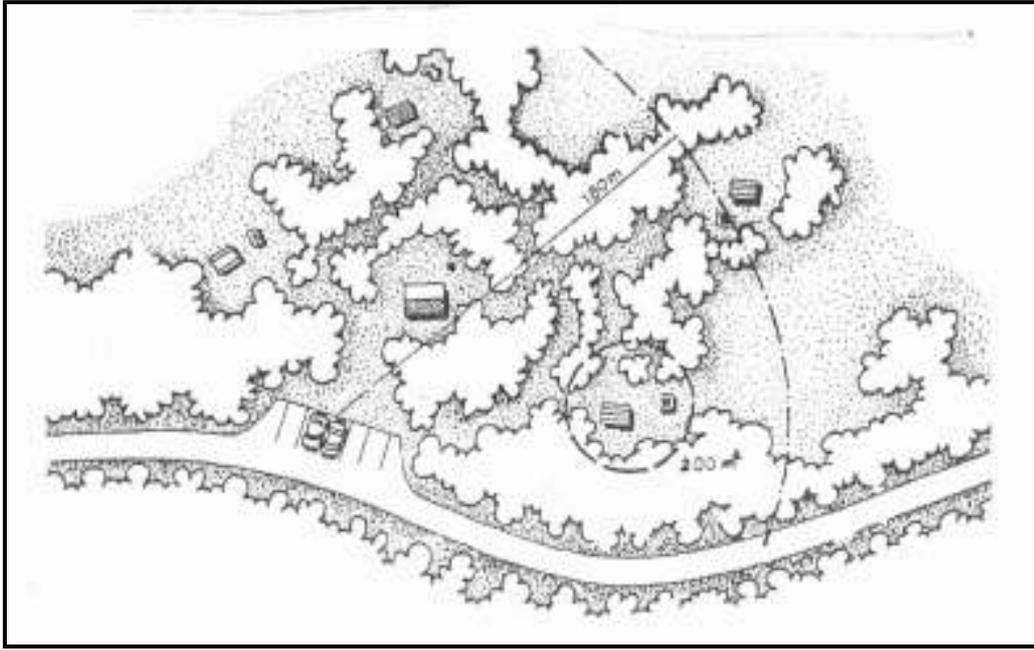
Tümer (1976)'e göre rekreasyon merkezi için gerekli alan 1000 kişiye 5 da düşecek şekilde hesaplanmalıdır. İdeal büyüklük 30 - 60 da'dır (Ayaşlıgil, 1997).

3.4.8 Piknik Alanı

Kolay ulaşılabilirlik mesafesinde olan ve özellikle orman rekreasyonu potansiyeli özellikleri ve doğal kaynak değerleri yüksek olan kent ormanları, piknik amaçlı kullanım alanları bakımından oldukça zengindirler.

Piknik aktivitesi, kullanıcılar tarafından kent ormanlarında en çok rağbet edilen rekreasyonel amaçlı kullanımların başında gelmektedir.

Piknik kent dışı rekreasyon aktivitelerinin en yaygın örneklerinden biridir. Bir kaç saat ile yarım ya da bir gün gibi değişen sürelerde yapılmakta ve geceleme söz konusu olmamaktadır. Piknik alanları genellikle kolay düzenlenir. Otolar için giriş, piknik masaları, ocaklar, gölgelikler, çeşmeler ve oyun alanları ana gereksinimlerdir (Şekil 3.2). Piknik için seçilen alanların seyrek ağaçlık alanlar, su çevreleri, eski değirmenler, bağ evleri vb. bazı olanak ve özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bir alanın piknik potansiyeli sınırlarının çok köşeli ya da girintili çıkıntılı oluşuna, sahip olduğu gölge ağaçlarına ve su yüzeylerine bağlı olarak artmaktadır (Koç ve Şahin, 1999).

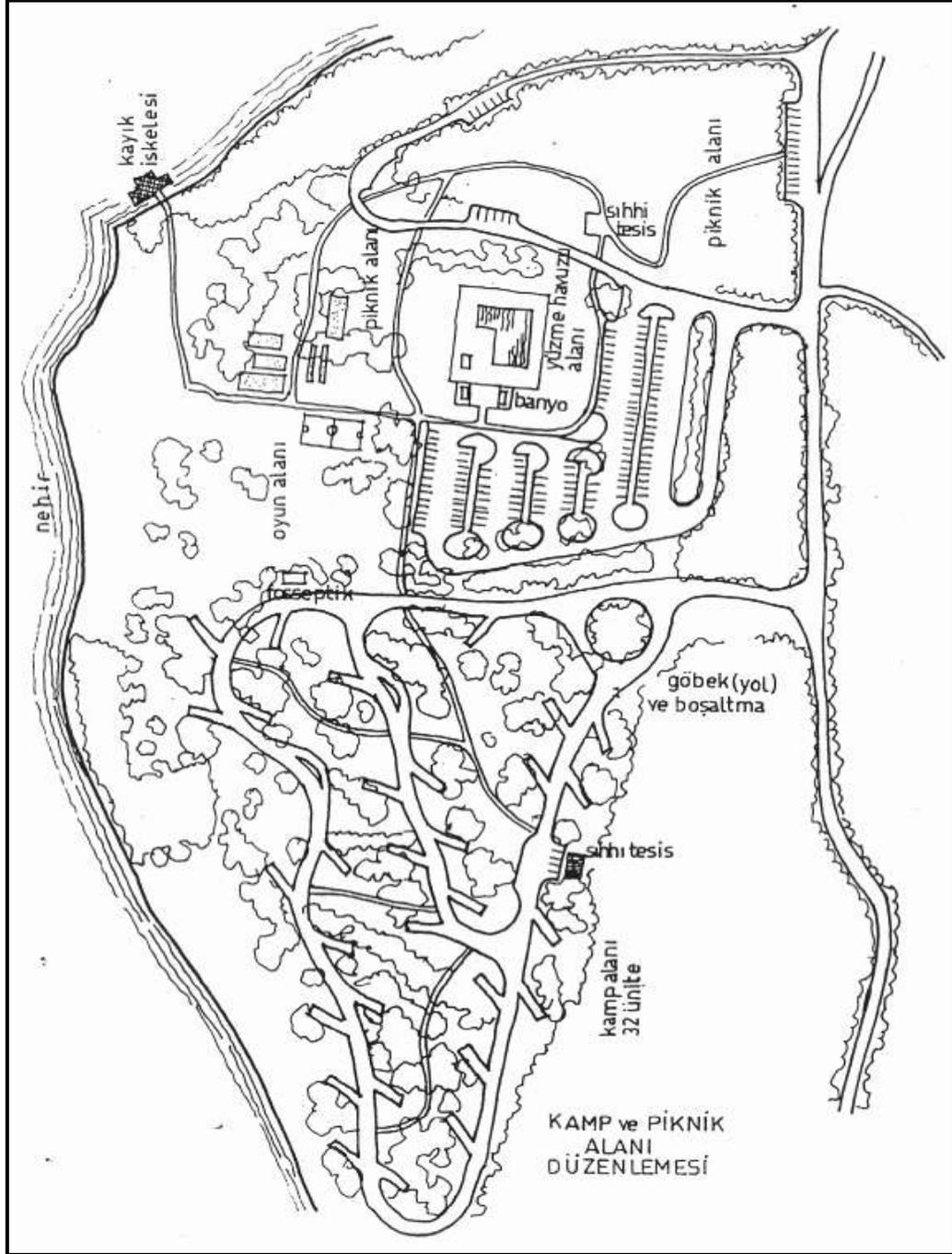

Şekil 3.2 Bir piknik alanı örneği (Koç ve Şahin, 1999).

3.4.9 Kamp Alanı

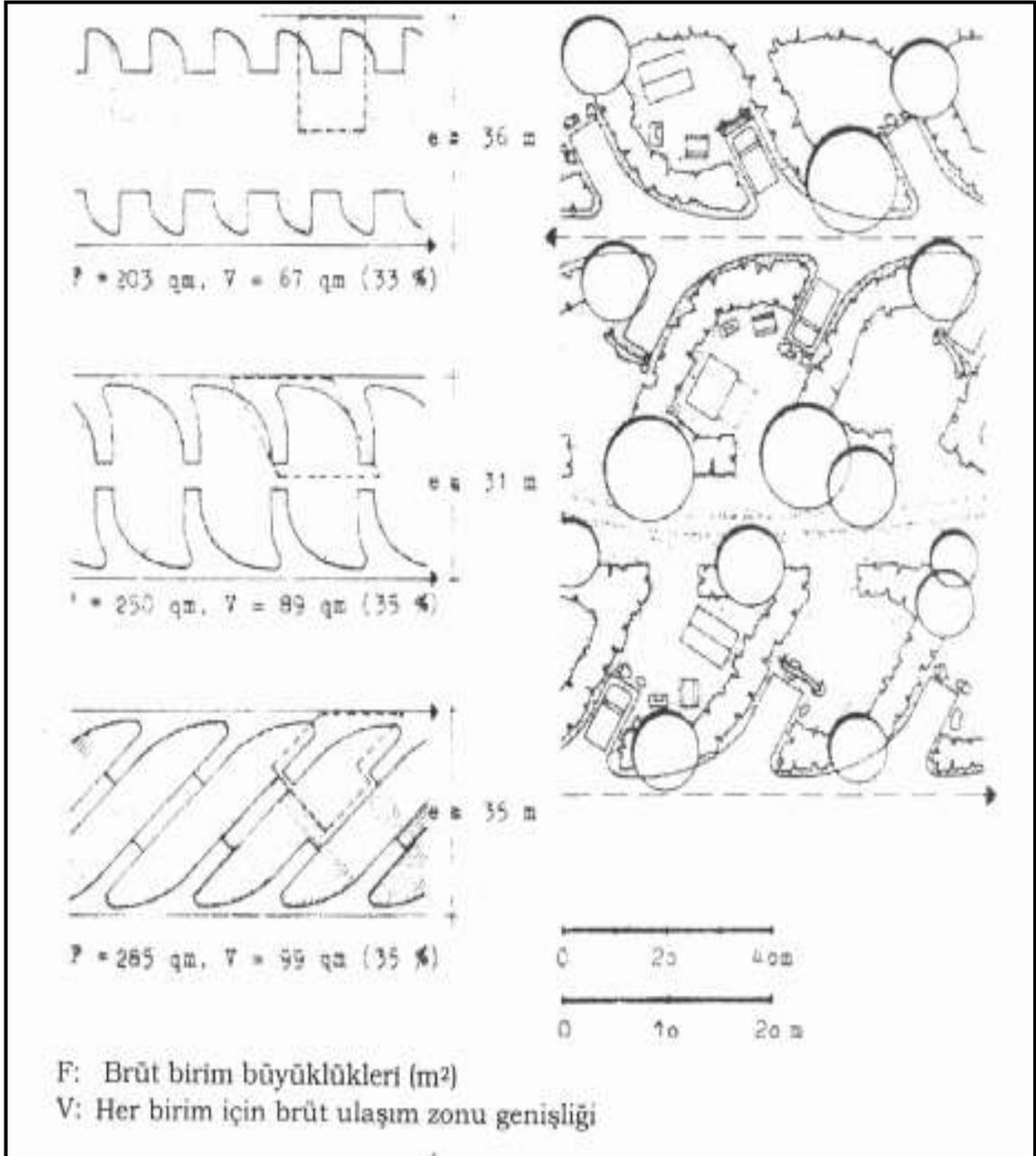
Deniz, göl, akarsu gibi su ögesi varlığı, zengin flora ve fauna, görsel kapasite zenginliği, düz ve düze yakın arazi yapısı gibi rekreasyon potansiyeli ve doğal peyzaj özelliklerine sahip olan kent ormanlarında günübirlik veya daha uzun süreli kamp amaçlı kullanım alanları kurulabilir.

Kamp yaşamının yaygın biçim aldığı ilk ülke olarak ABD’nde “Camp” sözcüğü, çadır ya da baraka biçimindeki konaklama yeri; “Camping” ise, bu konaklama yapılarında sürdürülen ortak yaşantı olarak tanımlanmıştır. Kamp aktivitesinde, dinlenme ve eğlenme esastır. Ucuz konaklama ve bu nedenle birçok hizmetin katılımcılar tarafından ortak kullanım birimlerinde (yemek pişirme, bulaşık yıkama, çamaşır yıkama, tuvaletler, su tesisleri vb.) karşılanması gerekmektedir (Koç, 1979).

Şekil 3.3 Bir kamp alanı planlaması (Uzun, 1987).

Her yaşta ve her gelir düzeyindeki insanlar kamp alanlarından yararlanmaktadır. Bir kamp alanına ulaşım özel oto, motosiklet, otobüs, bisiklet vb. araçlarla gerçekleştirilmektedir. Konaklama çadır ve karavanlarda gerçekleştirilmektedir. Kamp birimlerindeki kişi sayısına göre, her bir çadır için gereksinim duyulan net alanlar 2.65 - 11.2 m² arasında değişmektedir. Karavanlar ortalama 2 m genişlikte ve 2.6 - 6 m uzunluktadır. Konaklama birimlerinin brüt alan genişlikleri, ülkelere göre 150 - 285 m² arasında değişmektedir (Şekil 3.4).

Şekil 3.4 ABD milli parklarındaki kamp alanlarında oto + karavan (solda) ve oto + çadır (sağda) biçiminde konaklamaya uygun birim düzenleme örnekleri (Koç, 1979).

Kamp alanları dört grupta toplanmaktadır (Koç, 1979):

Transit Kamp Alanları: Gerek alan gerekse yapısal elemanlar açısından dar kapsamlıdır. Büyük yerleşimlere ve ana yollara yakın kurularlar. Konaklama kısa sürelidir ve amaç daha uzak bölgelerdeki rekreasyon kamp alanlarına katılacakların kısa süreli dinlenmesi ve bazı gereksinimlerinin karşılanmasıdır. Konaklama ücreti daha yüksektir ve diğer kamp alanlarından 7-17 kat daha hareketlidirler.

Rekreasyon Kamp Alanları: Ana amaç dinlenme ve eğlenmedir. Deniz, göl ve nehir kıyıları, orman açıklıkları gibi doğal güzellik ve özelliklere sahip yöreler çevresinde kurulurlar. Konaklama süresi 8 günün üzerindedir. Yoğunluk ve günlük değişimler daha az, yapısal elemanlar ve çeşitli kullanım alanları ile ilgili standartlar daha yüksektir.

Transit-Rekreasyon Kamp Alanları: Hem kısa hem de uzun süreli konaklamaya ve dinlenme-eğlenme amaçlı rekreasyona hizmet ederler. Kamp alanı, bu amaçlar için ayrı bölümlere ayrılabilir. Standartlarda da bağlantılı olarak farklılıklar görülmektedir.

Organizasyon Kamp Alanları: İzciler, rehberler vb. organizasyonlar için kurulurlar. Genellikle yaş grupları için ayrımlar yapılır. Ortak bir rekreasyon merkezi, eğitim birimi, mutfak, revir, yıkama ve yıkanma yerleri dışında, bağımsız gruplar için desantralize olmuşlardır.

Kamp alanlarında yapısal ve alan kullanımı ile ilgili çeşitli birimler bulunmaktadır. Bunların başlıcaları şunlardır (Koç, 1979):

- Büro, kamp idare binası
- Fosseptik çukurları, atık depolama alanı
- Oyun alanları
- Sportif alan ve yapılar
- İdareci lojmanı ve güvenlik birimi
- Revir
- Kafeterya
- Büfe
- Restoran
- Mutfak-bulaşık yıkama alanı
- Banyo-duş
- Tuvalet
- Çamaşır yıkama-ütüleme alanı
- Aydınlatma sistemi

- Yangın söndürme yeri ve donatıları
- Pergola, yağmur korunakları
- Araba yıkama-bakım yerleri
- Benzin istasyonu
- Bitkisel çitler

3.4.10 Golf Alanı

Golf alanları, genellikle kentlere yakın bölgelerdeki yeşil alanlarda planlanmaktadır. Bu amaçla 300-700 da genişliğe sahip yeşil alanlar gereklidir (Uzun, 1987).

Düz ve yer yer engebeli arazi yapısına, göl ve gölet gibi su varlığına, çim yüzeylere ve ağaç ve çalılarının oluşturduğu bitki kümelerine sahip olan kent ormanları, golf alanı tesisi için en uygun yerlerdir.

Alanın ve oyuncu sayısının yeterli oluşuna bağlı olarak 18 delikli, 2 tekrarlı 9 delikli ya da 3 tekrarlı 6 delikli golf alanları düzenlenebilirler. Her bir oyun birimi “kaba” (ilk vuruş yeri), “atış hattı” ve “green” (delik çevresi) bölümlerinden oluşmaktadır. Kaba, bakımlı çim örtüsü ile kaplı ve 40-60 m² genişlikteki alandır, “Tee” olarak da adlandırılmaktadır. Her atış hattı, küçük golf alanlarında 100-250 m, büyük golf alanlarında 300-400 m’dir. Bunlarla bağlantılı olarak 18 delikli bir golf alanının toplam güzergah uzunluğu 5.000-6.000 m’yi bulmaktadır. Diğer oyun bölümünün adı ise, “green”dir. Deliğin çevresinde, 500-1.000 m² genişliğe sahip, çok düzgün ve bakımlı çim alanıdır. Green çevresinde oyunu etkileyen su yüzeyleri, kitleli yeşillikler, yapay kum tepeleri ya da çukurlar vb. engeller bulunmaktadır.

Golf topunun çapı 4 cm’dir. Delik çapı ise, 10,76 cm olup, 20 cm boyunda alüminyum borudan oluşturulur. 18 delikli golf alanlarında, ayrıca 10-15 da’lık antrenman alanı da gereklidir. 9 delikli 2 tekrarlı golf alanlarında toplam güzergah uzunluğu 1.800-3.500 m arasında değişir. Toplam alan genişliği ise, 200-300 da’dır (Şekil 3.5).

Golf alanlarında atış hatlarının birbirini izlemesi ve kesişmemeleri gerekmektedir. Uzunluklarının farklı olması tasarımı güçlendirmektedir. Ayrıca, vuruş hatları sürekli bir yön değişikliği ile yerleştirilmeli ve yön belirlemede rüzgar yönü esas alınmalıdır (Uzun, 1987).

gerçekleşmektedir. Banyo, duş ve tuvaletler dışında diğer gereksinimler ortaklaşa tesislerle karşılanır. İlginç yapıları, yeterli açık ve yeşil alanları, uygun ulaşım alan ve sirkülasyon sistemleri ile daha konforlu, uzun süreli, fakat özellikle kamp alanlarına göre fazla pahalı konaklama yerleridir. Konaklama süresi 1-2 haftadır. Hem kendi içlerinde yeterlilik hem de çevrelerinde doğal ve kültürel değerler açısından zenginlik aranmaktadır (Uzun, 1987).

3.4.12 Marina

Özellikle deniz kenarında yer alan turizm bölgelerindeki kent ormanlarında tesis edilebilecek olan marinalar, yat ve teknelerin barınak ve park alanlarıdır. İnşa edilmesi ve uygulaması zor ve yüksek maliyet gerektiren tesislerdir. Marinaların yer seçiminde ve tasarımlarında su derinliği, rüzgar yönü ve şiddeti dikkat edilmesi gereken önemli etmenlerdir.

Marinalarda, tekne ve yatların park alanları, yakıt ikmali alanları, tekne kiralama alanları ile restoran ve konaklama tesisleri gibi kullanıcılara yönelik rekreasyonel kullanım üniteleri yer alır (Fogg, 1990).

3.5 Ülkemizden Kent Ormanı Örnekleri

Ülkemizde kent ormanları, Çevre ve Orman Bakanlığı'na bağlı Orman Genel Müdürlüğü'nün 2004 yılından itibaren uygulamaya koyduğu "Her İlde Bir Kent Ormanı" projesi kapsamında yürütülen çalışmalar sonucunda tesis edilmeye başlanmıştır. 2004 yılı sonu itibariyle hizmete giren kent ormanı sayısı 12 iken, günümüzde bu sayı 52'ye ulaşmıştır.

Kuruluş amaçları, kent insanının kent yaşamının stres, trafik, gürültü, hava kirliliği gibi olumsuz yüklenimlerinden uzaklaşarak doğayla bütünleşmesini sağlamak ve rekreasyonel gereksinmelerini karşılamak ve aynı zamanda kent içindeki yeşil alan miktarını artırmak olan kent ormanlarından bazıları aşağıda incelenmiştir:

3.5.1 Adana Sakıp Sabancı Kent Ormanı

Adana Sakıp Sabancı Kent Ormanı, Adana İli, Yüreğir İlçesi, Menekşe Köyü yolu üzerinde, Adana kent merkezine 12 km uzaklıkta yer almaktadır. Genel alanı 31 ha olan kent ormanı, Seyhan Baraj Gölü'nün kuzey ve kuzey doğusunu çevrelemekte olup, baraj gölünün etkisiyle oluşmuş zengin biyolojik çeşitliliğe ve görsel açıdan üstün niteliklere sahiptir (Şekil 3.6). Alanda, tamamen doğal dokuya uygun ahşap malzemelerden inşa edilmiş pergola, seyir terasları, çeşme, yürüyüş yolları, tuvalet, spor alanları, tanıtım levhaları ve oturma bankları bulunmaktadır.

Kent ormanı, flora (bitki örtüsü) ve fauna (yaban hayatı) yönünden oldukça zengindir. Kent ormanının hakim ağaç türü fıstık çamı, kızılçam ve servidir. En sık rastlanan yaban hayvanları ise, yaban tavşanı, tilki, sincap, çakal, yaban domuzu, sansar, kirpi, köstebek, keklik, sülün, kaplumbağa ile yırtıcı kuşlardan şahindir (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2005).

Şekil 3.6 Adana Sakıp Sabancı Kent Ormanı'ndan bir görünüm (www.ogm.gov.tr).

3.5.2 Ankara Kent Ormanı

Kent merkezine 35 km uzaklıkta bulunan Ankara Kent Ormanı, Bala ilçesi karayolu üzerinde olup 650 ha büyüklüğündedir. Ankara'ya en yakın doğal orman örtüsü ve fiziksel yapısıyla ideal kent ormanı olabilme niteliği taşıyan Beynam Ormanları kent ormanı olarak planlanmıştır. Alanda yürüyüş parkurları, gözlem kulesi, seyir terasları, yağmur barınakları, gölet, asma köprü, çeşme, tuvalet ve otopark bulunmaktadır.

Kent ormanı florası çok çeşitli bir koleksiyon sunmaktadır. Hakim olan karaçam ve tüylü meşenin dışında 66 familya, 241 cins ve 419 tür bitki mevcuttur. Yaban hayatı da oldukça zengin olan kent ormanında atmaca, keklik, kartal, dağ bülbülü, doğan, akbaba, karatavuk gibi kuş türleri ile kurt, tilki, sincap, tavşan, porsuk, domuz gibi memeli hayvan türleri yer almaktadır (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2005).

Şekil 3.7 Ankara Kent Ormanı'ndan bir görünüm (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2005).

3.5.3 Artvin Kent Ormanı

Kent ormanı Artvin şehir merkezine 8 km mesafede Kafkasör mevkiinde olup, 30 ha büyüklüğündedir. Alanda, tamamen doğal dokuya uygun ahşap malzemelerden inşa edilmiş pergola, köprü, seyir terasları, çeşme, yürüyüş yolları, tuvalet, spor alanları, tanıtım levhaları ve oturma bankları bulunmaktadır (Şekil 3.8).

Bitki örtüsü olarak, ladin, sarıçam, kestane, kavak, göknar ve çalı türleri mevcuttur. Ayı, kurt, çakal, tilki, yaban domuzu, karaca, sincap, tavşan ve ötücü kuş türleri de yaban hayatını oluşturmaktadır (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2005).

3.5.4 Balıkesir Kent Ormanı

Balıkesir iline 10 km mesafede yer alan kent ormanı, Balıkesir-Bursa yolu üzerinde Değirmenboğazı piknik ve mesire yerine bitişik olarak 15 ha'lık bir alan üzerine kurulmuştur. Kent ormanı içerisinde, seyir terası, dinlenme alanları, yağmur korunakları, gözlem kulesi, ahşap köprü, pergola, bilgilendirme levhaları, çeşme, tuvalet, yürüyüş yolları, kitap okuma alanları ve otopark gibi tesisler bulunmaktadır.

Bitki örtüsü olarak, çam, çınar, kavak, söğüt, sedir, servi, meşe ve maki türleri bulunmaktadır. Yabani hayvanlardan ise, tavşan, tilki, çakal, sansar, sincap ve güvercin, ağaçkakan, saksığan, kumru, karga gibi kuş türleri yer almaktadır (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2005).

Şekil 3.8 Artvin Kent Ormanı'nda yer alan ahşap köprü ve yürüyüş yolundan bir görünüm (www.cevreorman.gov.tr).

Şekil 3.9 Balıkesir Kent Ormanı'ndan bir görünüm (www.ogm.gov.tr).

3.5.5 Bursa Kent Ormanı

Kent ormanı, Bursa şehir merkezine 14 km, Bursa-Kestel yoluna 4 km mesafede, Hamamlıkızık köyü Küreklidere mevkiinde olup 396 ha büyüklüğündedir. 80 m yükseklikten düşen Küreklidere şelalesi kent ormanının en gözde görsel elemanıdır. Alanda, otopark, çocuk oyun alanı, dinlenme alanları, amfi-tiyatro, yürüyüş ve tırmanma parkurları, seyir terasları gibi fonksiyonel alanların yanı sıra asma köprü, tuvalet, çeşme, yağmur barınakları gibi yapı elemanları bulunmaktadır (Şekil 3.10).

Karışık orman niteliğine sahip olan kent ormanı gerek bitki türleri, gerekse yaban hayatı bakımından oldukça zengindir. Bitki türlerini karaçam, kızılçam, kestane, göknar, porsuk, ardıç, kayın, ıhlamur, çınar, akçaağaç, kocayemiş, sandal, katır tırnağı, mayasıl otu, kekik, çuha çiçeği, yüksük otu, sığır kuyruğu ve menekşe türleri oluştururken yaban hayvanlarını karatavuk, ispinoz, saka, baştankara, sıvacı kuşu, çıvgın, karga, kızılkuşuk, kumru, serçe, bülbül ve ötleğen gibi kuş türleri oluşturmaktadır (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004).

3.5.6 Düzce Kent Ormanı

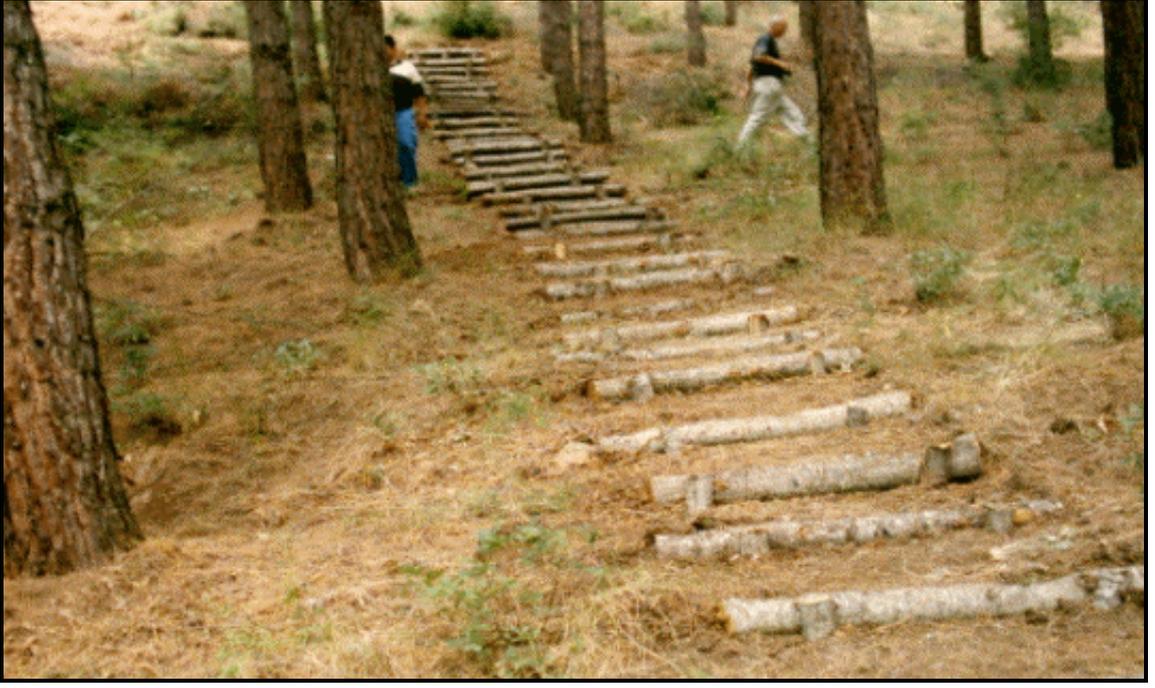
Düzce Kent Ormanı'nın güney batısında Düzce konutları, doğusunda Akbıyıklar köyü, kuzeyinde Çakırlar ve Tokuşlar köyleri bulunmaktadır. Düzce kent merkezine 7 km mesafede olan kent ormanı, 158 ha alan büyüklüğüne sahiptir. Kent ormanında, gözlem kulesi, pergola, çocuk oyun alanları, yürüyüş yolları ve oturma bankları mevcuttur.

Kent ormanının bitki örtüsünü göknar, sarıçam, meşe, gürgen ve kayın ağaçları ile buğdaygiller ve çayırotları oluştururken, hayvan varlığını ise, domuz, tilki, tavşan ve sincap oluşturmaktadır (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004).

3.5.7 Erzincan Atatürk Kent Ormanı

Erzincan il merkezine 15 km mesafede yer alan kent ormanı 500 ha büyüklüğündedir ve Davarlı, Yalnızbağ, Hacıali gibi yerleşim alanları ile çevrilidir. İçerisinde seyir terasları, ahşap oturma bankları, köprüler, çocuk oyun alanı, orman evi, yürüyüş ve bisiklet yolu, doğal göletler, hayvan barınakları ve meyve bahçeleri yer almaktadır.

Bitki örtüsünü sarıçam, huş, söğüt, akasya, dut, ceviz, kavak, mazi, ladin, kuşburnu, elma ve erik gibi ağaç ve çalı türleri, hayvan varlığını ise, kurt, tilki, kirpi, köstebek, tavşan, porsuk ve kertenkele oluşturmaktadır (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2005).

Şekil 3.10 Bursa Kent Ormanı yürüyüş ve tırmanma parkurundan bir görünüm (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004).

Şekil 3.11 Düzce Kent Ormanı ana giriş kapısından bir görünüm (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004).

Şekil 3.12 Erzincan Atatürk Kent Ormanı ana giriş kapısından bir görünüm
(www.cevreorman.gov.tr).

3.5.8 Erzurum Kent Ormanı

Erzurum'un güney batısında ve şehir merkezine 5 km mesafede bulunan 717 ha büyüklüğündeki Palandöken Ormanı, kent ormanı olarak yeniden düzenlenmiştir. Kent ormanı içerisinde, seyir terasları, futbol ve voleybol sahaları, yağmur barınağı, gözlem kulesi, bilgilendirme levhaları, çeşme, otopark, oturma bankları, çocuk oyun alanları, gölet ve şelale yer almaktadır.

Kent ormanında bitki örtüsü olarak, sarıçam, huş, söğüt, kuşburnu, dağ muşmulası gibi ağaç ve çalı türleri ile sığır kuyruğu, deve dikenini, papatya, geven, gelincik, süsen, kekik, katır tırnağı, üçgül gibi otsu bitkiler yer almaktadır. Yabani hayvanlardan ise, domuz, tilki, köstebek, tavşan ve sincap bulunmaktadır (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2005).

3.5.9 Eski ehir Kent Ormanı

Eskişehir'in bitişiğinde Tıp Fakültesi'ni Seyitgazi ilçe yoluna bağlayan çevre yolu üzerinde yer alan kent ormanı, 1287 ha büyüklüğündedir. Kent ormanında tamamen doğal dokuya uygun ahşap malzemeden yapılmış tanıtım ve kontrol kulübesi, yağmur barınakları, seyir terasları, tuvalet, köprü, çeşme, oturma bankları, bilgilendirme ve uyarı levhaları ile yürüyüş yolları ve 150 araçlık otopark bulunmaktadır.

Eskişehir Kent Ormanı'nda hakim ağaç türü karaçam olmakla birlikte sarıçam, sedir, ardıç, meşe, kavak ve iğde gibi ağaç türleri de bulunmaktadır. Yaban hayatı bakımından ise, kurt, porsuk, sansar, sincap, tavşan ve çeşitli kuş türleri mevcuttur (www.ogm.gov.tr).

Şekil 3.13 Erzurum Kent Ormanı ana giriş kapısından bir görünüm (www.cevreorman.gov.tr).

Şekil 3.14 Eskişehir Kent Ormanı ana giriş kapısından bir görünüm (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2005).

3.5.10 İzmir Kent Ormanı

Kent ormanı, İzmir'in Bornova ilçesine 4 km. mesafede ve İzmir-Manisa karayolu üzerinde olup, 1226 ha büyüklüğündedir. Kent ormanında doğal dokuya uygun ahşap malzemeden inşa edilmiş seyir kulesi ve terasları, yağmur korunakları, tuvalet, asma köprü, çeşme, oturma bankları, çocuk oyun alanları, bisiklet ve yürüyüş parkuru ile yaklaşık 15 milyon yıllık ağaç fosilleri bulunmaktadır.

Kent ormanı bitki örtüsü yönünden oldukça zengindir. Hakim ağaç türü kızılçam olup zakkum, ardıç, akçakesme, servi, meşe, çınar, laden, funda, defne, mersin, geven, çayır otları, papatya, gelincik gibi Akdeniz iklim kuşağına uyumlu bitkiler yayılış göstermektedir. Tilki, tavşan, yaban domuzu, sansar, keklik doğan, atmaca, kartal ve ötücü kuş türleri de yaban hayatını oluşturmaktadır (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2005).

Şekil 3.15 İzmir Kent Ormanı ana giriş kapısından bir görünüm (www.ogm.gov.tr).

3.5.11 Karabük Kent Ormanı

Karabük Kent Ormanı, Karabük kent merkezinde olup, 100 ha alan büyüklüğüne sahiptir. Kent ormanında, doğaya uyumlu olarak planlanan orman evi, çocuk oyun alanı, tuvaletler, kameriye, ahşap köprü, asma köprü, gözlem kulesi, yangın gözetleme kulesi, seyir terasları, yağmur barınağı, dinlenme üniteleri, spor alanı, tiyatro gösteri alanı, koşu ve bisiklet parkuru, yürüyüş patikaları, çeşmeler ve anıt ağaçlar bulunmaktadır (Şekil 3.16).

Kent ormanında kızılçam ve karaçamdan oluşan ağaç türleri yanında meşe, sandal, akçakesme, menengiç, karaçalı, sumak, alıç, dağ muşmulası, ardıç, böğürtlen, tavşan memesi, ateş dikenini gibi çalı türleri ile, eğrelti, ısırgan, çayır otları gibi değişik ot türlerinden oluşan bitki örtüsü mevcuttur. Yaban hayvanı olarak ise, tavşan, tilki, sansar, toprak faresi, sincap, kaplumbağa, yaban domuzu gibi hayvanlarla ağaçkakan, saksagan, baştankara, sıvacı kuşu, karga, güvercin gibi kuş türleri bulunmaktadır (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2005).

Şekil 3.16 Karabük Kent Ormanı orman evinden bir görünüm (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2005).

3.5.12 Sinop Kent Ormanı

Kent ormanı, Sinop iline 5 km uzaklıkta bulunan Osmaniye köyü yakınındaki 80 ha'lık alana kurulmuştur. İçerisinde mini futbol sahası, amfi-tiyatro, yağmur barınakları, gözlem kulesi, seyir terası, dinlenme alanları, ahşap köprü, çocuk oyun alanları ve yürüyüş parkuru yer almaktadır.

Kent ormanının bitki varlığını sahil çamı, meşe, kayın, gürgen, akçağaç, karağaç, dişbudak, kızılıçık, defne, böğürtlen gibi ağaç ve çalı türleri, hayvan varlığını ise, domuz, tilki, çakal, sansar, gelincik, karaca, kaplumbağa ve ötücü kuş türleri oluşturmaktadır (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2005).

Şekil 3.17 Sinop Kent Ormanı ana giriş kapısından bir görünüm (www.cevreorman.gov.tr).

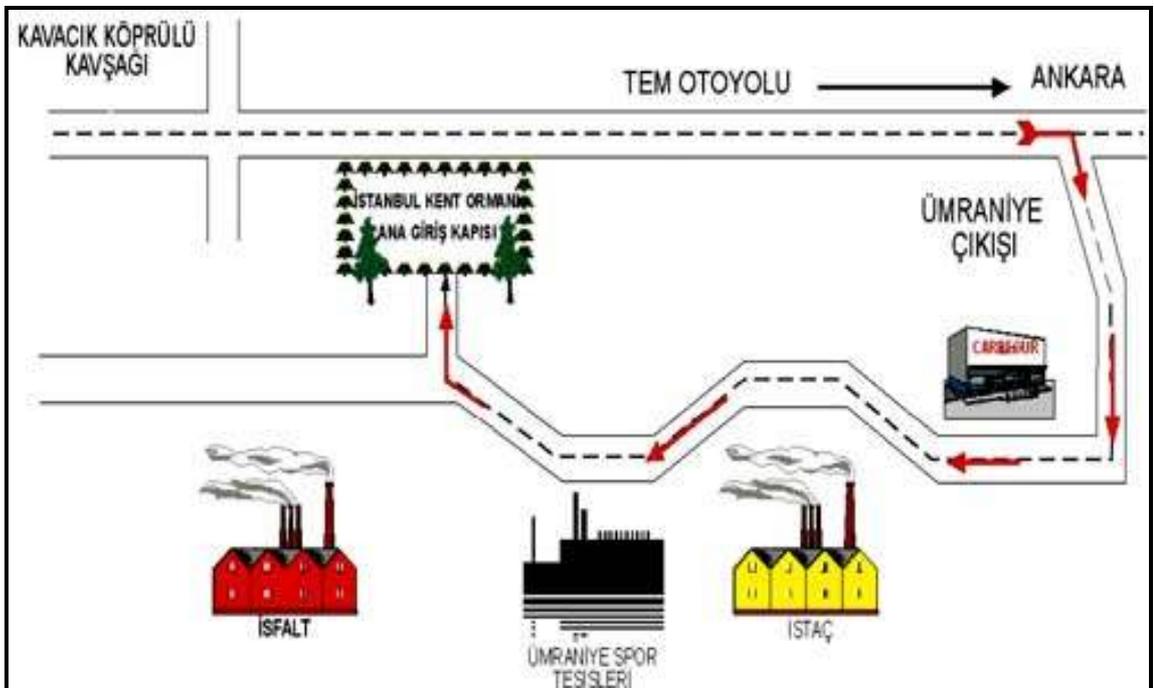
3.5.13 İstanbul Kent Ormanı

Kent ormanı, Beykoz ilçe sınırları içerisinde kalan Elmalı Barajı çevresinde, kuzeyde Beykoz, güneyde ve doğuda Ümraniye, batıda Üsküdar ilçe sınırları ile çevrilidir. İçerisinden Asya'yı Avrupa'ya bağlayan Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'nün ana arteri geçmektedir. Kent ormanının ana giriş kapısı Ümraniye Küçüksu caddesi, Hekimbaşı mevkiinde olması nedeniyle, ulaşım oldukça kolaydır (Şekil 3.19). 1063 ha'lık bir orman alanında kurulmuştur. Kent ormanı içerisinde bulunan ormanlar genellikle plantasyon yöntemi ile oluşturulmuş ormanlardır. Elmalı Baraj Gölü kent ormanının ortasında olması nedeniyle çok yüksek bir kaynak değer oluşturmaktadır. Alan içerisinde, danışma binası, gözlem kuleleri, çocuk oyun alanları, mini futbol sahası, oturma bankları, pergolalar, yürüyüş parkuru, tuvalet ve otopark bulunmaktadır.

Bitki örtüsü yönünden oldukça zengin olan kent ormanında kestane, çınar, ıhlamur, kayın, meşe, karaağaç, kızılbaş, dişbudak, akasya, akçaağaç, gürgen, üvez, kavak, söğüt, sarıçam, karaçam, fıstıkçamı, kızılçam, sedir, ladin, servi gibi ağaç türleri bulunmaktadır. Tavşan, karaca, çakal, sansar, tilki, sincap, yaban domuzu, kertenkele, bukalemun, keklik, üveyik, alakarga, karatavuk, çulluk, yaban ördeği, serçe, ağaçkakan, ibibik, bülbül, saka, karabatak gibi hayvan ve kuş türleri ise kent ormanının yaban hayatını oluşturmaktadır (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2005).

Şekil 3.18 İstanbul Kent Ormanı ana giriş kapısından bir görünüm (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2005).

Şekil 3.19 İstanbul Kent Ormanı yol haritası (www.ogm.gov.tr).

Yukarıda bazıları irdelenen, Çevre ve Orman Bakanlığı'na bağlı Orman Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen proje çerçevesinde tesis edilmiş ve edilmekte olan kent ormanları ile, "Sürdürülebilir Orman Yönetimi" doğrultusunda ormanların ekonomik, ekolojik ve sosyal işlevlerini geliştirmek, ormanlar konusunda halkın bilincini ve duyarlılığını artırmak, kent halkına rekreatif hizmetler vermek, kent halkının beden ve ruh sağlığına katkı sağlamak, kent iklimini iyileştirmek, kent içerisindeki yeşil alan miktarını artırmak vb. amaçlanmaktadır.

Ülkemizde mevcut olan kent ormanlarının ortak bazı planlamam ilkelerine sahip olduğu görülmektedir. Sürdürülebilirlik ve koruma prensiplerinin ön planda tutulduğu bu kent ormanlarının planlama ilkelerinden en önemlileri, tesis edilen yapıların (köprü, gözlem kulesi, pergola, oturma bankları vb.) ahşap ve doğaya uyumlu malzemelerden seçilmesi ve kent ormanı olarak seçilen alanların kent merkezlerine yakın ve ulaşım kolaylığına sahip alanlar olarak belirlenmesidir.

Ancak, nüfus ve kentleşme bakımından diğer illere oranla daha fazla gelişmişlik arz eden İstanbul, Ankara, İzmir gibi illerimizde tesis edilen kent ormanlarının sayıca ve erişebilirlik bakımından yetersiz kaldığı görülmektedir. Özellikle ülkemizin nüfus ve kentleşme bakımından en büyük metropoliteni olan İstanbul'da aşırı nüfus yoğunluğu, ulaşım sorunu, açık ve yeşil alan yetersizliği gibi kentsel sorunlar göz önüne alındığında mevcut kent ormanının kent ve kent halkı için sayıca ve erişebilirlik bakımından yetersiz ve eksik kaldığı görülmektedir.

3.6 Geli mi Batı Ülkelerinden Kent Ormanı Örnekleri

Gelişmiş batı ülkelerinden İngiltere, Hollanda ve Almanya'da yer alan 4 adet kent ormanı örneği incelenmiştir:

3.6.1 Epping Forest, Londra, İngiltere

Yüzyılın kentsel gelişimi içerisinde, bir kaç orman yaşamını sürdürebilmiştir. Ancak, bu ormanların önceki durumları göz önünde bulundurulduğunda, yıprandıkları ve zarara uğradıkları anlaşılmaktadır. Londra'nın kuzeyinde bulunan "Epping Forest" (Epping Ormanı) ise gerçekten istisnai bir örnektir. Bu orman, son yüzyıldır hemen hemen hiç zarar görmemiş denebilecek şekilde varlığını sürdürmektedir. Epping Ormanı, görkemli kayın ağaçları, zengin açık ve yeşil alanları ile Londra'nın merkezine doğru uzanmaktadır (Şekil 3.20). Özellikle, hafta sonlarında, sıcak yaz aylarında binlerce Londralı piknik yapmak veya yeşil ile iç içe olmak gibi nedenlerden dolayı akın akın ormana gelmektedir. Orman, yıl boyu yürüyüş

yapanların ve ata binenlerin uğrak yeridir. Ancak, kent ormanının rekreasyonel aktiviteler için yarattığı bu olanaklar, ancak orman korunduğu ve tarihi peyzaj değerlerine sahip çıkıldığı sürece var olacaktır (Countryside Commission, 1988).

Şekil 3.20 Epping Forest kent ormanından bir görünüm (www.pbase.com).

3.6.2 Bos Park, Amsterdam, Hollanda

Kent yakınlarında rekreasyon amaçlı ormanlar oluşturmak pek çok Avrupa kenti için yeni bir kavram değildir. Amsterdam'ın varoşlarında bulunan Bos Parkı, işlevlerin neler olabileceğini göstermesi açısından iyi bir örnektir. Yaklaşık 40 yıl önce, bir-iki milyon ağaç, buradaki kanalların ve göllerin çevresine dikilmiştir (Şekil 3.21). Geniş bir tepe özenle planlanmış ve zirvesinde bir restorana yer verilmiştir. Kış aylarında, yamaçlarda kayak yapmak imkanı bulunmaktadır. Ayrıca, orman yat veya sandal kursları, yüzme, tenis, açık hava tiyatro etkinlikleri gibi işlevlere de olanak sağlamaktadır (Countryside Commission, 1988).

Şekil 3.21 Bos Park kent ormanından bir görünüm (www.amsterdamebos.com).

3.6.3 Bremen Stadtwald, Bremen, Almanya

Almanya, uzun zamandan beri, kent yakınında ve kentteki ormanları rekreasyon amaçlı olarak kullanmaktadır. Bu kent ormanlarının birçoğu, yaklaşık 200 yıl önce oluşturulmuştur. Günümüzde ise, çevresindeki gelişmelerin artması ile bu ormanlar, yerleşim alanlarına doğru uzanan yeşil kama formunu almışlardır.

Bremen Stadtwald'ın bir parçası ve kent merkezine en yakın kısmı olan “Buerger Park” ın içinde bulunan geniş göl rüzgar sörfüne, sandal ile gezintiye olanak sağlamaktadır (Şekil 3.22). Burada ayrıca canlı jazz konserleri verilen bir kafe, orkestra stantları ve küçük bir hayvanat bahçesi de bulunmaktadır. Ormanın kalan kısmında ise, yürüyüş, kuş gözleme gibi aktivitelerde bulunmak da mümkündür. Ayrıca, Bremen Stadtwald, Bremen halkının yeşil ve rekreasyon gereksinimini karşılamasının yanı sıra, kereste üretimi ve ağaç ürünleri sağlama açısından da ticari öneme sahiptir (Countryside Commission, 1988).

Şekil 3.22 Buerger Park'tan bir görünüm (www.tompgalvin.com).

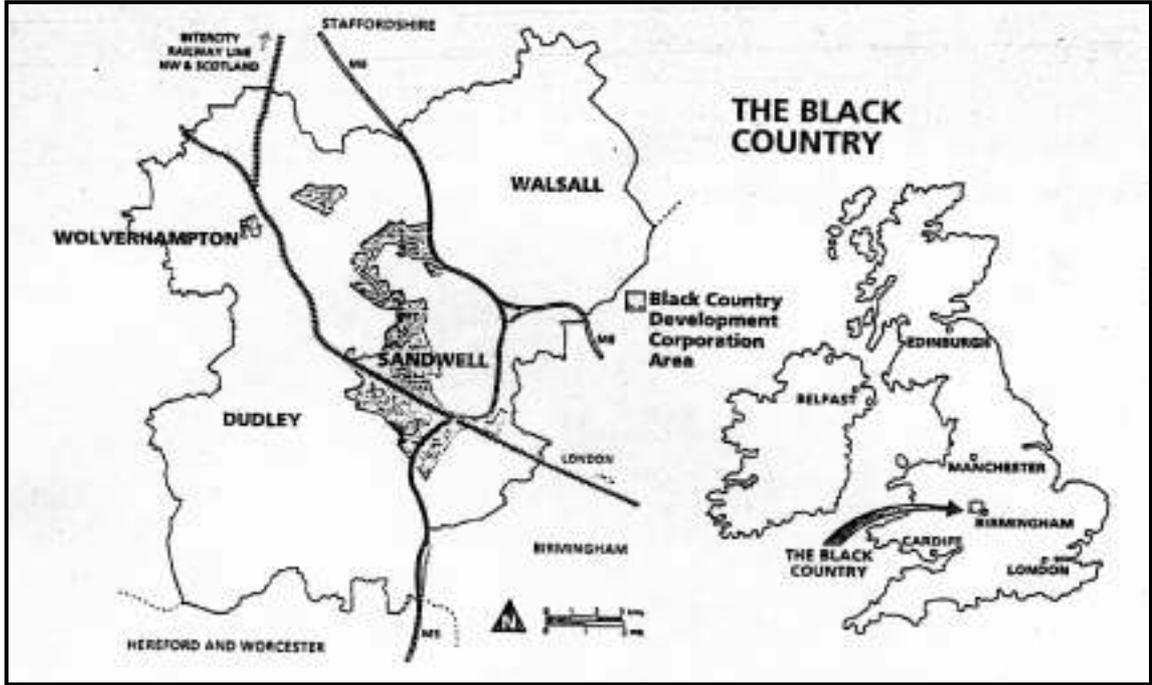
3.6.4 The Black Country, Birmingham, İngiltere

The Black Country, Birmingham'ın kuzey ve batı bölgelerine verilen yerel bir isimdir. Bu alan Dudley, Sandwell, Walsall ve Wolverhampton'ı içermektedir ve toplam nüfusu 1.1 milyondur (Şekil 3.23).

İngiltere'nin ilk kent ormancılığı temelde Black Country ile başlamıştır. Bu konuda bir çalışma yapılmasının amacı seçilen pilot alandaki ağaçların ve ağaçlık alanların plantasyonu ve yönetimi ile mevcut eski endüstriyel peyzajı geliştirmektir. Sonuçta, daha fazla ağaca sahip olan kent peyzajı, daha zengin bir çevre oluşturacaktır ve bölgede yeni yatırımlar için ilgi odağı yaratılmış olacaktır. Aynı zamanda, bu çalışma Black Country'yi yeterli ve hoş giden bir ortam durumuna getirecektir (The Black Country Urban Forestry Unit, 1995).

Bu konudaki girişimler 1980'lerin ortalarında başlamıştır ve 1990 yılında "Black Country Kent Ormancılığı Ünitesi"nin kurulması ile hız kazanmıştır. Black Country Kent Ormancılığı Ünitesi, 11 farklı örgüt ile merkezi ve yerel yönetimler tarafından destek görmüştür. Fazla sayıda ve değişik konulardaki işbirliği çok güçlü bir yönetim yaratmıştır. Kentsel alanların kompleks bir yapısı olduğu için yönetim yetkisi bir kaç farklı örgüt arasında pay edilmiştir. Black Country Kent Ormancılığı Ünitesi tarafından yürütülen çalışmalarda benimsenen ilkeler aşağıda açıklanmıştır (The 3rd International Conference On Urban And

Community Forestry, 1994);

Şekil 3.23 The Black Country kent ormanı vaziyet planı (The Black Country Urban Forestry Unit, 1995).

Şekil 3.24 The Black Country kent ormanından bir görünüm (www.wildlifetrust.org).

1. Kaynaklar

Böyle bir çalışmada kullanılabilir doğal kaynaklar:

- Terkedilmiş alanlar: Başlangıçta ağaçlandırma çalışmaları için kullanılabilir alanlardır. Geliştirilmek üzere halk yaşamı için önemli olanaklar yaratırlar.
- Boş gelişme alanları: Bu tip alanlar, ağaçlık alanlar ile sürekli bir yeşil kuşak oluşturma olanağı sağlar. Ayrıca, bu alanlar, yapısal kullanımlardan önce düşük maliyetli plantasyona olanak sağlarlar.
- Bahçeler ve caddeler: Birçok konut alanı, içerdikleri yol ve bahçe ağaçları ile kent ormanlarına önemli katkılarda bulunurlar.
- Yeşil alanlar: Kentlerde yeşil alan sistemi içindeki parklar ve okul bahçeleri kent ormanlarının genişlemesine önemli bir olanak sağlar. Bu alanlar, peyzajın ve yaban yaşamındaki çeşitliliğin artmasına önderlik edecek, rekreasyon alanlarının genişlemesini sağlayacak ve hava kirliliğinin azalmasına yardımcı olacaktır.

2. İnsan

Başarılı bir başlangıç yapabilmek için böyle bir çalışmaya halkın katılımını sağlamak ve halkı bu konuda bilinçlendirmek çok önemlidir. The Black Country Kent Ormancılığı Ünitesi tarafından ilk üç yıl içinde halkın kent ormancılığı bilinci artırılmış ve yerel halkın bu çalışmaya aktif olarak katılımı sağlanmıştır.

3. Yeterli teknik uygulama

Mümkün olan en iyi teknik uygulamanın yapılması gereklidir. The Black Country Kent Ormancılığı Ünitesi, diğer ormancılık otoriteleri ile birlikte, büyük ve terkedilmiş alanları kamu parklarına dönüştürmek suretiyle sağlanacak yararları örneklemiştir.

Ağaçlık alanları çok kısa sürede oluşturmak olanaklı değildir. Kent Ormancılığı Ünitesi ile ortakları tarafından korunmasız alanlarda gerçekleştirilen çalışmalar, alana Huş ağacı gibi öncü bitki türlerinin dikilmesinin, farklı türlerden oluşan kompleks bir karışımın dikilmesine oranla daha iyi sonuç verdiğini göstermiştir. Bitki türlerindeki çeşitliliğin çoğaltılması amacıyla, daha sonraki yıllarda yeni türler eklenebilir.

4. Yararların saptanması ve değerlendirilmesi

Kent ormanlarının sayısız yararlarının belirli sayıda insanlar tarafından benimsenmesi yeterli değildir. Bu yararların herkes için açık ve net bir şekilde anlatılması gereklidir. Kent ormanlarının sosyal, rekreasyonel, yaban yaşamı ve peyzaja olan yararlarının yanı sıra enerjinin korunması, kirliliğin azaltılması ve halk sağlığına olan olumlu etkileri açısından toplumun ilgisini çekmek ve karar verici mekanizmalar ile halkın desteğini sağlamak son derece önemlidir.

İngiltere’de, ağaçların ve ağaçlık alanların kente olan yararları hakkında kk bir araştırma yapılmıştır. The Black Country Kent Ormancılığı nitesi, bu çalışmanın Black Country alanı için yapılan çalışmanın ilerlemesine katkı sağladığı düşüncesindedir.

5. Aç oluşturmak

Black Country Kent Ormancılığı nitesi, çalışmanın başlangıcında İngiltere’deki ilgili kurumlar ile ilişki kurmuştur. Bu ilişki aynı zamanda Avrupa’nın diğer ülkeleri ve ABD’deki ilgili organizasyonlar ile de sağlanmış ve yararlı olmuştur. Çünkü Amerika’da kent ormancılığı kavramı daha bilinçlidir ve kent ağaçları ile ağaçlık alanlarının yararları daha iyi bilinmektedir.

4. STANBUL İL ÖRNEĞİNDE REKREASYONEL AMAÇLI KULLANILAN KENT ORMANLARI

Çalışma kapsamında, öncelikle araştırma konusunu oluşturan örnek irdeleme alanlarını içerisinde bulunduran İstanbul İli'nin coğrafi konumu, bitki örtüsü ve nüfus yapısı gibi bazı özelliklerinin açıklanması yerinde olacaktır.

4.1 İstanbul İli'nin Coğrafi Konumu, Bitki Örtüsü ve Nüfusu Yapısı

4.1.1 Coğrafi Konum

Türkiye'nin nüfus olarak en büyük ili olan İstanbul, yaklaşık olarak 41 kuzey enlemi ile 29 doğu boylamının kesiştiği noktada yer alır. Marmara Bölgesi'nde kendi adını taşıyan boğazın iki tarafında, Marmara kıyıları boyunca gelişim gösteren İstanbul İli'nin yüzölçümü 5.712 km²'dir.

İstanbul İli, karalar ve denizler arasında önemli bir geçit noktası üzerindedir. Asya ile Avrupa kıtalarını birbirine bağlayan doğal bir köprü görevine sahip olan İstanbul, Karadeniz ve Ege Denizi arasında çok önemli bir deniz yolu meydana getirir.

İstanbul İli'nin ve etki alanının, batıda Terkos ve Selimpaşa'ya, doğuda ise Şile ve Gebze'ye kadar uzandığı görülür. Basit bir tarifile, boğazın iki tarafında doğu-batı yönünde yaklaşık 100 km, kuzey-güney yönünde ise 50 km genişliğe sahip olan bu alan, orta kısmında daralır ve kuzey-güney yönündeki genişliği 30 km'ye kadar düşer.

Boğaz'ın kuzeyinden başlayıp güneye doğru genişleyerek doğuda Gebze, batıda Büyükçekmece'ye kadar uzanan üçgen şekilli bir alan, İstanbul İli'nin kentsel yerleşim alanını oluşturur. 1.463 km² ile İstanbul İli yüzölçümünün yaklaşık % 25'ini oluşturan kentsel yerleşim alanı, merkezde yoğun, dışa doğru ise daha seyrek bir görünüm sergiler. Bu alanın dışında kalan bölgeler ise, ilin kırsal alanlarını oluştururlar ve 4.249 km²'lik bir alanda dağılım gösterirler. Kırsal alanlar, yeşil alanların daha yoğun bulunduğu ve bu yeşil alanların su kaynakları ile bütünleştiği havzalardan oluşur. Kent halkının rekreasyonel gereksinimlerini giderdiği doğal ortamlar daha çok bu alanlarda yer alır. Bu alanlar aynı zamanda kentin potansiyel gelişme alanlarıdır (Karataş, 1995).

4.1.2 Bitki Örtüsü

İstanbul İli'nin bitki örtüsünü "maki" ve "orman" formasyonu olmak üzere iki grupta incelemek mümkündür (Yaltırık vd., 1997):

Maki

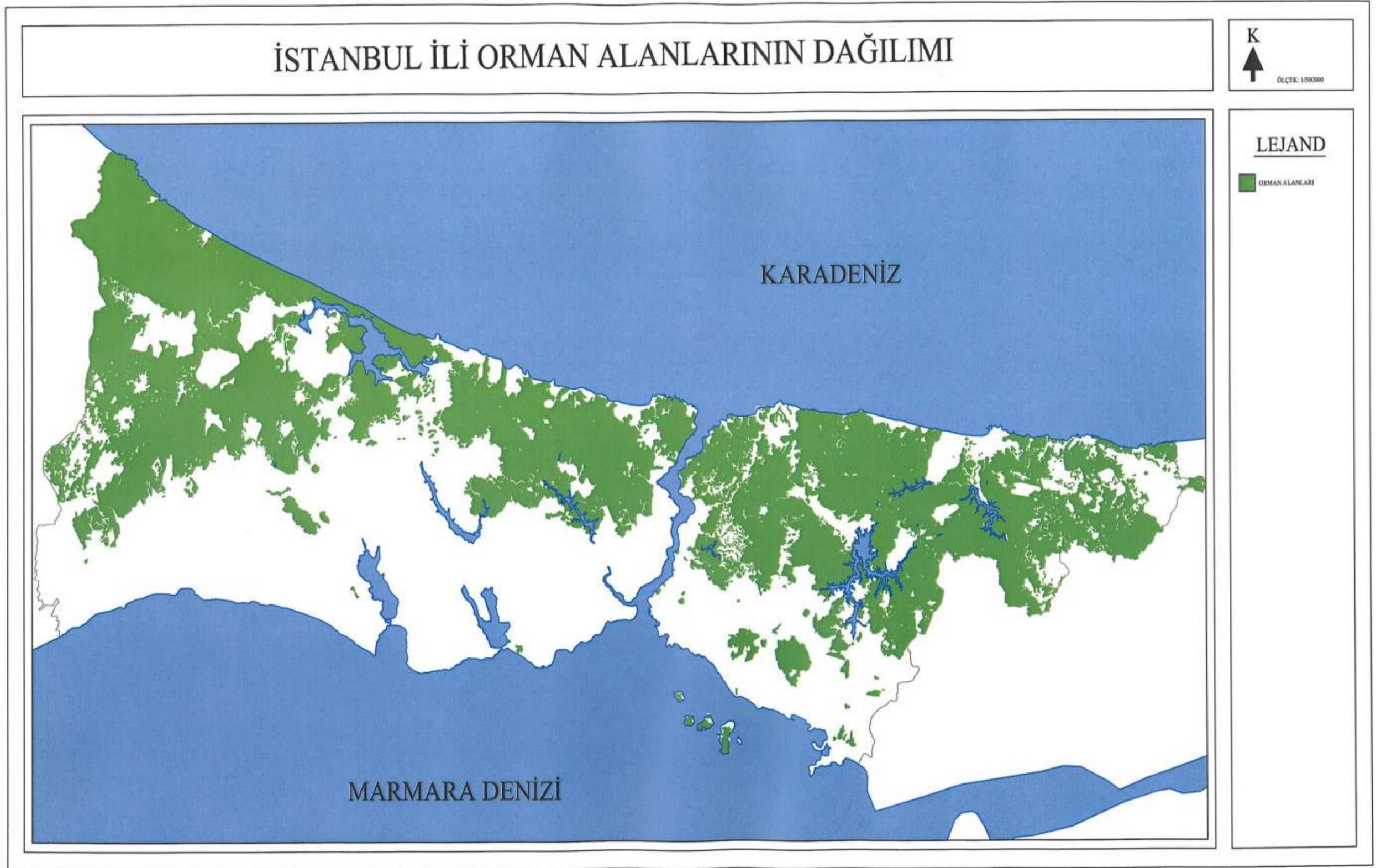
Orman formasyonunun dışında İstanbul İli sınırları içinde, maki ve pseudomaki (maki benzeri) toplulukları yer alır. Orman örtüsünün tahribi sonucu meydana gelen maki ve pseudomakinin çoğu yerde ormanla yan yana ve iç içe bulunuşu bu iki formasyonun sahasını ayırmayı güçleştirir. Maki formasyonu ilin daha çok güney kesimlerinde, pseudomaki ise kuzey kesimlerinde yaygındır.

İstanbul İli'nin Karadeniz kıyılarında yayılış gösteren nemli ormanların tahrip edildiği yerlerde maki elemanları türce daha az, fakat nemli Karadeniz etkisiyle çok gürdür. Çoğu yerler Kocayemiş ve Defne gibi maki elemanları ile ağaçlanmışlardır. Karadeniz ikliminin etkisi altındaki yerlerde, Akdeniz ikliminin temsilcileri olan ve yaz-kış yaprağını dökmeyen çalı türlerinin oluşturduğu maki elemanları ile kışın yaprağını döken ve daha nemcil olan çalı türlerinin bir arada buldukları bir bitki formasyonu olan pseudomaki, İstanbul İli'nin Avrupa Yakası'nın kuzey kıyıları boyunca batıya doğru dar bir şerit halinde devam eder. Nemli ormanların yayılış gösterdiği yerlerde kıyının hemen gerisinde başlayan pseudomaki topluluğu Anadolu yakasının bütün Karadeniz kıyısı boyunca uzanır.

Vejetasyon formasyonları bakımından İstanbul Boğazı'nın sığ topraklı yamaç ve sırtları ile İstanbul adalarında Akdeniz vejetasyonunu karakterize eden topluluklardan maki, fazla tahrip görmemiş alanlarda, oldukça boylu ve sık bir örtü oluşturur. Bu maki vejetasyonu içinde dominant olan türler şunlardır: Kocayemiş (*Arbutus unedo*), Funda (*Erica arborea*), Kermes Meşesi (*Quercus coccifera*), Akçakesme (*Phillyrea latifolia*), Menengiç (*Pistacia terebinthus*), Laden (*Cistus salvifolius*), Katran Ardıcı (*Juniperus oxycedrus*), Defne (*Laurus nobilis*), Keçiboğan (*Calycotome villosa*), Kartopu (*Viburnum tinus*), Abdesbozan (*Sarcopoterium spinosum*).

Orman

İstanbul İli'nin yetişme şartlarının olanak verdiği asli bitki formasyonu ormandır. İlin orman potansiyeline bakıldığında ormanlık alanların, 310.200 ha ile yüzölçümü bakımından, ilin yaklaşık % 60'ını oluşturduğu ve dağılım bakımından, genellikle ilin kuzey bölgelerindeki Karadeniz kıyıları boyunca yoğunluk gösterdiği, güneye doğru inildikçe özellikle boğaz bölgesinde ve Avrupa Yakası'nın güney bölgelerinde bu yoğunluğun giderek azaldığı görülmektedir (Şekil 4.1).

Şekil 4.1 İstanbul İli orman alanlarının dağılımı (İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü,2005).

İstanbul Boğazı'nın iki ayrı yakasında, birbirinin devamı olan iki orman parçasından birisi, Avrupa Yakası'ndaki "Belgrad Ormanı", diğeri ise Asya Yakası'ndaki "Alemdağ Ormanları"dır. Bu ormanlarda hakim ağaç türü Meşe'lerdir (*Q. frainetto*, *Q. petraea*).

Belgrad Ormanı geniş ölçüde bir Meşe sahası olmakla birlikte, bu orman içinde adacıklar halinde Kayın ve Kestane toplulukları da vardır. Meşe türleri içinde en yaygın olanlar Macar Meşesi ve Sapsız Meşe'dir. Kayın ve Kestane daha çok küçük birlikler halindedir.

İstanbul Boğazı'nın Anadolu Yakası'ndaki Alemdağ Ormanı yakın zamana kadar kesif bir koru ormanı karakterinde iken, çeşitli tahribatlar sonucu bozuk baltalık orman karakterine dönüşmüştür. Floristik kompozisyon bakımından Belgrad Ormanı'na benzerlik gösterir.

Ana hatları ile iklim ve toprak şartları bakımından çok büyük farklar görülmeyen İstanbul İli'nin Asya ve Avrupa Yakası'nda, ormanın karakterini rölyef tayin etmiştir. Kuzey kesimlerde nemli ormanlar gelişirken, güney kesimlerde daha farklı bir orman formasyonu olan kuru ormanlar gelişmiştir. Kuru ormanlar ile nemli ormanlar arasındaki sınır, kabaca, Karadeniz'e dökülen akarsular ile Marmara Denizi'ne dökülen akarsular arasındaki su bölümü hattına denk gelir. Su bölümü hattının Marmara Denizi'ne yakın olarak geçmesi dolayısıyla nemli orman sahaları, kuru orman sahalarına nazaran daha geniş yer kaplar.

Nemli orman elemanları Karadeniz kıyılarından itibaren su bölümü hattına kadar sokulur. Karadeniz ile Marmara Denizi arasındaki su bölümü hattının kuzeyinde kalan sahanın, Karadeniz'e dökülen kısa boylu fakat çok sayıdaki akarsuyla oldukça derin bir şekilde parçalanmış olması, Karadeniz'in nemli havasının bu vadiler boyunca sokulmasına imkan hazırlamıştır. Karadeniz Bölgesi'ne özgü nemcil bitki türlerinin özellikle bu vadiler boyunca güneye sokulabilmesi bunun sonucudur. İstanbul İli'nin doğu bölümünün yer aldığı Kocaeli Yarımadası'nda, su bölümünün kuzeyinde kalan saha, bitki örtüsünün çeşitliliği, nemcil bitkilerle kurakçıl bitkilerin bir arada ve iç içe bulunuşu ile dikkati çeker. Karadeniz ve Akdeniz etkilerinin birbirine karışmış olduğu bu sahanın (bütünüyle Kocaeli Yarımadası'nın) alçak bir plato oluşunun, bu özellikte önemli payı vardır. Su bölümü hattının güneyinde kalan sahada Karadeniz etkisinin kayboluşu bu kesimdeki bitki örtüsünün yeknesak olmasına yol açmıştır. Kuru ormanlar sahası olarak beliren güney kesim, kurakçıl Meşe türlerinin yayılış alanıdır.

İstanbul İli'nin Anadolu Yakası'ndaki doğal bitki örtüsünün bu özelliği, ana hatları ile Avrupa Yakası'nda da görülür. Aynı şekilde Çatalca Yarımadası'ndaki tepelik alanların kuzeye bakan yamaçları nemli orman sahaları, güneye bakan yamaçları ise kuru orman sahalarıdır. Anadolu

kesiminin karakteristik türleri olarak bilinen ağaç ve çalılardan Ova Akçaağacı, Adi Kızılağaç, Adi Gürgen, Adi Fındık, Doğu Kayını, Mor Çiçekli Ormangülü, Muşmula, Sapsız Meşe, Istranca Meşesi, Saplı Meşe ve Akçaağaç İstanbul İli'nin hem Trakya hem de Kocaeli Yarımadası kesimlerinde görülen ortak bitki türleridir.

4.1.3 Nüfus Yapısı

Günümüzde, İstanbul İli'nin ekonomik, toplumsal, siyasal ve kültürel yaşamının en önde gelen bileşeni ve belirleyicisi olan nüfus, çağlar boyunca gerek nicel gerekse nitel bakımdan büyük değişiklikler geçirmiş; 1950'lere kadar zaman zaman gerileme göstermiş ve kentin gelişimi açısından olumsuz bir faktör durumuna gelmemiştir. 1950 sonrasında ise, İstanbul İli'nin iç göçle aldığı nüfus, kentin biçimlenmesi, kent yaşamı ve kentsel gelişme açısından özellikle 1990'lerden sonra, tam bir sorun haline gelmiştir (Özbay, 1994).

Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) (2000) verilerine göre, son olarak 22 Ekim 2000 günü yapılan Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına bakıldığında, İstanbul İli'nin toplam nüfusunun 10.018.735 olduğu görülmektedir. Bu rakam ülke toplamındaki nüfusun %15'ine isabet etmektedir. Bir başka ifadeyle ülkemizdeki her 100 kişiden 15'i İstanbul İli'nde bulunmaktadır.

4.2 İstanbul İli Örneğinde Rekreatif Amaçlı Kullanılan Kent Ormanları İncelemeleri

4.2.1 Örnek Alanların Belirlenmesi

Araştırmanın 3.5 bölümünde, "Ülkemizden Kent Ormanı Örnekleri" başlığı altında sözü edilen İstanbul Kent Ormanı'nın Türkiye'nin nüfus ve kentleşme gelişimi bakımından en büyük metropoliteni olan İstanbul ve İstanbul halkı için nüfus yoğunluğu, ulaşım sorunu ve açık ve yeşil alan yetersizliği gibi kentsel sorunlar göz önüne alındığında yetersiz kalacağı düşünüldükçe, yeni kent ormanlarının tesisine ihtiyaç olduğu sonucuna varılmıştır.

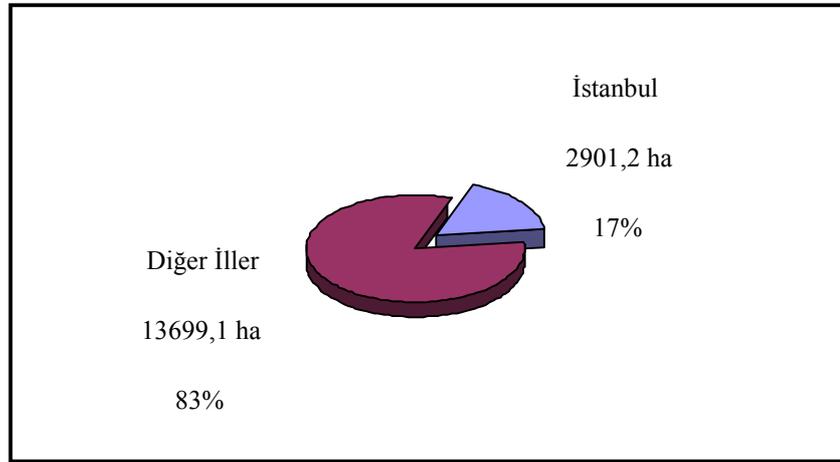
Bu bağlamda, araştırmanın bu bölümünde İstanbul İli'ndeki kent ormanlarını gerek alan büyüklüğü ve gerekse sayı bakımından çoğaltmak amacıyla mülkiyeti İstanbul Çevre ve Orman İl Müdürlüğü'ne ait olan ve gününbirlik piknik ve kamp amaçlı rekreatif kullanımlara hizmet eden mesire (orman içi dinlenme) yerleri örnek irdeleme alanı olarak seçilmiştir.

4.2.2 Örnek Alanların Analizi

Türkiye genelinde toplam 16600,3 ha mesire yeri bulunmakta; bunun % 17'si yani 2901,2

ha'ı İstanbul İli sınırları içerisinde olup geriye kalan % 83'ü yani 13699,1 ha'ı diğer illerde yer almaktadır (Şekil 4.2) (İstanbul Çevre ve Orman İl Müdürlüğü, 2005).

Görüldüğü üzere, Türkiye genelindeki mesire yerlerinin alansal olarak yaklaşık % 20'si İstanbul İli'nde bulunmaktadır. İstanbul İli'nde, kişi başına düşen yeşil alan miktarı ortalama bir değerle 10 m² ve İstanbul İli'nin güncel nüfusu 12.000.000 olarak hesap edilecek olursa, İstanbul İli'nin 12.000 ha yeşil alana sahip olduğu sonucuna ulaşılabacaktır. Bu da, yaklaşık 3.000 ha alana sahip olduğu tespit edilen İstanbul İli mesire yerlerinin tek başına İstanbul İli'nin yeşil alan miktarının % 25'ini oluşturduğu anlamına gelmektedir ki, bu durum mesire yerlerinin, İstanbul İli'nin yeşil alan sistemi içerisindeki yerini ve önemini gözler önüne sermesi açısından göz ardı edilmemelidir.

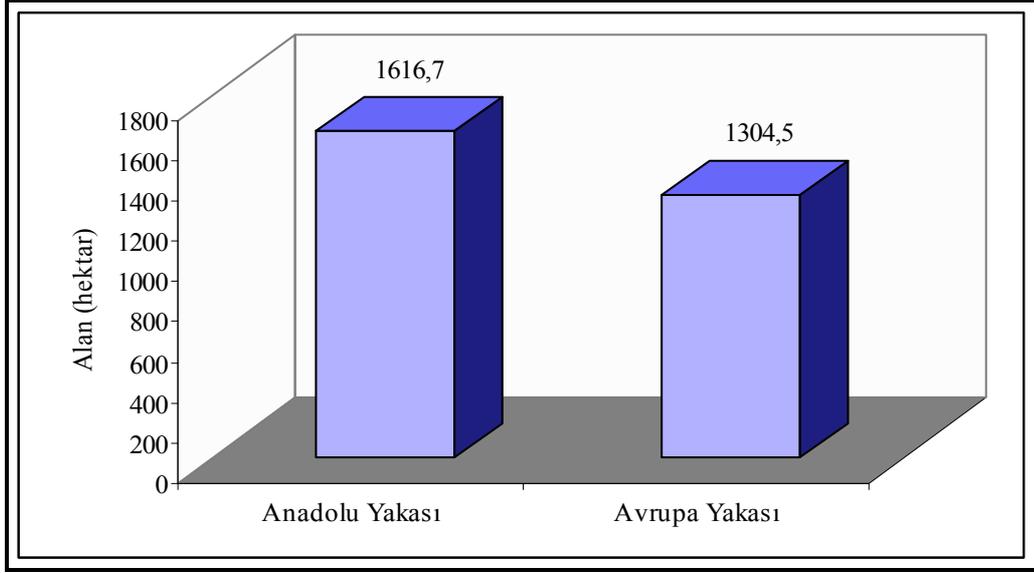
Şekil 4.2 İstanbul İli mesire yerlerinin Türkiye geneline oranı

İstanbul İli'nde mülkiyeti, İstanbul Çevre ve Orman İl Müdürlüğü'ne bağlı Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü'ne ait 37 adet mesire yeri bulunmaktadır. Bu mesire yerlerinin 25 tanesi İstanbul İli'nin Avrupa Yakası'nda yer alırken, 12 tanesi de Anadolu Yakası'nda yer almaktadır (Çizelge 4.1).

İstanbul İli'nin Avrupa ve Anadolu Yakası'ndaki mesire yerlerinin alansal dağılımına bakıldığında ise, tam tersi bir durum görülmektedir, mesire yerlerinin 1304,5 ha'ı yani % 44,6'sı Avrupa Yakası'nda yer alırken, 1616,7 ha'ı yani % 55,4'ü Anadolu Yakası'nda yer almaktadır (Şekil 4.3). Anlaşılacağı üzere, Avrupa Yakası'ndaki mesire yerleri sayı bakımından daha fazla, alan bakımından ise daha az bir seyir göstermekte iken, Anadolu Yakası'ndaki mesire yerleri tam tersi bir seyir göstermektedir.

Çizelge 4.1 İstanbul İli ilçelerine göre mesire yerleri ve alansal (ha) dağılımları (İstanbul Çevre ve Orman İl Müdürlüğü, 2005).

Sıra No	İ	İlçe	Mesire Yeri Adı	Alanı (Hektar)
1	İstanbul Anadolu Yakası	Adalar	Karacabey-Büyükada	3,2
2			Dilburnu	7
3			Değirmen Burnu	10
4		Beykoz	Elmasburnu (Riva)	10
5			Kaymakdonduran	65
6			Mihrabat Korusu	20
7			Göztepe	40
8		Kartal	Aydos-Yakacık	662
9		Şile	Sazakçeşme	50
10			Avcıkoru	652
11		Tuzla	Hacet Deresi	17,5
12		Ümraniye	Taşdelen	80
13	İstanbul Avrupa Yakası	Çatalca	M.Fevzi Çakmak	132,5
14			İnceğiz	10
15			Çilingöz	25
16		Eyüp	Azizpaşa	50
17			Binbaşı Çeşmesi	5
18			Ayvat Bendi	56
19			Kurt Kemerli	6,5
20			Fatih Çeşmesi	42
21			Göktürk Göleti	56
22		G.O.Paşa	Arnavutköy	102
23			Tayakadın	16
24			İmrahor	25
25			Habibler-Cebeci	37
26			Gazi Mahallesi	78,5
27		Kayabaşı-Şamlar	335	
28		Sarıyer	Kömürcübent	3
29			M.Akif Ersoy	25
30			F.Rıfkı Atay	18
31			Kirazlıbent	13
32			Neşetsuyu	76
33			Bentler (Valide Sultan)	15
34			Irmak	13
35			Marmaracık	10
36		Şişli	Fatih Çocuk Ormanı	115
37			Fatih Ormanı	40

Şekil 4.3 İstanbul İli mesire yerlerinin Avrupa ve Anadolu Yakası'na göre alansal (ha) dağılımı

İstanbul İli mesire yerlerinin konum itibariyle dağılımlarına bakıldığında, Avrupa Yakası'ndaki mesire yerlerinin, genellikle yarımada'nın kuzey bölümlerindeki yerleşim alanlarının yoğunluk göstermediği İstanbul Boğazı'nın hinterlandında ve birbirlerine yakın mesafelerde konumlandıkları görülmektedir (Şekil 4.4).

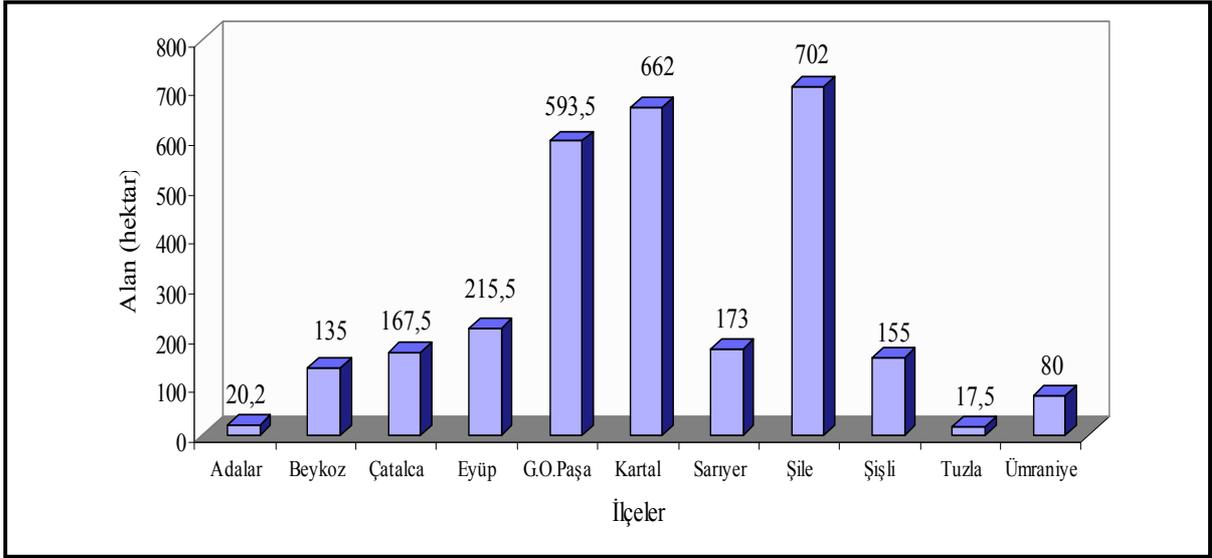
Birbirlerine ve kent merkezine yakın olmaları itibariyle bu mesire yerlerine kullanıcılar tarafından yoğun talep söz konusu olmaktadır. Özellikle Belgrad Ormanı'nda yer alan mesire yerleri, kent halkı tarafından en çok rağbet edilen mesire yerlerinin başında gelmektedir.

Anadolu Yakası'ndaki mesire yerlerinin ise, dağılım bakımından daha homojen bir yapı sergiledikleri ve birbirlerinden daha uzak mesafelerde konumlandıkları görülmektedir (Şekil 4.4).

İstanbul İli ilçelerine göre mesire yerlerinin alansal dağılımına bakıldığında, 702 ha ile Şile, 662 ha ile Kartal ve 593,5 ha ile Gaziosmanpaşa ilçelerinin en büyük paya sahip olduğu görülmektedir. Bunları 215,5 ha ile Eyüp, 173 ha ile Sarıyer, 167,5 ha ile Çatalca, 155 ha ile Şişli, 135 ha ile Beykoz, 80 ha ile Ümraniye, 20,2 ha ile Adalar ve 17,5 ha ile Tuzla takip etmektedir (Şekil 4.5).

Şekil 4.4 İstanbul İli mesire yerleri (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004).

Şekil 4.5 İstanbul İli ilçelerine göre mesire yerlerinin alansal (ha) dağılımı

4.2.3 Örnek Alanların “Kent Ormanı Kriterleri” ne Uygunluğunun Saptanması

Çalışmanın 3.2 bölümünde, “Kent Ormanının Özellikleri” başlığı altında yapılan literatür araştırması doğrultusunda, orman karakterine sahip olan bir alanın, kent ormanı olarak nitelendirilebilmesi için, şu ana kriterlere uygunluk göstermesinin gerektiği sonucuna varılmıştır:

- Kent merkezine uzaklık: Kent içinde veya yakın çevresinde bulunması ve kent merkezine en fazla 50 km uzaklıkta olması,
- Alansal büyüklük: Alan büyüklüğünün en az 10 ha olması,
- Ulaşım: Özel ve/veya toplu taşıma araçlarıyla kolaylıkla ulaşılabilir olması.

İstanbul İli mesire yerleri, yukarıda saymış olduğumuz bu ana kriterlere uygunluk göstermeleri ve uygunluk göstermemeleri durumuna göre aşağıda incelenmiştir:

4.2.3.1 Kent Ormanı Kriterlerine Uygun Olmayan Örnek Alanlar

İstanbul İli'nin Avrupa Yakası'nda yer alan, Çilingöz, İncegiz, M. Fevzi Çakmak, Tayakadın, İmrahor, Arnavutköy ve Kayabaşı-Şamlar mesire yerleri ve Anadolu Yakası'nda bulunan, Değirmenburnu, Bilburnu, Karacabey-Büyükkada, Avcıkoru ve Hacet Deresi mesire yerleri, kent içinde ve yakın çevresinde yer almalarına rağmen kent merkezine olan mesafeleri 50 km'den fazla olduğu için kent ormanı niteliğine sahip olamamaktadırlar (Şekil 4.6).

Avrupa Yakası'nda yer alan, K m rc bent, Kurtkemer ve Binbaşı eşmesi mesire yerleri ise, alan büyüklükleri bakımından 10 ha'dan az alana sahip oldukları için kent ormanı karakteri gösterememektedirler (izelge 4.1).

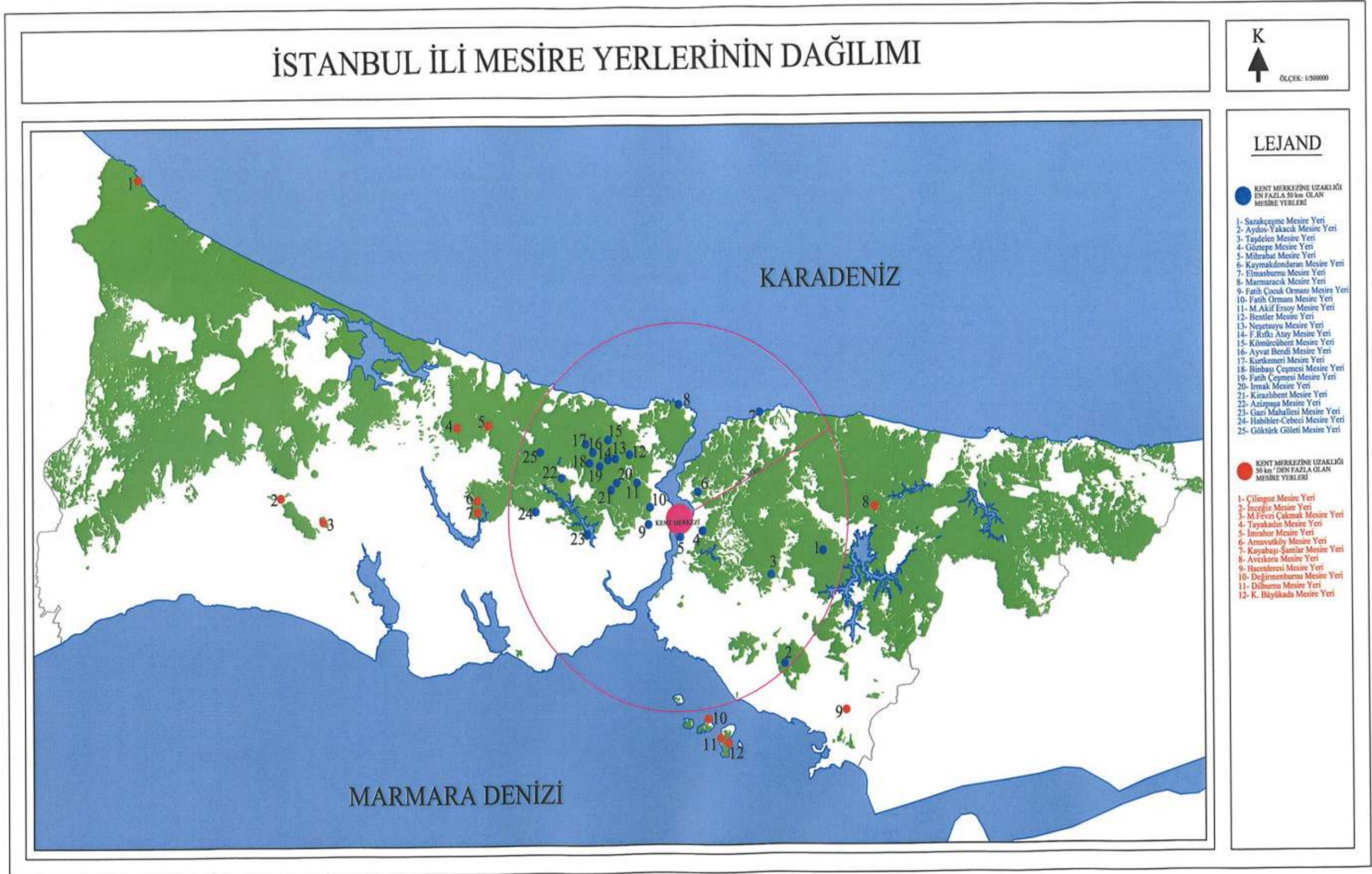
Kent merkezine uzaklık ve alansal büyüklük kriterlerine uygunluk göstermeyen isimlerini yukarıda saymış olduğumuz bu mesire yerleri, kent ormanı olmaya uygun olmadıkları için araştırmanın geriye kalan diğer bölümlerinde değerlendirmeye alınmamışlardır.

4.2.3.2 Kent Ormanı Kriterlerine Uygun Olan  rnek Alanlar

Geriye kalan mesire yerlerinden, İstanbul İli'nin Avrupa Yakası'nda yer alan Ayvat Bendi, Azizpaşa, Bentler (Valide Sultan), Fatih eşmesi, Fatih Ormanı, F. Rıfka Atay, Gazi Mahallesi, Göktürk Göleti, Habibler-Cebeci, Irmak, Kirazlıbent, Marmaracık, M. Akif Ersoy ve Neşetsuyu mesire yerleri ve Anadolu Yakası'nda bulunan Aydos-Yakacık, Elmasburnu, Göztepe, Kaymakdonduran, Mihrabat, Sazakçeşme ve Taşdelen mesire yerleri kent merkezine uzaklık, ulaşım ve alansal büyüklük kriterlerine uygunluk göstermektedirler (şekil 4.6), (izelge 4.1).

Araştırmanın bu bölümünde, İstanbul evre ve Orman İl Müdürlüğü (2005) raporlarından elde edilen veriler ve Bölüm 3.4'te detaylı bir şekilde anlatılan, "Kent Ormanlarının Rekreatyonel Amaçlı Kullanım Olanakları" doğrultusunda, yukarıda isimlerini saydığımız mesire yerlerine yönelik rekreatyonel ve fonksiyonel amaçlı kullanım  nerileri getirilmiştir.

Kent ormanı niteliğine sahip oldukları tespit edilen bu mesire yerleri, İstanbul İli'nin Avrupa ve Anadolu Yakası'ndaki dağılımlarına göre aşağıda tek tek irdelenmiştir:

Şekil 4.6 İstanbul İli mesire yerlerinin dağılımı ve kent merkezine uzaklıkları.

istanbul ili'nin Avrupa Yakası'ndaki Kent Ormanı Niteliğine Sahip Mesire Yerleri

Ayvat Bendi Mesire Yeri

İlçe: Eyüp

Mevkii: Kurtkemerli, Ayvat Bendi

Alanı: 56 ha

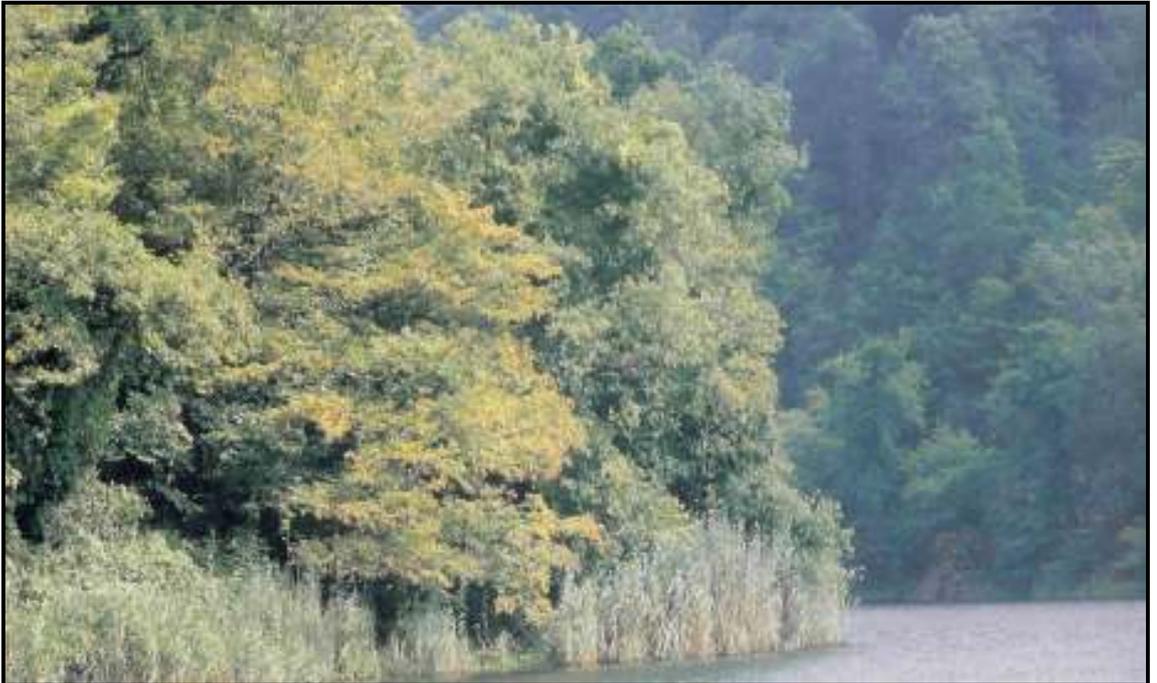
Kapasite (kişi/gün): 10000

Bitki Örtüsü: Bitki örtüsünü meşe, kayın ve diğer yapraklı türler oluşturmaktadır.

Ulaşım: Bahçeköy-Kemerburgaz yolu ve Bahçeköy-Kurtkemerli yolu üzerinden özel araçlarla ulaşılabilir.

Mevcut Rekreatif Kullanım: Gününbirlik piknik alanı olarak kullanılmaktadır.

Öneriler: Bitki örtüsü, yaban hayatı, gölet ve içme suyu kaynağı, manzara ve görsel kapasite gibi doğal ve estetik değerler bakımından zengin olan Ayvat Bendi mesire yeri, yüksek orman rekreasyonu potansiyeline sahiptir (Şekil 4.7). Bu nedenle mesire yerinde, rekreasyon fonksiyonu ön planda tutularak, mevcut piknik alanının yanı sıra "rekreasyon alanı" düzenlenmesi yerinde olacaktır.

Şekil 4.7 Ayvat Bendi mesire yerinden bir görünüm (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004).

Azizpa a Mesire Yeri

İlçe: Eyüp

Mevkii: Azizpaşa

Alanı: 50 ha

Kapasite (kişi/gün): 13000

Bitki Örtüsü: Alanın bitki örtüsü, yer yer saf meşe, yer yer de meşe ile karışık diğer yapraklı ağaçlardan oluşmaktadır.

Ulaşım: Alana Şişli-Kağıthane-Kemerburgaz yolu, Şişli-Cendere yolu, Eyüp-Kemerburgaz-Cendere yolu ile ulaşılabilir. Belgrat Ormanı'na 12 km mesafededir.

Mevcut Rekreatyonel Kullanım: Alan, gütübirlik piknik, yürüyüş ve dinlenme amaçlı kullanılmaktadır.

Öneriler: Azizpaşa mesire yeri, bitki örtüsü, yaban hayatı, manzara ve görsel kapasite gibi doğal ve estetik değerler bakımından zengin rekreasyon potansiyeline sahiptir (Şekil 4.8). Sahip olduğu zengin rekreasyon potansiyeli, kent merkezine yakınlığı, ulaşım kolaylığı ve alan büyüklüğü dikkate alınarak mesire yerinde, "kent parkı, hayvanat bahçesi ve botanik bahçesi" gibi rekreatyonel amaçlı kullanım alanlarından birine yer verilmesi uygun olacaktır.

Şekil 4.8 Azizpaşa mesire yerinden bir görünüm (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004).

Bentler (Valide Sultan) Mesire Yeri

İlçe: Sarıyer

Mevkii: Bentler

Alanı: 15 ha

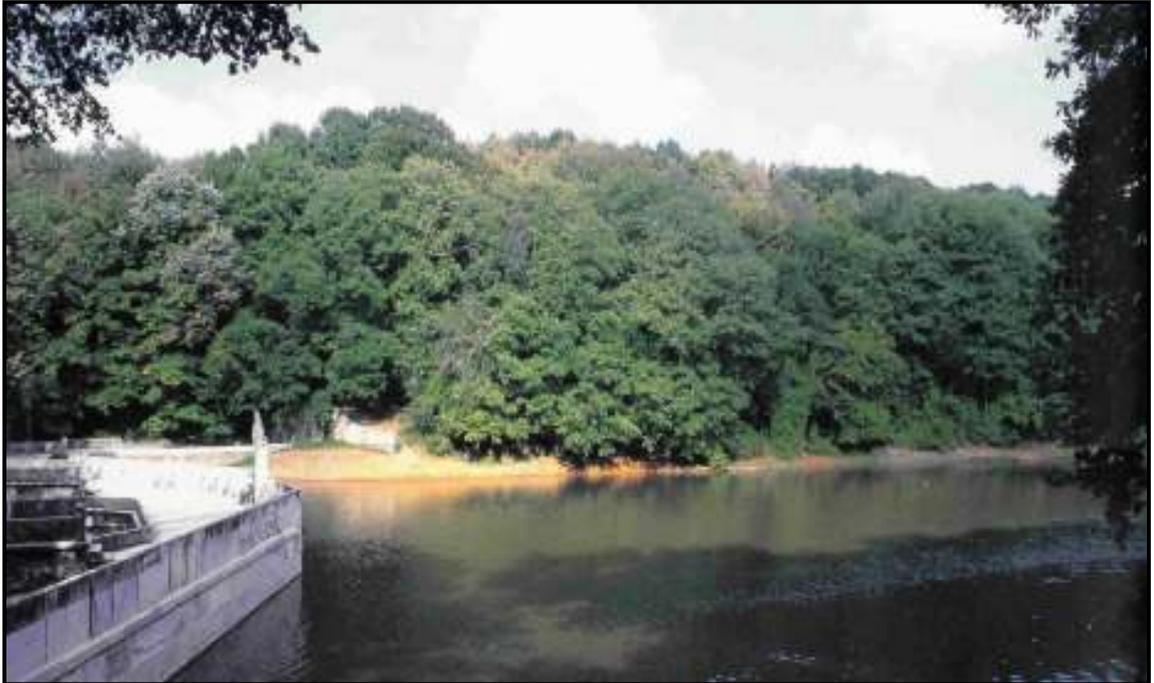
Kapasite (kişi/gün): 4000

Bitki Örtüsü: Alanın bitki örtüsünü, meşe, kayın, karaçam başta olmak üzere diğer yapraklı ve ibrelili türler oluşturmaktadır.

Ulaşım: Alana Beşiktaş, Taksim, Mecidiyeköy ve Sarıyer'den toplu taşıma araçlarıyla ulaşılmaktadır.

Mevcut Rekreatif Kullanım: Tarihi bentleri bünyesinde bulunduran bu alan günübirlik piknik amaçlı kullanılmaktadır.

Öneriler: Bentler mesire yeri bitki örtüsü çeşitliliği, gölet, akarsu ve içme suyu kaynağı, manzara ve görsel kapasite gibi zengin, potansiyel ve estetik rekreatif kaynak değerlerine sahiptir (Şekil 4.9). Bu bağlamda, orman rekreasyonu potansiyeli yüksek olan mesire yerinin mevcut durumunun korunup, piknik alanı olarak kullanımına devam edilmesi uygun olacaktır.

Şekil 4.9 Bentler (Valide Sultan) mesire yerinden bir görünüm (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004).

Fatih e mesi Mesire Yeri

İlçe: Eyüp

Mevkii: Bahçeköy, Kuzgundere-Papazayırı

Alanı: 42 ha

Kapasite (kişi/gün): 8500

Bitki Örtüsü: Bitki örtüsü olarak meşe, gürgen ve diğer yapraklı türler bulunmaktadır.

Ulaşım: Alan Bahçeköy-Kemberburgaz yolu üzerinde yer almaktadır. Bahçeköy'e 5 km, Kemberburgaz'a 6 km mesafededir. Özel araçlarla ulaşılabilir. ÖZel araçlarla ulaşılabilir.

Mevcut Rekreatyonel Kullanım: Alan piknik amaçlı kullanılmaktadır (Şekil 4.10).

Öneriler: Bitki örtüsü çeşitliliği, içme suyu kaynağı, manzara ve görsel kapasite zenginliği gibi doğal ve estetik değerlere sahip olan Fatih eşmesi mesire yerinin orman rekreasyonu potansiyeli oldukça yüksektir. Bu anlamda, rekreasyon fonksiyonu ön planda tutulması gereken mesire yerinde, alan büyüklüğü de dikkate alınarak, mevcut piknik alanının yanı sıra "rekreasyon alanı" düzenlenmesi doğru olacaktır.

Şekil 4.10 Fatih eşmesi mesire yeri piknik alanından bir görünüm (evre ve Orman Bakanlığı, 2004).

Fatih Ormanı Mesire Yeri

İlçe: Şişli

Mevkii: Fatih Ormanı

Alanı: 40 ha

Kapasite (kişi/gün): 8000

Bitki Örtüsü: Alanın bitki örtüsünü, gürgen, meşe ve diğer yapraklı türler oluşturmaktadır.

Ulaşım: Alan, Taksim-Sarıyer güzergâhında Kilyos-Bahçeköy yolu üzerinde bulunmaktadır. Taksim'e 18 km, Tarabya ve Büyükdere'ye 3 km, Ayazağa'ya 4 km uzaklıktadır. Fatih Ormanı'na özel araçlarla ulaşılabilir.

Mevcut Rekreatif Kullanım: Gününbirlik piknik alanı olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.11).

Öneriler: Bitki örtüsü, görsel kapasite ve içme suyu kaynağı gibi doğal ve estetik kaynak değerleri bakımından zengin olan Fatih Ormanı mesire yeri, yüksek orman rekreasyonu potansiyeline sahiptir. Bu anlamda mesire yerinin mevcut durumunun korunup, piknik alanı olarak kullanımına devam edilmesi uygun olacaktır.

Şekil 4.11 Fatih Ormanı mesire yeri piknik alanından bir görünüm (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004).

Falih Rıfıkı Atay Mesire Yeri

İlçe: Sarıyer

Mevkii: Bahçeköy, Köyüeri

Alanı: 18 ha

Kapasite (kişi/gün): 4000

Bitki Örtüsü: Alanın bitki örtüsünü, meşe, gürgen başta olmak üzere yapraklı türler oluşturmaktadır.

Ulaşım: Alana Beşiktaş, Taksim, Mecidiyeköy ve Sarıyer'den toplu taşıma araçlarıyla ulaşılmaktadır.

Mevcut Rekreatiyonel Kullanım: Dinlenme ve piknik amaçlı kullanılmaktadır (Şekil 4.12).

Öneriler: Belgrad Ormanı'nda Bentler (Valide Sultan) mesire yerinin hemen yanında yer alan Falih Rıfıkı Atay mesire yeri, sahip olduğu doğal kaynak değerleri ve rekreasyon potansiyeli özellikleri bakımından Bentler (Valide Sultan) mesire yeri ile benzerlik göstermektedir. Orman rekreasyonu potansiyeli yüksek olan bu mesire yerinde de, mevcut piknik amaçlı rekreatiyonel kullanımın sürdürülmesi yerinde olacaktır.

Şekil 4.12 Falih Rıfıkı Atay mesire yeri piknik alanından bir görünüm (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004).

Gazi Mahallesi Mesire Yeri

İlçe: Gaziosmanpaşa

Mevkii: Gazi Mahallesi

Alanı: 78,5 ha

Kapasite (kişi/gün): 11000

Bitki Örtüsü: Bitki örtüsünü ibrelili türler oluşturmaktadır. Karaçam, sahil çamı, fıstık çamı ve kızılçam en önemli ağaç türleridir.

Ulaşım: Alana TEM yolu-Gazi Mahallesi bağlantı yolu ile ulaşılmaktadır.

Mevcut Rekreatyonel Kullanım: Alan piknik, kamp ve gezi amaçlı kullanılmaktadır.

Öneriler: Bitki örtüsü, yaban hayatı, gölet ve içme suyu kaynağı, manzara ve görsel kapasite gibi doğal ve estetik değerler bakımından zengin bir görünüme sahip olan Gazi Mahallesi mesire yerinin, rekreasyon potansiyeli oldukça yüksektir (Şekil 4.13). Sahip olduğu potansiyel doğal ve estetik değerleri, kent merkezine yakınlığı, alan büyüklüğü ve düz ve az eğimli arazi yapısı göz önünde bulundurularak mesire yerinde, “kent parkı ve golf alanı” gibi rekreasyonel amaçlı kullanım alanlarından birisine yer verilmesi uygun olacaktır.

Şekil 4.13 Gazi Mahallesi mesire yerinden bir görünüm (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004).

Göktürk Göleti Mesire Yeri

İlçe: Eyüp

Mevkii: Göktürk Köyü Göleti

Alanı: 56 ha

Kapasite (kişi/gün): 11000

Bitki Örtüsü: Orman vasfındadır. Bitki varlığını saf meşe ormanı oluşturmaktadır.

Ulaşım: Kemberburgaz-Tayakadın yolu üzerindedir. Alana özel araçlarla ulaşılabilir. Alana özel araçlarla ulaşılabilir.

Mevcut Rekreatif Kullanım: Saha dinlenme ve piknik alanı olarak kullanılmaktadır.

Öneriler: Gazi Mahallesi mesire yeri ile benzer rekreasyon potansiyeli özellikleri taşıyan Göktürk Göleti mesire yerinde de, “kent parkı ve golf alanı” gibi rekreasyonel amaçlı kullanım alanları tesis edilmesi uygun olacaktır (Şekil 4.14).

Şekil 4.14 Göktürk Göleti mesire yerinden bir görünüm (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004).

Habibler-Cebeci Mesire Yeri

İlçe: Gaziosmanpaşa

Mevkii: Habibler, Cebeci

Alanı: 37 ha

Kapasite (kişi/gün): 7500

Bitki Örtüsü: Bitki varlığını yoğunlukla fıstık çamı ve karaçam oluşturmaktadır (Şekil 4.15).

Ulaşım: Edirnekapı-Arnavutköy yolu üzerinde, Habibler girişindedir. Alana özel ve toplu taşıma araçlarıyla ulaşılabilir.

Mevcut Rekreatif Kullanım: Alan piknik ve gezi amaçlı kullanılmaktadır.

Öneriler: Habibler-Cebeci mesire yeri, zengin doğal ve estetik kaynak değerlerine ve yüksek rekreasyon potansiyeline sahip değildir. Mesire yerinin kentsel mekanları sınırlandırma, kentsel mekanlar arasında tampon bölge oluşturma, kentsel mekanlara estetik kazandırma, kent iklimini iyileştirme ve hava kirliliğini azaltma gibi fonksiyonları ile toprak-su kaynaklarını ve biyolojik çeşitliliği koruma gibi ekolojik fonksiyonlarının ön planda tutulması yerinde olacaktır. Bu bağlamda, mesire yerinin korunarak sürekliliğinin sağlanmasını hedefleyen önlemler alınması en doğrusu olacaktır.

Şekil 4.15 Habibler-Cebeci mesire yerinden bir görünüm (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004).

Irmak Mesire Yeri

İlçe: Sarıyer

Mevkii: Bahçeköy, Kemerburgaz

Alanı: 13 ha

Kapasite (kişi/gün): 2000

Bitki Örtüsü: Alanın bitki örtüsünü, meşe, gürgen başta olmak üzere yapraklı türler oluşturmaktadır.

Ulaşım: Bahçeköy-Kemerburgaz yolu üzerinde yer almaktadır. Alana özel araçlar ile ulaşılabilir.

Mevcut Rekreatif Kullanım: Alan günübirlik piknik amaçlı kullanılmaktadır (Şekil 4.16).

Öneriler: Bitki örtüsü çeşitliliği, akarsu ve içme suyu kaynağı, görsel kapasite zenginliği gibi doğal ve estetik kaynak değerlerine sahip olması nedeniyle, yüksek orman rekreasyonu potansiyeli sergileyen Irmak mesire yerinin mevcut durumunun korunup, piknik alanı olarak kullanımına devam edilmesi uygun olacaktır.

Şekil 4.16 Irmak mesire yeri piknik alanından bir görünüm (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004).

Kirazlıbent Mesire Yeri

İlçe: Sarıyer

Mevkii: Bahçeköy, Kirazlıbent

Alanı: 13 ha

Kapasite (kişi/gün): 2600

Bitki Örtüsü: Alanın bitki örtüsünü, meşe, gürgen başta olmak üzere yapraklı türler oluşturmaktadır.

Ulaşım: Bahçeköy-Kemerburgaz yolu üzerinde yer almaktadır. Alana özel araçlar ile ulaşılabilmektedir.

Mevcut Rekreatif Kullanım: Alan günübirlik piknik amaçlı kullanılmaktadır (Şekil 4.17).

Öneriler: Kirazlıbent mesire yeri, Irmak mesire yeri ile yan yana bulunmaktadır. Irmak mesire yeri ile aynı doğal kaynak değerlerine ve rekreasyon potansiyeli özelliklerine sahip olan Kirazlıbent mesire yerinin de mevcut durumunun korunup, piknik alanı olarak kullanımına devam edilmesi yerinde olacaktır.

Şekil 4.17 Kirazlıbent mesire yeri piknik alanından bir görünüm (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004).

Marmaracık Mesire Yeri

İlçe: Sarıyer

Mevkii: Rumelifeneri Köyü (Marmaracık Koyu)

Alanı: 10 ha

Kapasite (kişi/gün): 2000

Bitki Örtüsü: Bitki varlığı olarak meşe ve karaçam türleri bulunmaktadır. Alanın genele maki formasyonu hakimdir.

Ulaşım: Rumelifeneri yolu üzerindedir. Alana özel araçlarla ulaşılabilir.

Mevcut Rekreatif Kullanım: Saha piknik ve gezi amaçlı kullanılmaktadır.

Öneriler: Marmaracık mesire yeri, bitki örtüsü çeşitliliği, deniz ve plaj sahası ve yüksek görsel kapasite gibi zengin doğal ve estetik kaynak değerlerine sahiptir (Şekil 4.18). Bu bağlamda mesire yerinde, “motel, tatil köyü ve kamp alanı” gibi turizm ve konaklama alanları tesis edilmesi uygun olacaktır.

Şekil 4.18 Marmaracık mesire yerinden bir görünüm (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004).

Mehmet Akif Ersoy Mesire Yeri

İlçe: Sarıyer

Mevkii: Bahçeköy, Kemeraltı

Alanı: 25 ha

Kapasite (kişi/gün): 5000

Bitki Örtüsü: Alanın bitki örtüsünü, meşe başta olmak üzere yapraklı türler oluşturmaktadır.

Ulaşım: Çayırbaşı-Bahçeköy yolu üzerinde yer almaktadır. Alana özel ve toplu taşıma araçları ile ulaşılabilmektedir.

Mevcut Rekreatyonel Kullanım: Alan piknik ve kamp amaçlı kullanılmaktadır (Şekil 4.19).

Öneriler: Bitki örtüsü, içme suyu kaynağı, manzara ve görsel kapasite gibi doğal ve estetik değerler bakımından zengin olan Mehmet Akif Ersoy mesire yeri, yüksek orman rekreasyonu potansiyeli sergilemektedir. Bu bağlamda mesire yerinin mevcut durumunun korunup, piknik ve kamp alanı olarak kullanımına devam edilmesi doğru olacaktır.

Şekil 4.19 Mehmet Akif Ersoy mesire yeri piknik alanından bir görünüm (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004).

Ne etsuyu Mesire Yeri

İlçe: Sarıyer

Mevkii: Bahçeköy

Alanı: 76 ha

Kapasite (kişi/gün): 15000

Bitki Örtüsü: Alanın bitki örtüsünü, meşe, kayın, gürgen başta olmak üzere yapraklı türler oluşturmaktadır.

Ulaşım: Alana özel araçlar ile ulaşılabilir.

Mevcut Rekreatyonel Kullanım: Alan dinlenme ve piknik amaçlı kullanılmaktadır. Ayrıca içerisinde “Sağlıklı Yaşam Yürüyüş ve Koşu Parkuru” yer almaktadır (Şekil 4.20).

Öneriler: Belgrad Ormanı’nda, Bentler (Valide Sultan) mesire yerinin hemen bitişiğinde yer alan Neşetsuyu mesire yeri de yüksek orman rekreasyonu potansiyeli sergilemektedir. Bu anlamda mesire yerinde, sahip olduğu alan büyüklüğü de dikkate alınarak, mevcut piknik ve dinlenme alanının yanı sıra “rekreatyon alanı” tesis edilmesi yerinde olacaktır.

Şekil 4.20 Neşetsuyu mesire yeri “Sağlıklı Yaşam Yürüyüş ve Koşu Parkuru” ndan bir görünüm (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004).

İstanbul ili'nin Avrupa Yakası'ndaki Kent Ormanı Niteliğine Sahip Mesire Yerleri

Aydos-Yakacık Mesire Yeri

İlçe: Kartal

Mevkii: Aydos, Hıdıroğlu Çeşmesi

Alanı: 662 ha

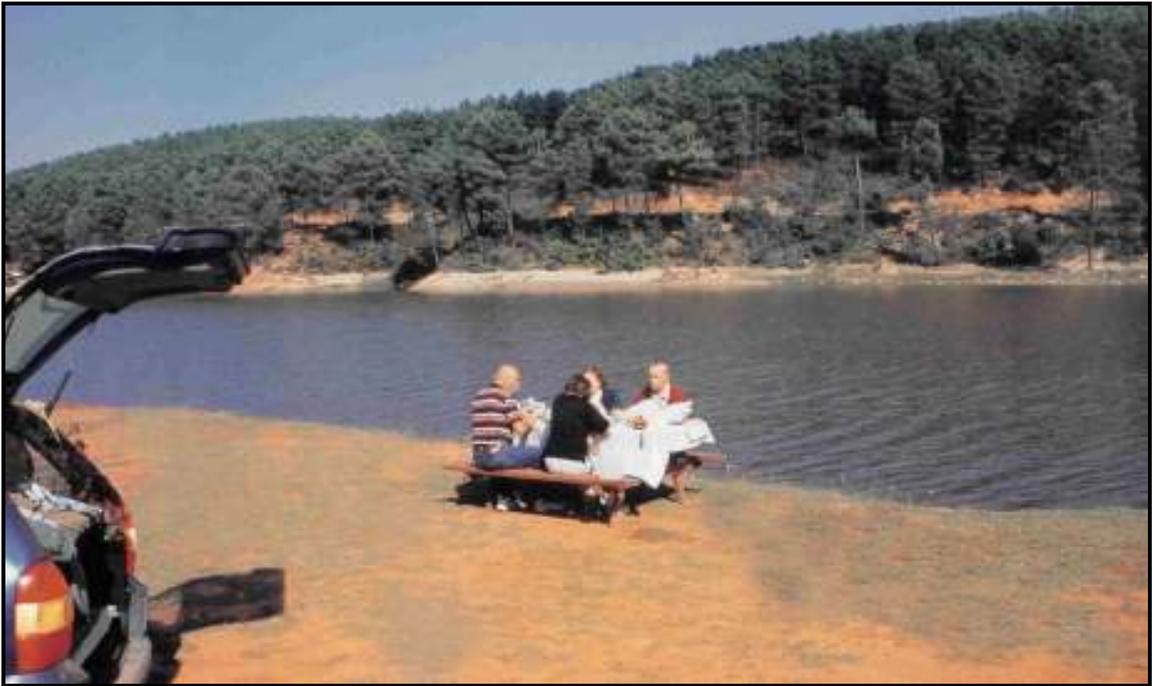
Kapasite (kişi/gün): 31500

Bitki Örtüsü: Bitki örtüsü olarak sahil çamı ağırlıklı ibreliler mevcuttur.

Ulaşım: Samandra yakınında olan bu alan İstanbul'a 35 km mesafededir. Mesire yerine Kartal'dan toplu taşıma araçları ile ulaşılabilir.

Mevcut Rekreatif Kullanım: Alan piknik amaçlı kullanılmaktadır.

Öneriler: Bitki örtüsü, yaban hayatı, gölet ve içme suyu kaynağı, manzara ve görsel kapasite gibi doğal ve estetik kaynaklar bakımından zengin bir görünüm sergileyen Aydos-Yakacık mesire yeri, yüksek rekreasyon potansiyeline sahiptir (Şekil 4.21). Bu bağlamda, sergilemiş olduğu doğal ve estetik değerleri, sahip olduğu alan büyüklüğü ve düz ve az eğimli arazi yapısı dikkate alınarak mesire yerinde, rekreatif amaçlı kullanım alanı olarak "bölge parkı" planlanması uygun olacaktır.

Şekil 4.21 Aydos -Yakacık mesire yerinden bir görünüm (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004).

Elmasburnu Mesire Yeri

İlçe: Beykoz

Mevkii: Kanlıca, Elmasburnu

Alanı: 10 ha

Kapasite (kişi/gün): 1600

Bitki Örtüsü: Üst yapıda yapraklı-ibrelili karışık orman, alt yapıda ise yer yer çalı formasyonu bulunmaktadır. En çok yer alan ağaç türü sahil çamıdır.

Ulaşım: Alan Beykoz'a 18 km mesafede olup, Beykoz'dan toplu taşıma araçlarıyla ulaşılabilir.

Mevcut Rekreatif Kullanım: Alanda günübirlik piknik ve kamp aktiviteleri gerçekleştirilmektedir.

Öneriler: Elmasburnu mesire yeri, bitki örtüsü, deniz ve plaj sahası, manzara ve görsel kapasite gibi doğal ve estetik değerler bakımından zengin bir görünüme sahiptir (Şekil 4.22). Bu nedenle mesire yerinde, rekreasyon fonksiyonu ön planda tutularak "motel ve tatil köyü" gibi turizm ve konaklama alanları tesis edilmesi doğru olacaktır.

Şekil 4.22 Elmasburnu mesire yerinden bir görünüm (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004).

Göztepe Mesire Yeri

İlçe: Beykoz

Mevkii: Çavuşbaşı

Alanı: 40 ha

Kapasite (kişi/gün): 7000

Bitki Örtüsü: İbrelili ve yapraklı türlerin oluşturduğu karışık orman vasfındadır. Alt florada çalı formasyonları yer almaktadır (Şekil 4.23).

Ulaşım: Alana TEM yolu-Beykoz bağlantı yolu ile ulaşılmaktadır.

Mevcut Rekreatif Kullanım: Gününbirlik piknik ve dinlenme amaçlı kullanılmaktadır.

Öneriler: Doğal ve estetik değerler bakımından zengin olmayan ve yüksek rekreasyon potansiyeli sergilemeyen Göztepe mesire yerinin yerleşim alanlarını bölümlenme ve sınırlandırma, yerleşim alanları arasında tampon bölge oluşturma, kent iklimini iyileştirme, hava kirliliğini azaltma ve biyolojik çeşitliliği koruma gibi fonksiyonları ön planda tutularak, sürekliliğinin sağlanması uygun olacaktır.

Şekil 4.23 Göztepe mesire yerinden bir görünüm (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004).

Kaymakdonduran Mesire Yeri

İlçe: Beykoz

Mevkii: Kaymakdonduran

Alanı: 65 ha

Kapasite (kişi/gün): 7000

Bitki Örtüsü: Alanın bitki örtüsünü kestane ve gürgen ağaçları oluşturmaktadır. Alt flora elemanı olarak ise, yer yer çalı formasyonu yer almaktadır.

Ulaşım: Alan Beykoz ilçesinde bulunduğundan Beykoz'a gelen bütün vasıtalar ile ulaşılabilir. Ayrıca motor seferleri ile deniz yolu ulaşımı mevcuttur.

Mevcut Rekreatif Kullanım: Alan piknik alanı olarak hizmet vermektedir (Şekil 4.24).

Öneriler: Kaymakdonduran mesire yeri, bitki örtüsü, yaban hayatı, manzara ve görsel kapasite gibi doğal ve estetik değerler bakımından zengin rekreasyon potansiyeline sahiptir. Sahip olduğu zengin rekreasyon potansiyeli, kent merkezine yakınlığı, ulaşım kolaylığı ve alan büyüklüğü dikkate alınarak mesire yerinde, "kent parkı, hayvanat bahçesi ve botanik bahçesi" gibi rekreatif amaçlı kullanım alanlarından birisine yer verilmesi yerinde olacaktır.

Şekil 4.24 Kaymakdonduran mesire yeri piknik alanından bir görünüm (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004).

Mihrabat Mesire Yeri

İlçe: Beykoz

Mevkii: Kanlıca, Tekke Mevkii (Mihrabat Ormanı)

Alanı: 20 ha

Kapasite (kişi/gün): 2000

Bitki Örtüsü: Orman vafındadır. Sahanın bitki örtüsünü fıstık çamı, servi, ıhlamur, çınar, defne, meşe gibi türler oluşturmaktadır. Ayrıca otsu bitkiler bakımından oldukça zengin bir alandır.

Ulaşım: Alanın Anadolu yakasındaki sahil yolunda bulunan Kanlıca semtinde giriş kapısı bulunduğundan ulaşımı son derece kolaydır. Beykoz'a giden bütün araçlar ile alana ulaşılabilir.

Mevcut Rekreatyonel Kullanım: Alan günübirlik piknik ve dinlenme amaçlı kullanılmaktadır.

Öneriler: Bitki örtüsü, manzara ve görsel kapasite gibi doğal ve estetik değerler bakımından oldukça zengin olan Mihrabat mesire yeri, yüksek rekreasyon potansiyeline sahiptir (Şekil 4.25). Bu nedenle mesire yerinde, rekreasyon fonksiyonu ön planda tutularak, mevcut piknik alanının yanı sıra "rekreasyon alanı" düzenlenmesi yerinde olacaktır.

Şekil 4.25 Mihrabat mesire yerinden bir görünüm (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004).

Sazakçe me Mesire Yeri

İlçe: Şile

Mevkii: Sazakçeşme

Alanı: 50 ha

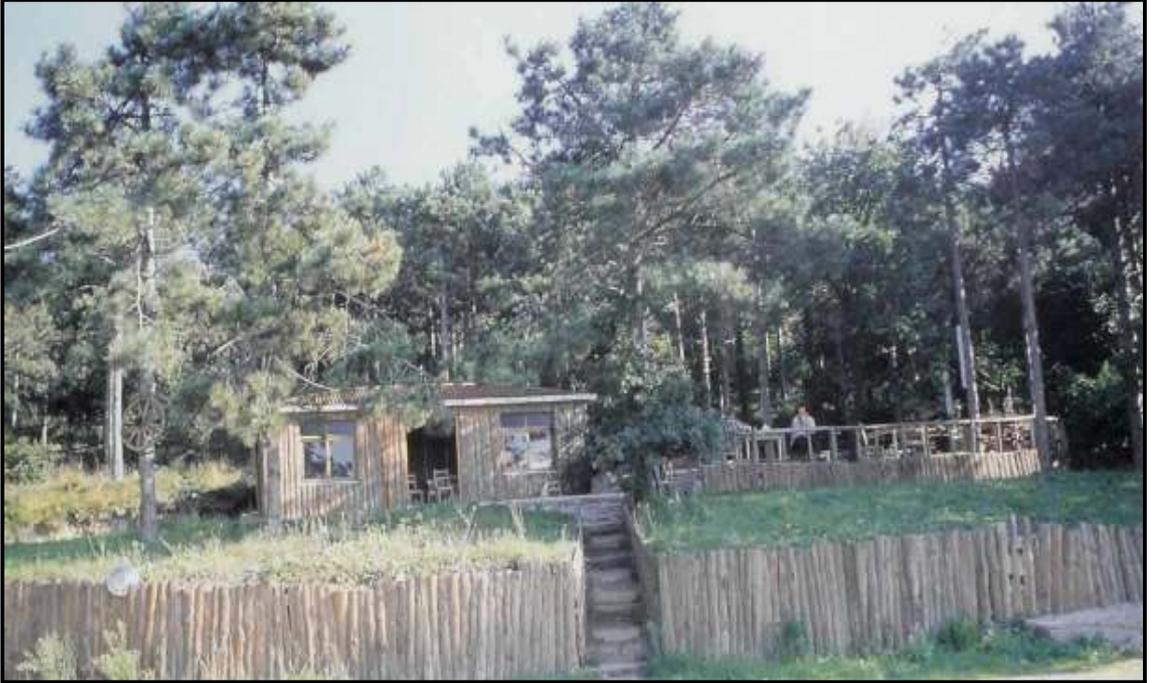
Kapasite (kişi/gün): 10000

Bitki Örtüsü: Alanın orman vasfındaki bitki örtüsü çoğunlukla iğne yapraklı türlerden oluşmaktadır. En önemli türler, karaçam, kızılçam ve fıstık çamıdır (Şekil 4.26).

Ulaşım: Alana Şile-Üsküdar bağlantı yolundan özel araçlarla ulaşılabilir.

Mevcut Rekreatif Kullanım: Alanın mevcut kullanımı dinlenme ve günübirlik piknik amaçlıdır.

Öneriler: Doğal ve estetik değerler bakımından zengin olmayan, yüksek rekreasyon potansiyeli sergilemeyen ve orman vasfına sahip olan Sazakçeşme mesire yerinin yerleşim alanlarını bölümlenme ve sınırlandırma, yerleşim alanları arasında tampon bölge oluşturma, kent iklimini iyileştirme, hava kirliliğini azaltma ve biyolojik çeşitliliği koruma gibi fonksiyonları ön planda tutularak sürekliliğinin sağlanması en doğrusu olacaktır.

Şekil 4.26 Sazakçeşme mesire yerinden bir görünüm (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004).

Taşdelen Mesire Yeri

İlçe: Ümraniye

Mevkii: Taşdelen

Alanı: 80 ha

Kapasite (kişi/gün): 16000

Bitki Örtüsü: Alanın bitki örtüsünü oluşturan başlıca türler, gürgen ve meşedir (Şekil 4.27).

Ulaşım: Alana Ümraniye, Üsküdar ve Kadıköy ilçelerinden toplu taşıma araçlarıyla ulaşmak mümkündür.

Mevcut Rekreatyonel Kullanım: Alan günübirlik piknik amaçlı kullanılmaktadır.

Öneriler: Taşdelen mesire yeri, zengin doğal ve estetik kaynak değerlerine ve yüksek rekreasyon potansiyeline sahip değildir. Bu nedenle mesire yerinin, kentsel mekanları sınırlandırma, kentsel mekanlar arasında tampon bölge oluşturma, kentsel mekanlar ile kent dışı doğal alanlar arasında organik bağlantı kurma, kentsel mekanlara estetik kazandırma, kent iklimini iyileştirme ve hava kirliliğini azaltma gibi fonksiyonları ile toprak-su kaynaklarını ve biyolojik çeşitliliği koruma gibi ekolojik fonksiyonlarının ön planda tutulması doğru olacaktır. Bu bağlamda, mesire yerinin korunarak sürekliliğinin sağlanması uygun olacaktır.

Şekil 4.27 Taşdelen mesire yerinden bir görünüm (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004).

5. SONUÇLAR VE ÖNER LER

5.1 Kavram ve Tanımlar Bakımından

Tez kapsamında, değişik kaynak ve kişiler tarafından kent ormanı ve kent ormancılığı kavramlarına yönelik olarak yapılan tanımlar doğrultusunda şu sonuçlara varılmıştır:

- Kent ormanı ve kent ormancılığı, farklı kavramlardır ve birbirleriyle karıştırılmamalıdır; Kent ormancılığı, kent içi ve yakın çevresinde doğal olarak bulunan veya yapay olarak tesis edilmiş ağaç, ağaç grupları ve orman alanlarının, kamu yararına uygun olarak planlama, tasarım, tesis, koruma ve yönetim işlemlerini gerçekleştiren özel bir ormancılık disiplini dir.
- Kent ormanı ise, kent içi ve yakın çevresinde doğal olarak bulunan veya yapay olarak tesis edilmiş, kentsel yapıya estetik ve işlevsel katkılar sağlayan, kent insanına rekreatif imkanlar sunabilen ve kısa mesafede ulaşım imkanı bulunan alanlardır.
- Kent ormancılığı, planlama, tasarım, koruma ve yönetim bakımından genel ormancılık disiplininden geliştirilmiş özel bir ormancılık disiplini dir. Kent ormancılığı, ormancılık disiplininin tüm genel özelliklerini içinde barındırır.
- Kent ormanı, kent halkının makro formuna açık rekreasyon fonksiyonu üstlenmektedir. Kente estetik ve işlevsel katkı sağlama, kent ormanının ön plana çıkan diğer kuruluş amaçlarındandır.
- Kent ormanı, kent yakın çevresinde yer alan ama kent içindeki bir çok yeşil alanın kentte üstlendiği ödev ve fonksiyonları barındıran bir rekreasyon alanıdır.

5.2 Yasa ve Yönetmelikler Bakımından

- Kent ormanı kavramının hukuksal boyutu incelendiğinde, ilgili yasa ve yönetmeliklerde yer almadığı görülmektedir. Dolayısıyla, kent ormanı kavramının yasal bir tanımı, kapsamı ve yasal statüsü bulunmamaktadır. Bu bağlamda, kent ormanı kavramının bir an önce ilgili yasa ve yönetmelikte (Orman ve Çevre Mevzuatı) yasal statüsü ortaya konmalıdır.

Kent ormanlarının yasal mevzuatı ve yönetimi, Orman ve Çevre Bakanlığı ile il ve ilçe belediyelerinin ortaklaşa yapacakları çalışmalar doğrultusunda belirlenmelidir.

- Kent ormanı kavramının uluslar arası yönetmelik ve programlardaki yerine bakıldığında ise, kent ormanı kavramına “Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye

Ulusal Programı” nda rastlanmaktadır. Burada, “sosyal, kültürel ve çevresel nedenlerle doğal ormanlara olan sosyal baskının azaltılması amacıyla yeşil kuşak ve parklar şeklinde oluşturulacak kent ormanları ve hatıra ormanları kurulması özendirilecek ve yaygınlaştırılacaktır” ifadesi yer almaktadır.

Bu bağlamda, kent insanının doğal ormanlar üzerindeki özellikle rekreasyonel amaçlı kullanımlarından kaynaklanan baskının azaltılması, kent içerisindeki açık ve yeşil alan miktarının artırılması ve kent halkının ruhsal ve bedensel yenilenme ihtiyacını giderebilmesi amacıyla, Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından yürütülen “Her İilde Bir Kent Ormanı” projesi desteklenmeli ve geliştirilmelidir.

- Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından yürütülen proje doğrultusunda tesis edilen bu kent ormanları, özellikle nüfus ve kentleşme bakımından diğer illere oranla daha fazla gelişmişlik arz eden İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük illerimiz için sayıca ve erişebilirlik bakımından eksik ve yetersizdir. Özellikle gelişmiş illerimizde nüfus yoğunluğu, ulaşım sorunu ve açık ve yeşil alan yetersizliği gibi kentsel sorunlar dikkate alınmalı ve yeni kent ormanı projelerine öncelikle yer verilmelidir.

5.3 Kent Ormanlarının Önemi ve Özellikleri Bakımından

- Aşırı nüfus yoğunluğu, hava kirliliği, gürültü ve plansız yapılaşma gibi olumsuz faktörler nedeniyle kent peyzajı ve mekanlarının bozulması ve etkisini yitirmesi, artan rekreasyonel istekler nedeniyle mevcut kentsel yeşil alanların yetersiz kalması ve kent insanının doğaya ve yeşile daha yakın olma istemi gibi sebepler kent insanının kent ormanlarına olan ilgisini ve kent ormanlarının kent ve kent insanı için ne kadar gerekli olduğunu ortaya koymaktadır.

- Kent ormanının sahip olması gereken özellik ve kriterler bakımından, orman karakterine sahip olması, kent merkezine uzaklığının en fazla 50 km olması, alan büyüklüğünün en az 10 ha olması, kentin fiziksel yapısına, ekolojisine ve peyzajına estetik ve işlevsel açıdan katkı sağlaması, özel ve toplu taşıma araçlarıyla kolaylıkla ulaşılabilecek mesafede olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

5.4 Kent Ormanlarının Fonksiyon ve levleri Bakımından

- Kent ormanlarının rekreasyon fonksiyonunun yanı sıra, şehircilik açısından kentsel mekanları sınırlama, kentsel mekanlar arasında tampon bölge oluşturma, kentsel mekanlar ile kent dışı doğal alanlar arasında organik bağlantı kurma, kentsel mekanları biçimlendirme ve

estetik kazandırma, kent iklimi açısından kentin iklim koşullarını düzenleme ve iyileştirme, kent içerisindeki hava sirkülasyonunu düzenleme, kentin hava kirliliğini azaltma ve temiz hava sağlama, psikolojik ve ruh sağlığı açısından kent insanına doğa ile temas etme ve mevsimlere göre doğadaki değişiklikleri gözlemlene olanağı ile mutluluk ve huzur duyguları verme, ekolojik açıdan biyolojik çeşitliliği, toprak ve göl, gölet, akarsu gibi su kaynaklarını koruma, toplumsal açıdan kent insanlarını bir araya getirme, insan ilişkilerini geliştirme ve toplumsal iletişime katkı sağlama gibi bir çok katkı ve işlevlere sahip olduğu görülmektedir.

- Kent ormanlarının öncelikli işlevi kent insanına rekreatif imkanlar sunmaktır. Bu bağlamda, bir kent ormanında konumu, büyüklüğü, ulaşım durumu ve sergilemiş olduğu rekreasyon potansiyeli kriterleri dikkate alınmak şartıyla, oyun ve spor alanı, kent ve bölge parkı, hayvanat ve botanik bahçesi, arboretum, rekreasyon alanı, piknik ve kamp alanı, motel ve tatil köyü gibi bir çok rekreasyonel amaçlı kullanım alanının tesis edilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

5.5 Kent Ormanlarını Planlama Yaklaşımını Bakımından

- Kent ormanlarında gerçekleştirilecek olan rekreasyonel amaçlı kullanım alanlarının planlama, tasarım ve uygulamaları orman mühendisleri, peyzaj mimarları, şehir plancıları, jeoloji mühendisleri ve ilgili diğer meslek temsilcilerinin yer aldığı uzman bir kadro tarafından ortaya konulacak ortak çalışmalar sonucu yapılmalıdır.

- Kent ormanlarında gerçekleştirilecek olan rekreasyon planlama çalışmalarında göz önünde bulundurulması gereken en önemli husus, doğal çevrenin sürekliliğinin korunması olmalıdır. Planlamadaki ana amaç, ekolojik denge ve peyzajın genel görünümünde kabul edilemez bir değişim olmaksızın, rekreasyonel etkinliklerin sürdürülebilirliği ve kullanıcıların doğa ile iç içe olmalarını sağlayarak, ruhsal ve bedensel yenilenme ihtiyaçlarını gidermek olmalıdır.

- Kent ormanlarını planlama süreci ve çalışmaları, evrensel standartlar dikkate alınarak yeşil alanların alan kullanımları, fonksiyonları, donatıları ve planlama kriterleri dikkate alınarak yürütülmelidir.

- Kent bütününe hizmet edeceği düşünülerek kent ormanlarının, çekim gücünün oluşturulması ve artırılması amacıyla, fonksiyonlarında çeşitlilik oluşturularak değişik yaş gruplarına hitap etmesi sağlanmalıdır.

- Ülkemizdeki kent ormanı planlama ve uygulama çalışmalarına yön vermesi ve yol göstermesi açısından, yabancı ülkelerdeki kent ormanı örnekleri incelenerek deneyim edinilmelidir. Bu düşünceden hareketle, kent ormanlarında rekreasyon planlama ve uygulama çalışmaları sonucunda ortaya konulan rekreasyonel amaçlı kullanım alanlarının rekreasyonel kaynaklarının ve rekreasyon potansiyellerinin korunarak kullanılması ve sürekliliğinin sağlanması için “Black Country Kent Ormanı” örneğinde olduğu gibi bir yönetim komisyonu oluşturulması faydalı olacaktır.

5.6 Örnek Alan İrdemeleri Bakımından

Çalışmanın “İstanbul İli Örneğinde Rekreasyonel Amaçlı Kullanılan Kent Ormanı İrdemeleri” bölümünde, yapılan örnek alan irdemeleri doğrultusunda şu sonuçlara varılmıştır:

- Örnek irdeme alanı olarak belirlenen, İstanbul İli mesire yerlerinin alansal olarak Türkiye genelindeki mesire yerlerinin yaklaşık olarak %20’sini, İstanbul İli’nin yeşil alan miktarının ise, yaklaşık olarak %25’ini oluşturduğu görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında, İstanbul İli mesire yerlerinin İstanbul halkının rekreasyonel gereksinimlerini karşılama konusunda ne kadar önemli bir yere sahip olduğu ortaya çıkmaktadır.
- Yapılan irdemeler sonucunda, mesire yerlerinin genellikle piknik amaçlı rekreasyonel kullanıma hizmet ettikleri görülmüştür.
- Mesire yerlerine uygulanan, kent ormanı kriterlerine uygunluk saptaması sonucunda, Çilingöz, İnceğiz, M. Fevzi Çakmak, Tayakadın, İmrahor, Arnavutköy, Kayabaşı-Şamlar, Değirmenburnu, Bilburnu, Karacabey-Büyükada, Avcıkoru ve Hacet Deresi mesire yerlerinin kent ormanı kriterlerine uygunluk göstermedikleri tespit edilmiştir.

Geriye kalan Ayvat Bendi, Azizpaşa, Bentler (Valide Sultan), Fatih Çeşmesi, Fatih Ormanı, F. Rıfki Atay, Gazi Mahallesi, Göktürk Göleti, Habibler-Cebeci, Irmak, Kirazlıbent, Marmaracık, M. Akif Ersoy, Neşetsuyu, Aydos-Yakacık, Elmasburnu, Göztepe, Kaymakdonduran, Mihrabat, Sazakçeşme ve Taşdelen mesire yerlerinin ise, kent ormanı kriterlerine uygunluk gösterdikleri görülmüştür.

Kent ormanı kriterlerine uygunluk gösteren mesire yerlerinden Bentler (Valide Sultan), Fatih Ormanı, F. Rıfki Atay, Irmak, Kirazlıbent ve M. Akif Ersoy mesire yerlerinin piknik alanı olarak kullanımlarına devam edilmesinin, Ayvat Bendi, Fatih Çeşmesi, Neşetsuyu ve

Mihrabat mesire yerlerinde mevcut piknik alanlarının yanı sıra rekreasyon alanlarının düzenlenmesinin, Azizpaşa, Gazi Mahallesi, Göktürk Göleti ve Kaymakdonduran mesire yerlerinde hayvanat ve botanik bahçesi, kent parkı ve golf alanı gibi rekreasyonel amaçlı kullanım alanlarından birisine yer verilmesinin, Marmaracık ve Elmasburnu mesire yerlerinde motel ve tatil köyü gibi turizm ve konaklama alanlarının tesis edilmesinin ve Aydos-Yakacık mesire yerinin bölge parkı olarak planlanmasının uygun olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKLAR

- Akdoğan, G., (1984), Doğa Düzenleme (Ders notları), YTÜ Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, İstanbul.
- Akesen, A., (1978), Türkiye’de Ulusal Parkların Açık hava Rekreasyonu Yönünden Nitelikleri ve Sorunları, İÜ Orman Fakültesi Yayını, 262, İstanbul.
- Akesen, A., (1999), Rekreasyon Planlaması (Ders notları), İÜ Orman Fakültesi, İstanbul.
- Akesen, A. ve Akgün, B., (2004), “Kent Ormancılığının Kavramsal Gelişimi ve Günümüzde Taşıdığı Özellikler”, I. Ulusal Kent Ormancılığı Kongresi, 9-11 Nisan 2004, Ankara.
- Aran, S., (1970), Ege ve Akdeniz Sahil Şeridindeki Rekreasyonel Gelişmelerin Tabiatı Koruma ve Peyzaj Açısından Kritiği, Tabiatı Koruma Cemiyeti Yayını, 13, Ankara.
- Aslanboğa, İ., (2004), “Kent Ormancılığı Bağlamında Ormanların İşlevleri”, I. Ulusal Kent Ormancılığı Kongresi, 9-11 Nisan 2004, Ankara.
- Atay, İ., (1984), Orman Bakımı, İÜ Orman Fakültesi Yayını, 3196/356, İstanbul.
- Atay, İ., (1988), Kent Ormancılığı, İÜ Orman Fakültesi Yayını, 393, İstanbul.
- Ayaşlıgil, T., (1992), İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Araştırma Ormanının Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması, Yüksek Lisans Tezi, İÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ayaşlıgil, T., (1997), Kent Gelişimi Sürecinde Açık ve Yeşil Mekan Gereksiniminin Çanakkale Örneğinde İrdelenmesi, Doktora Tezi, İÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ayaşlıgil, T., (2005), Yeşil Alan Planlama (Basılmamış ders notları), YTÜ Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Peyzaj Planlama Yüksek Lisans Programı İstanbul.
- Aytuğ, B., (1976), “Ormanın Tanımlanması ve Bu Tanımda Yer Alan Ağaç, Ağaççık ve Çalı Kavramları”, I. Orman Kadastro Semineri, OGM Yayını, Ankara.
- Bakan, K. ve Konuk, G., (1987), Türkiye’de Kentsel Dış Mekanların Düzenlenmesi, Tübitak ve Yapı Araştırma Enstitüsü Yayını, 45, İstanbul.
- Barnhart, C., C., (1975), The World Book Dictionary, Field Enterpress Educational, Chicago, USA.
- Bayraktar, A., (1972), Rekreasyon Turizm İlişkileri ve Bu Konularla İlgili Tesislerde Peyzaj Planlamasının Önemi, İÜ Orman Fakültesi, İstanbul.
- Burton, T. B., (1968), Recreation Research Methods, Occasional Paper No: 3 Birmingham Center of Urban and Regional Studies, University of Birmingham.
- Carter, J., (1995), The Potential of Urban Forestry in Developing Countries, A Concept Paper, Roma, FAO.
- Clawson, M. ve Knetsch, J. L., (1971), Economics of Outdoor Recreation, The John Hopkins University Press, Baltimore, USA.
- Coşkun, A. A. ve Velioğlu, N., (2004), “Kent Ormanı Tanımı ve Hukuksal Boyutu”, I. Ulusal Kent Ormancılığı Kongresi, 9-11 Nisan 2004, Ankara.
- Countryside Commission, (1988), Forest for the Community, CCP No: 270.

- Çetiner, A., (1978), "İstanbul'da Yeşil Alan Gereksinimleri", Büyük İstanbul'un Yeşil Alanları Sempozyum Kitabı, İÜ Orman Fakültesi Yayını, İstanbul.
- Çevre ve Orman Bakanlığı, (2004), Çevre ve Orman, Çevre ve Orman Bakanlığı Yayını, Ankara.
- Çevre ve Orman Bakanlığı, (2004), İstanbul'un Mesire Yerleri, İstanbul Çevre ve Orman İl Müdürlüğü Yayını, İstanbul.
- Çevre ve Orman Bakanlığı, (2005), Kent Ormanları, Orman Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara.
- De Grazia, S., (1970), Some Reflection on the History of Outdoor Recreation, Element of Outdoor Recreation Planning, Ann Arbor Michigan University Press, USA.
- DİE, (2000), 2000 Genel Nüfus Sayımı İl ve İlçe Nüfusları Kesin Sonuçları, T.C. Başbakanlık DİE Başkanlığı, Ankara.
- Dirik, H. ve Ata, C., (2004), "Kent Ormancılığının Kapsamı, Yararları, Planlanması ve Teknik Esasları", I. Ulusal Kent Ormancılığı Kongresi, 9-11 Nisan 2004, Ankara.
- Douglass, R. W., (1982), Forest Recreation, Pergomen Press, New York, USA.
- Fogg, G. E., (1990), Park Planning Guidelines, Published by National Recreation and Park Association, New York, USA.
- Geray, U., (2003), Kent Ormanı ve 2/B İşlemleri, İÜ Orman Fakültesi, İstanbul.
- Gezer, A. ve Diğerleri, (1998), "Çevre Koruma Politikaları Açısından Kent Ormancılığının Önemi ve Isparta Örneği", Cumhuriyetimizin 75. Yılında Ormancılığımız Sempozyumu, Bildiri Kitabı, İÜ Orman Fakültesi Yayını, İstanbul.
- Gül, A., (2002), Orman Peyzajı ve Rekreasyonu (Ders notları), SDÜ Orman Fakültesi, Isparta.
- Gül, A. ve Gezer, A., (2004), "Kentsel Alanda Kent Ormanı Yer Seçimi Model Önerisi ve Isparta Örneğinde İrdelenmesi", I. Ulusal Kent Ormancılığı Kongresi, 9-11 Nisan 2004, Ankara.
- Güleç, S., (1989), Park Bahçe ve Peyzaj Mimarisi, KTÜ Orman Fakültesi, Trabzon.
- Grey, W. G. ve Deneke, J. F., (1986), Urban Forestry, John Willey and Sons, New York, USA.
- İstanbul Çevre ve Orman İl Müdürlüğü, (2005), Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü Raporları, İstanbul Çevre ve Orman İl Müdürlüğü.
- İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü, (2005), İstanbul Orman İşletme Müdürlüğü, Genel İşletme Planı, Plan ve Proje Şube Müdürlüğü, İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü.
- Jensen, R.R., (2000), Measurement, Comparison and Use of Remotely Derived Leaf Area Index Predictors, Dissetation, University of Florida, USA.
- Karataş, M., (1995), İstanbul Metropolü'nde Yeşil Alan Sisteminin Oluşturulması Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, İÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Kılıçoğlu, M., (1978), "İstanbul'da Yeşil Alanlar Üzerindeki Baskılar", Büyük İstanbul'un Yeşil Alanları Sempozyum Kitabı, İÜ Orman Fakültesi Yayını, İstanbul.
- Koç, N., (1979), Önemli Bir Rekreasyonel Aktivite Formu Olan Kamp ve Kamp Alanlarının Planlama İlkeleri, AÜ Ziraat Fakültesi Yayını, 670, Ankara.
- Koç, N. ve Şahin, Ş., (1999), Kırsal Peyzaj Planlaması, AÜ Ziraat Fakültesi Yayını, 1509, Ankara.
- Konijnendick, C., (2003), A decade of Urban Forestry in Europe, Forest Policy and Economics, Elsevier Science.
- Miller, R. W., (1996), Urban Forestry, Planning and Managing Urban Greenspaces, Second Edition, The Ohio State University, USA.
- Oğuz, D., (1998), 'Kent Parkı', Peyzaj Mimarlığı Dergisi, 6, İstanbul.
- Özbay, F., (1994), Nüfus, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 5, İstanbul.
- Özdönmez, M. ve Diğerleri, (1996), Ormancılık Politikası, İÜ Orman Fakültesi Yayını, 435, İstanbul.
- Öztan, Y., (1970), 'Çankaya Botanik Bahçesi', Peyzaj Mimarlığı Dergisi, 1, Ankara.
- Pamay, B., (1978), Kentsel Peyzaj Planlaması, İÜ Orman Fakültesi Yayını, 265, İstanbul.
- Pamay, B., (1978), Sempozyum Kitabı Önsözü, Büyük İstanbul'un Yeşil Alanları Sempozyum Kitabı, İÜ Orman Fakültesi Yayını, İstanbul.
- Pamay, B., (1979), Park ve Bahçe Sanatı, İÜ Orman Fakültesi Yayını, İstanbul.
- Pehlivanoğlu, M. T., (1987), Belgrad Ormanının Rekreasyon Potansiyeli ve Planlama İlkelerinin Tespiti, Doktora Tezi, İÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Saatçioğlu, F., (1976), Silvikültürün Biyolojik Esasları ve Prensipleri, İÜ Orman Fakültesi Yayını, 222, İstanbul.
- Saatçioğlu, F., (1978), Büyük İstanbul'un Yeşil Alan Sorunları, Sempozyum Kitabı, İÜ Orman Fakültesi Yayını, İstanbul.
- Sakarya, Y., (1996), Orman İçi Dinlenme Yerlerinin Planlanması, Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü, İstanbul.
- Smith, S., (1989), "Why a Botanical Garden", The Public Garden, American Associa Swathore, USA.
- Taylor, G. B., (1970), Quality in Recreation, Recreation Research and Planning, London
- The Black Country Urban Forestry Unit, (1995), The Black Country Urban Forest, A strategy for its Development, England.
- The 3rd International Conference on Urban and Community Forestry,(1994), Proceeding, Manchester Town Hall August 31st – September 2nd 1993, England.
- Tocher, D., (1970), Towards a Behavioral Esthetics, The On Of Recreation Engogoment With Applications for Planning, Element of Outdoor Recreation Planning, Michigan University Press, USA.

Uzun, G., (1987), Kentsel Rekreasyon Alan Planlaması, ÇÜ Ziraat Fakültesi Yayını, 48, Adana.

Ürgeç, S., (1998), Genel Plantasyon ve Ağaçlandırma Tekniği, İÜ Orman Fakültesi Yayını, 3997/444, İstanbul.

Yaltırık, F., (1988), Atatürk Arboretumu, İÜ Orman Fakültesi Dergisi Seri A, Cilt 38, Sayı 2, İstanbul.

Yaltırık, F. ve Efe, A., (1989), Otsu Bitkiler Sistematığı Ders Kitabı, İÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Yayını, 3568, İstanbul.

Yaltırık, F. ve Diğerleri, (1997), Tarih Boyunca İstanbul'un Park Bahçe ve Koruları Egzotik Ağaç ve Çalıları, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İsfalt Yayını, 4, İstanbul.

İNTERNET KAYNAKLARI

[1] www.cevreorman.gov.tr

[2] www.milliparklar.gov.tr

[3] www.tompgalvin.com

[4] www.nufu.org.uk

[5] www.pbase.com

[6] www.amsterdamebos.com

[7] www.wildlifetrust.org

[8] www.ogm.gov.tr

ÖZGEÇM

Doğum tarihi 06.02.1979

Doğum yeri Antalya

Lise 1993-1996 Manavgat Lisesi

Lisans 1997-2002 İstanbul Üniversitesi Orman Fak.
Peyzaj Mimarlığı Bölümü

Yüksek Lisans 2002-2005 Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Peyzaj
Planlama Programı

Çalıştığı kurum(lar)

2005-Devam ediyor Düş Bahçesi Peyzaj İnşaat Taahhüt Turizm San. Ltd. Şti.